

**Masterproef
Politieke Communicatie**

**LOKALE JOURNALISTIEK: HARDE
FEITEN OF FRIVOLITEITEN?**

Een onderzoek naar de publieke functie(s) van de lokale pers in Vlaanderen

Naam student: Miguel Vissers

Promotor: Prof. Dr Steve Paulussen
Verslaggever: Prof. Dr Peter Van Aelst

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)
Rolnummer student: 20173384
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2020-2021

Dankwoord

Graag dank ik alle mensen uit de praktijk die de tijd wilden vrijmaken om met mij te spreken. Hartelijk dank aan Guy Van Nieuwenhuysen, Bieke Lathouwers, Britt Peeters en Jeroen Verlooy. Jullie gaven mij verschillende interessante inzichten en konden mij ongelooflijk boeien met jullie lokale verhalen. Ik hoop van harte dat jullie blijven bijdragen aan de ontwikkeling van de lokale journalistiek in Vlaanderen. Naast de journalisten, verdient ook Siegfried van de klantendienst van Het Nieuwsblad een bedankje voor de goede hulp en de bemoedigende woorden toen ik een abonnement bij hen afsloot.

Professor Paulussen wil ik vervolgens graag bedanken voor de ondersteuning doorheen alle verschillende stappen en het aanwakken van mijn onderzoeksinteresse in de journalistiek tijdens de lessen ‘Nieuws en journalistiek’ en ‘Journalistiek en crossmedialiteit’.

Ten derde verdienen zowel mijn ouders als mijn schoonouders een compliment voor het laven van de dorstigen en het spijzen van de hongerigen. Onder dorstigen en hongerigen mag u mezelf verstaan.

En natuurlijk is een woord van dank niet compleet zonder een bedanking voor mijn liefvallige vriendin, Hanne, die me telkens hielp wanneer Excel de zoveelste tabel voor me verpestte en wanneer ik alles dubbel begon te zien na verschillende uren SPSS.

Abstract

This thesis researches the current state and importance of local journalism in Flanders. We ask whether the local press succeeds in fulfilling their expected political and everyday functions. To research this we conduct a content analysis of 934 local articles from four different local media (three newspapers and one television station). The analysis shows that there still is a proper amount of local journalism in Flanders. More so, both political and everyday journalism are conducted. Yet, there is a difference between these roles, as the former might be in more danger than the latter. Here we see that the amount of political journalism is limited and that institutional sources are dominant, without properly hearing different voices in the political debate. The everyday role on the other hand should also be emphasized more. Local newspapers do provide people with ‘everyday’ themes, give them news they can use and mainly focus on positive news, but it does not fully stand out. To end, we give recommendations for the future of local journalism and reflect on how this type of press might evolve further.

Keywords: Watchdog, community journalism, local journalism, political journalism, everyday journalism, news desert, news you can use, journalism and democracy

INHOUDSTAFEL

1	Inleiding	5
2	Probleemstelling.....	5
3	Literatuurstudie	8
3.1	De veranderende (economische) situatie	8
3.1.1	Economische omstandigheden	8
3.1.2	Gevolgen van veranderingen.....	9
3.2	Publieke functies van de pers	11
3.2.1	Politieke functies	12
3.2.2	Alledaagse functie	16
3.3	Bronnengebruik	18
3.3.1	Algemeen bronnengebruik	18
3.3.2	Lokaal bronnengebruik	20
3.4	Thema's in de lokale pers	22
4	Methode.....	24
4.1	Onderzoeksvragen	24
4.2	Selectie lokale nieuwsmedia en nieuwsberichten.....	24
4.3	Operationalisering van variabelen	25
4.4	Aanvullende interviews met journalisten	29
5	Resultatensectie	30
5.1	Het lokale nieuwsaanbod in Vlaanderen	30
5.2	De functies van de lokale journalistiek.....	36
6	Discussiesectie	43
6.1	Het lokale nieuwsaanbod in Vlaanderen	43
6.2	De functies van de lokale journalistiek.....	47
7	Conclusie	59
8	Nawoord.....	60
9	Beperkingen van het onderzoek	63
10	Bibliografie.....	65
11	Bijlagen	74
11.1	Codeboek	74
11.2	Krippendorff's alpha.....	99
11.3	Tabellen resultatensectie	103
11.4	Verklaring op eer	105

1 Inleiding

“Lokale nieuwsvoorziening is van wezenlijk belang voor onze democratie”, met die woorden openden enkele bezorgde Nederlandse auteurs een opiniestuk over de huidige staat van de Nederlandse lokale journalistiek (Broersma, Groenewold, Jansen, Swart, & van de Wetering, 2021). De lokale journalistiek verliezen zou volgens hen een ramp zijn voor ons (lokaal) bestaan, want juist die journalistiek zou voor de cohesie in de lokale samenleving zorgen én voorzien in constructieve politieke dialoog. Enerzijds dragen ze dus bij tot het gemeenschapsgevoel, anderzijds zijn zij dé kritische stem in het lokale politieke debat (Broersma et al., 2021). Maar is dat wel zo?

In de wetenschappelijke literatuur blijkt over het algemeen een voorliefde voor de eerder politieke benadering van de (lokale) journalistiek. Gebaseerd op het deliberatieve model van Habermas stelt men de normatieve en ideaaltypische verwachting dat de journalistiek voorziet in een egaliserend, rationeel, onafhankelijk en consensusgericht debat, waarbij de media reflectie aanwakkeren (Benson, 2009). Wetende dat bij de volgende lokale verkiezingen geen opkomstplicht meer geldt in België (Departement Kanselarij & Bestuur, 2019), is dit idee mogelijk extra interessant. Tegelijkertijd blijkt er ook meer dan enkel de politieke functie te zijn, waar onder andere Hanitzsch en Vos (2018) duidelijk maken dat de journalistiek een gids kan zijn in het alledaagse leven en kan bijdragen tot de persoonlijke ontwikkeling van de burger in de gemeenschap.

Hierop voortbouwend kijkt dit onderzoek naar het gegeven of de lokale journalistiek de verschillende functies (politiek en alledaags) die aan haar toegeschreven worden, invult en naar wat burgers juist zouden verliezen als de lokale journalistiek zou verdwijnen uit onze (lokale) samenleving.

2 Probleemstelling

De werking van de lokale journalistiek, net zoals alle andere journalistiek, moet men zien tegen een economische achtergrond. Economisch gezien staan lokale media er internationaal niet goed voor. Zo kreeg de Ierse lokale nieuwsindustrie na de economische crisis rake klappen (Cawley, 2017). Meer nog, zien we in verschillende landen ‘news deserts’ ontstaan, waar kranten compleet verdwijnen en bepaalde lokale gemeenschappen geen mediaberichtgeving hebben (Abernathy, 2018; Gans, 2004; Scheufele, Shanahan, & Kim, 2002). Zo zouden de Verenigde Staten sinds 2004 ongeveer 1.800 kranten verloren zijn (Abernathy, 2018). Onlangs

kondigde *NDC Mediagroep* in Nederland bovendien aan dat ook zij van plan zijn om 40 van hun lokale en regionale titels te verkopen, omwille van de lage winstmarge (Mulder, 2021). En ook de coronacrisis en de vermoedelijke economische recessie achteraf zal zich laten voelen bij de (lokale) journalistiek (Reuters Institute, 2020; Van Leuven, Vanhaelewyn, & Raeymaeckers, 2021).

Door deze economische en materiële beperkingen kunnen de nieuwsmedia hun functies niet meer ten volle uitoefenen (Cawley, 2017; Nord, 2007; O'Neill & O'Connor, 2008; Rubado & Jennings, 2020). Sommige lokale overheden opereren zo volledig uit het zicht van de media, in de 'mediaschaduw' (Djerf-Pierre & Pierre, 2016; Nygren, 2019). In de Verenigde Staten ziet men zelfs het ontstaan van een propagandistische opvulling van deze leegte, waar grote mediaconcerns allerhande zogenoemd lokale sites ter beschikking stellen en hier tegen betaling positieve artikels schrijven over bepaalde politici (Davey & Nicas, 2020). Vanuit een normatief standpunt bekeken, verdienen burgers het om goede informatie te verkrijgen over hun gemeente/stad en de daarbij horende politici. Al wie zich democratisch wil engageren, zou dat moeten kunnen doen op basis van accurate informatie (Hamer, 2006; Jenkins & Nielsen, 2020). Het hoort dan ook bij de job van de lokale pers om mensen niet alleen te geven wat ze willen, maar ook wat ze nodig hebben (Hamer, 2006). Ze bieden relevante politieke informatie (Strömbäck & Luengo, 2008), die cruciaal is voor burgers om op een doordachte wijze een stem uit te brengen (Bruns & Himmler, 2011). In die zin zijn de lokale media een vorm van 'burgerlijke opvoeding' (Snyder Jr & Strömberg, 2010) en zijn ze van groot belang voor de democratie. Zoals Schudson (2017) zegt, is het mogelijk om aan journalistiek te doen zonder democratie, maar is het veel moeilijker om een democratie zonder journalistiek in te beelden.

Bovendien doet de pers niet enkel aan informeren, maar ook aan controleren. Meer nog, ze houden politici verantwoordelijk. Dit is de zogenoemde 'waakhondrol' van de pers (Bennett & Serrin, 2005). De pers dient hier als een onafhankelijke controleur van de macht (Kovach & Rosenstiel, 2007) en vertegenwoordigt het volk ten opzichte van de machthebbers, in dit geval de lokale politici (Schudson, 1995). Men treedt op als vierde macht (McNair, 2009) en voorziet een publiek verantwoordingsforum (Schokker & Schillemans, 2016).

De bovenstaande normatieve opvattingen vertrekken vanuit de idee dat de pers moet bijdragen aan de deliberatieve democratie, waarbij de journalisten samenwerken met de burgers om debat te creëren en reflectie aan te wakkeren (Benson, 2009). De vraag is of deze normatieve opvatting (nog) strookt met de realiteit. Hanitzsch en Vos (2018) stellen zo dat één van de meest opvallende veranderingen in onze tijd de verschuiving van de focus van de media op publieke

aangelegenheden naar het alledaagse leven van burgers is. Ze duiden dan ook dat er naast de politieke rol nog andere rollen zijn die de lokale media kunnen vervullen. De media kunnen hier nut hebben in het ‘alledaagse leven’ van de mens. Ze bieden advies over wat mensen kunnen doen, met onder andere het zogenoemde *news you can use*, ze verbinden mensen met hun gemeenschap en kunnen praktische informatie meegeven (Hanitzsch & Vos, 2018). In zekere zin levert de journalistiek zo een dienst die mensen helpt te oriënteren in de maatschappij (Eide & Knight, 1999; From & Nørgaard Kristensen, 2018). Op deze manier worden journalisten gidsen in het leven van burgers (Hanitzsch & Vos, 2018). Lezers van de lokale journalistiek zien de lokale krant dan ook onder andere als ‘hun krant’, die bijdraagt aan het creëren van een gemeenschap (Nielsen, 2016).

Samenvattend kunnen we stellen dat wanneer de economisch pessimistische tendensen zich doorzetten en we te maken krijgen met nieuwswoeistijnen, we riskeren van zowel de politieke functie als de alledaagse functie van de lokale journalistiek kwijt te raken. Toch blijkt er nog een kans te zijn voor lokale nieuwsmidia. Internationaal gezien zijn mensen nog (sterk) geïnteresseerd in lokaal nieuws (Reuters Institute, 2020) en is er nog steeds een economische kans voor de lokale pers door in te zetten op lokale advertenties (Franklin, 2006; Radcliffe & Ali, 2017). Bovendien blijkt het lokale nieuws nog steeds een belangrijke bron van informatie (Reuters Institute, 2020). Specifiek in het Vlaamse landschap zijn er ook nog verschillende opportuniteiten. Hier brengen onder meer *Het Laatste Nieuws*, *Het Nieuwsblad*, *Het Belang van Limburg*, de *Gazet van Antwerpen* en de *Krant van West-Vlaanderen* over heel Vlaanderen regionale en lokale journalistiek. Het Laatste Nieuws deelde zo enkele jaren geleden mee dat ze meer dan 200 regionale correspondenten tewerkstelt in 300 Vlaamse gemeenten en steden (Antonissen, 2015). Op vlak van televisie is er daarnaast minstens één regionale televisiedienst per Vlaamse provincie (Vlaamse Regulator voor de Media, 2021).

Dit unieke landschap maakt Vlaanderen een interessant onderzoeksonderwerp over lokale journalistiek. Met de eerdere internationale tendensen indachtig en tegen de achtergrond van de verdwenen stemplicht, stelt dit onderzoek dan ook de volgende hoofdvragen: “In welke mate is er een lokaal nieuwsaanbod in Vlaanderen?” en “In welke mate vervult de lokale pers de aan haar toegeschreven publieke functies in Vlaanderen?”. Als bijvragen stellen we “In welke mate vervult de lokale pers haar politieke functie?” en “In welke mate vervult de lokale pers haar alledaagse functie?”.

In de literatuurstudie gaan we dieper in op de algemene economische achtergrond en dalende middelen van de lokale pers, het ontstaan van nieuwswoeistijnen in de Verenigde Staten en

bepaalde delen van Europa, welke gevolgen dit met zich meebrengt en wat de publieke functies van de lokale pers meer specifiek zijn. Daarnaast beschrijven we welke bronnen en thema's voornamelijk aan bod komen bij de (lokale) journalistiek. Het empirisch onderzoek vertrekt vervolgens vanuit een inhoudsanalyse van lokale nieuwsverhalen uit Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad, Gazet van Antwerpen en RTV in de regio Kempen. Op basis van deze inhoudsanalyse brengen we in kaart in welke mate de lokale journalistiek de aan haar toegeschreven functies invult. Deze kwantitatieve inhoud vullen we exploratief aan met diepte-interviews met enkele lokale correspondenten.

3 Literatuurstudie

3.1 *De veranderende (economische) situatie*

3.1.1 Economische omstandigheden

Nieuwsmedia moeten verkopen om te overleven (Franklin, 2006). Doorheen de tijd is de prominentie van lokale kranten als informatiebron afgenomen (Radcliffe & Ali, 2017), met een toenemend (maar nog niet overheersend) belang van sociale media (Nygren, 2019; Reuters Institute, 2020). Bovendien lijkt het over het algemeen slecht te gaan met de lokale journalistiek op internationaal niveau. Een voorbeeld hiervan is de mediagroep *Johnston Press* die de waarde van het lokale media-aanbod op negen jaar tijd zag dalen van 200 miljoen euro naar 8.5 miljoen (Cawley, 2017). Bovendien vermoedt Reuters (2020) dat de recessie na de coronacrisis de lokale nieuwsmedia het hardst zal raken. Hier duidt men dan ook op de noodzaak om een ander businessmodel te zoeken voor lokaal nieuws, aangezien ze nog heel afhankelijk zijn van advertenties. Betaalmuren blijken al geen oplossing, omwille van het feit dat er een lage betaalbereidheid is voor online lokaal nieuws, wat mensen doet 'wegbotsen' van de betaalmuur (Olsen & Solvoll, 2018). Bovendien hebben oudere generaties geen interesse in een verschuiving richting een digitaal abonnement (Olsen & Solvoll, 2018). Ook in Vlaamse context houden zij vooral de klassieke nieuwsbronnen in stand (Vandendriessche & De Marez, 2019). Tegelijkertijd zou er toch nog een economische kans zijn voor lokale kranten door in te zetten op lokaal adverteren (Franklin, 2006; Radcliffe & Ali, 2017).

Daarnaast verwachten mensen ook onmiddellijke informatie doorheen de dag (Henderson & Cremedas, 2017). Snelheid is dus cruciaal in de journalistiek (Almgren, 2017). Journalisten voelen dan ook een zekere druk wanneer ze de nodige tijd willen nemen om iets uit te dokteren (Almgren, 2017). Meer nog blijkt dat journalisten meer werk moeten verrichten met relatief minder handen (Lewis, Williams, & Franklin, 2008; Van Leuven & Raeymaeckers, 2011). Zo

zouden de Britse kranten drie keer zo dik zijn geworden in vergelijking met de jaren tachtig en moet men dit nog combineren met online berichtgeving (Lewis et al., 2008).

Het aantal journalisten is daarbij niet navenant geëvolueerd (Lewis et al., 2008). Bij het aantal Belgische journalisten is zo een dalende trend te bemerken sinds 2002 (De Bens & Raeymaeckers, 2007; Van Leuven & Raeymaeckers, 2011). Respectievelijk 83.7% en 89.5% van de Belgische journalisten vindt dan ook dat de werkdruk en het takenpakket zijn toegenomen (Van Leuven et al., 2019). Internationaal geven journalisten eveneens aan dat er een zekere frustratie is door de toegenomen hoeveelheid content die ze moeten produceren (Jenkins & Nielsen, 2020).

Ook op Belgisch lokaal niveau geeft minder dan de helft aan tevreden te zijn over de verhouding tussen werk en privétijd. (Goris, 2020). Bovendien blijken de freelancejournalisten te weinig ruimte te hebben om voorbij de ‘kant-en-klare’-journalistiek te gaan (Goris, 2020) en zijn ze meer onderhevig aan zowel commerciële als niet-commerciële (bijvoorbeeld politieke) druk (Van Leuven et al., 2021). Wetende dat het aantal freelancejournalisten in België is toegenomen van 17,9% in 2013 naar 25,4% in 2018, is dit een enigszins zorgwekkend gegeven (Van Leuven et al., 2021).

3.1.2 Gevolgen van veranderingen

Het internationale nieuwsaanbod zit door deze economische gegevens in slechte papieren. Zo zouden ongeveer 1.800 lokale/regionale kranten verdwenen zijn in de VS sinds 2004 (Abernathy, 2018). Van de 3.143 ‘counties’ (= lokale gemeenschappen) zijn er meer dan 2000 zonder dagelijkse krant, en zelfs 200 zonder überhaupt enige vorm van krant (Abernathy, 2018). Hier blijkt verder dat “maar” 500 digitale alternatieven in de plaats van de 1.800 verdwenen kranten zijn gekomen (Abernathy, 2018). Meer nog, zijn er in totaal 24.000 journalisten uit de stiel verdwenen, wat betekent dat ze verschillende duizenden verhalen niet konden brengen (Claussen, 2020). In België zien we eveneens dat het aantal journalisten dat zich specifiek focust op regionale journalistiek gedaald is van 41% naar 36% (Van Leuven et al., 2021).

Ook in Nederland blijkt het traditionele lokale nieuwsaanbod af te nemen (Kik, Bakker, & Buijs, 2013). Men ziet wel een toegenomen digitaal nieuwsaanbod, onder andere door hyperlocals (hier: onafhankelijke opgerichte zeer lokaal gerichte nieuwssites), maar deze komen vooral voor op plaatsen waar al verschillende traditionele media aanwezig zijn (Kik et al., 2013). Hier slagen digitale initiatieven er dus niet in om de gaten op te vullen (d'Haenens, Joris, & Kik, 2019) en treedt er een zeker Mattheüseffect op. Specifiek blijkt ook dat kleine

gemeenten (-50.000 inwoners) maar ongeveer een kwart van het totale nieuwsaanbod hebben van grote gemeenten (+50.000 inwoners) (Landman, Kik, Hermans, & Hietbrink, 2015). Specifiek in Belgische context blijkt ‘maar’ 40% van de beleidsmakers uit kleinere gemeenten (-15.000 inwoners) tevreden over het aandeel van hun gemeente in de lokale berichtgeving (Goris, 2020). De mindere berichtgeving in kleinere gemeenten kan eveneens nadelig zijn voor de perceptie van de lokale journalistiek door burgers, aangezien mensen deze kranten zo gaan zien als “de krant voor de andere” (Nielsen, 2016), in dit geval voor de grotere gemeenten.

Door het afnemende nieuwsaanbod ontstaan er in toenemende mate “news deserts”; plekken waar geen media meer te bespeuren zijn (Abernathy, 2018; Claussen, 2020; Jerónimo, Correia, & Gradim, 2020). Deze “nieuwswoestijnen” lopen gelijk met de notie “mediaschaduw” (Nygren, 2019), waar politici en ambtenaren uit het zicht van de media kunnen handelen (Djerf-Pierre & Pierre, 2016). Door het verdwijnen van de pers krijgen burgers alleen nog informatie ‘via-via’ en van bronnen die hun eigen agenda hebben, zoals politici zelf (Radcliffe & Ali, 2017). Hierdoor zitten lokale gemeenschappen zonder enige vorm van betrouwbare nieuwsbronnen (Abernathy, 2014) en ontstaan er allerhande blinde vlekken (d’Haenens et al., 2019). De vrees hierbij is dat dit leidt tot een verlamming van de democratische rol van de lokale media (*zie infra*) (Cawley, 2017; d’Haenens et al., 2019; Nielsen, 2015). De verschillende lokale kranten slagen er, onder andere door een tekort aan journalisten, niet in om de lokale gemeenschap nog grondig te behandelen (Abernathy, 2018). Journalisten geven zelf ook aan dat er een te grote druk ligt bij mensen te geven ‘wat ze willen’ in plaats van ‘wat ze nodig hebben’ om toch maar winst te maken (Henderson & Cremedas, 2017). Bovendien voelen journalisten aan dat ze door deze beperkte middelen er minder dan vroeger in slagen om de machthebbers verantwoordelijk te houden (Firmstone, 2016). Door aan hun bureau vastgekleuisterd te zitten, hebben de journalisten geen kans meer om een dagdagelijkse waakhond te zijn (Gans, 2010). Ze kunnen bijvoorbeeld niet meer een gemeenteraad bijwonen of zich in de gemeente begeven (Firmstone, 2016). Respectievelijk 37,4% en 20,1% van de Belgische journalisten verlaat zo sporadisch of (bijna) nooit de werkplek om aan veldwerk te doen (Van Leuven et al., 2019).

Niet alleen hebben economische besparingen geleid tot nieuwswoestijnen (Abernathy, 2018; Claussen, 2020; Jerónimo et al., 2020) en ‘bureaujournalistiek’ (Jongbloed, Lauf, & Negenborn, 2009), maar is er ook een ‘centralisatie’ van redacties doorgevoerd die een zekere loskoppeling heeft veroorzaakt tussen de lokale media en de gemeenschappen die ze beschrijven (Franklin, 2006). Op deze manier zijn ze in zekere zin hun *unique selling point*

kwijtgeraakt, met name hun lokaal karakter (Cawley, 2017) en in het verlengde ook de gemeenschapsrol (*zie infra*).

Tegenover de ietwat pessimistische internationale situatie lijkt Vlaanderen in zekere zin uniek. Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws, Het Belang van Limburg, de Krant van West-Vlaanderen en de Gazet Van Antwerpen zijn de meest prominente spelers voor regionale en lokale journalistiek in Vlaanderen (Kools, Vaes, Cassimon, & Soulliaert, 2019). De laatste jaren nam het aantal regionale katernen van de eerste drie dan ook toe, enkel de Gazet Van Antwerpen bouwde het aantal af. Daarnaast worden er nog verschillende gratis regionale bladen verdeeld, zoals *Deze Week*, *De Zondag* en *Rondom* (Kools et al., 2019). Op vlak van televisie is er ook minstens één regionale zender per Vlaamse provincie (Vlaamse Regulator voor de Media, 2021). Wanneer we spreken over het algemene lokale en regionale nieuwsaanbod blijkt Vlaanderen het dus nog goed te doen.

3.2 Publieke functies van de pers

De lokale journalistiek blijkt daarenboven nog van betekenis voor burgers. Mensen zijn nog steeds geïnteresseerd in hun lokale omgeving (Paulussen & D'heer, 2013). Meer nog, ze zijn hier even sterk in geïnteresseerd als in nationaal nieuws (Nygren, 2019). Zo blijkt ook dat 4 op de 5 Nederlanders zich bovengemiddeld tot zeer verbonden voelt met zijn/haar gemeente (Landman et al., 2015), waar eveneens de interesse voor lokaal nieuws toeneemt naarmate men ouder wordt. In België valt voornamelijk de regionale televisie in de smaak (Raeymaeckers & Deprez, 2008). Hier moeten we wel onmiddellijk de nuance maken dat lokaal nieuws dan ook voornamelijk geapprecieerd wordt door ‘oudere’ generaties en er dus een vergrijzing optreedt in het lokale nieuwspubliek (Reuters Institute, 2020). Het blijkt moeilijk om een jonger publiek enthousiast te krijgen voor regionaal nieuws (Raeymaeckers & Deprez, 2008; Reuters Institute, 2020).

Internationaal gezien is er wel variatie in de mate waarin mensen lokale media appreciëren. Zo zou meer dan de helft van de Duitsers, bijna de helft van de Finnen en 39% van de Amerikanen die de lokale krant regelmatig lezen ze erg missen als ze zou verdwijnen. Daarentegen zou “maar” 25% van de Britten, 18% van de Argentijnen en 13% van de Taiwanese zich zo voelen (Reuters Institute, 2020). Over alle landen heen bekeken is 47% van de respondenten erg of extreem geïnteresseerd in lokaal nieuws, specifiek in België is dit 37%. Bovendien zijn lokale media ook bij de meest vertrouwde of tweede meest vertrouwde media in verscheidene landen (Reuters Institute, 2020). De onderzochte kranten van dit onderzoek (*zie*

supra en infra) genieten ook een zeker vertrouwen, meer bepaald vertrouwt 70% van de mensen Het Nieuwsblad, 67% Het Laatste Nieuws en 66% de Gazet van Antwerpen. Verder blijkt dat burgers een zekere “verplichting voelen” om, via allerhande media, geïnformeerd te blijven over lokaal nieuws (McCollough, Crowell, & Napoli, 2017). Hier zijn lokale kranten, in vergelijking met Facebook, ook belangrijkere en betrouwbaardere actoren (Nygren, 2019). Algemeen genomen hebben mensen dus een positief beeld over wat lokale media zijn (Nielsen, 2015).

Samenvattend kunnen we wel stellen dat de lokale media een rol spelen in het leven van mensen. De vraag is hier dan juist welke functies deze media kunnen vervullen. Hieronder maken we het onderscheid tussen respectievelijk de politieke functies en eerder alledaagse functies.

3.2.1 Politieke functies

De politieke functie van de pers vertrekt vanuit eerder normatieve theorie. Hier verwacht men dat de pers mensen niet alleen geeft wat ze willen, maar ook wat ze nodig hebben (Hamer, 2006). Ze biedt relevante en accurate informatie (Jenkins & Nielsen, 2020; Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020; Strömbäck & Luengo, 2008), zorgt voor ‘burgerlijke opvoeding’ (Snyder Jr & Strömberg, 2010) en is bijna onmisbaar in de informatievoorziening van de gemeente naar de burgers (Landman et al., 2015).

Burgers moeten hun stem kunnen baseren op informatie om de democratie ten volle te doen werken (Abernathy, 2014; Hamer, 2006; McNair, 2009). Het is misschien niet mogelijk dat iedereen te allen tijde over alles geïnformeerd is, maar het is van belang dat mensen zich op de hoogte kunnen houden (Schudson, 1999) en de nodige informatie kunnen krijgen (Hamer, 2006; Jenkins & Nielsen, 2020; Schudson, 2017). De media vervullen hier een informatieve-instructieve functie, waarbij ze informatie verder verspreiden in een bevatbare context en een duidelijk verhaal voorzien (Hanitzsch & Vos, 2018). Journalisten moeten hier onafhankelijke en objectieve reporters zijn van de politieke sfeer (McNair, 2009), een gegeven dat ze zelf ook zeer belangrijk vinden (Van Leuven et al., 2019). Ook specifiek op lokaal niveau vinden Belgische journalisten het belangrijk om betrouwbare informatie mee te geven en het nieuws op een begrijpelijke manier te brengen (Goris, 2020).

Dit betekent niet dat alle burgers verplicht zijn om deze informatie op te nemen, het louter ter beschikking stellen is al een belangrijke stap (Hamer, 2006). Wanneer het electoraat informatie ter beschikking heeft, kunnen burgers een accuratere evaluatie geven van de politici die hun

vertegenwoordigen (Bruns & Himmler, 2011). De betrokkenheid van burgers bij het lokale beleid is immers alleen maar belangrijker geworden, omwille van het feit dat het gemeentelijke niveau ook stelselmatig meer macht heeft kunnen verwerven voor allerlei bevoegdheden (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020). Bovendien spelen de media door de grotere volatiliteit in het electoraat een belangrijkere rol als informatiebron bij het beslissingsproces van de kiezer (Epping, Vos, & De Smedt, 2014). Dit gegeven lijkt eens zo interessant wetende dat de opkomstplicht bij de volgende lokale verkiezingen wordt afgeschaft (Departement Kanselarij & Bestuur, 2019). Burgers vinden de lokale verkiezingen zelf ook van belang. Zowel het kennen van de lokale kandidaten als specifieke lokale issues vinden ze naar eigen zeggen belangrijk (Marien, Dassonneville, & Hooghe, 2015). Burgers hebben hierbij dan ook allerlei verwachtingen over lokaal nieuws. Zo willen ze diverse, betrouwbare, tijdige en onpartijdige informatie over de lokale gemeenschap (Nielsen, 2015). Specifiek de lokale pers moet hier dé bron zijn voor lokale en originele berichtgeving (Abernathy, 2014; Jenkins & Nielsen, 2020).

Hierop voortbouwend heeft de pers volgens Hanitzsch en Vos (2018) ook een analytisch-deliberatieve functie. Hier betreft de journalist het publiek in het politieke discours en probeert hij burgers aan te wakkeren voor politieke participatie. Dit bouwt verder op het deliberatieve model van Habermas, waar de pers dient als platform voor rationeel, onafhankelijk en consensusgericht debat dat egalisering in de hand zou moeten werken (Benson, 2009). Hier moet de pers een zekere reflectie over de maatschappij en het politiek bestuur voorzien. Zo kan men analyses bieden over bepaalde gebeurtenissen, de burgers een forum geven, gesprekken aanwakkeren of zelfs proactief burgers mobiliseren om deel te nemen aan het politieke domein (Hanitzsch & Vos, 2018).

Naast deze analytisch-deliberatieve en informatieve functie, zien Hanitzsch en Vos (2018) nog vier andere politieke functies die de pers kan invullen. Zo zien zij voor sommige media een eerder pleitende en radicale functie weggelegd. Hier treedt de media op als een actieve deelnemer in het politieke debat en brengen ze een zekere politieke ideologie aan de dag. Een andere invulling die hier enigszins op aansluit is de opleidende dimensie, waar journalisten expliciet bepaalde sociale problemen gaan aankaarten en een oplossing zullen promoten. De volgende, en meest afwijkende ten opzichte van de anderen, is de collaboratieve-faciliterende rol, waar de media juist als partners optreden van de overheid en een soort van spreekbuis vormen voor het beleid. Hier lijnrecht tegenover staat als laatste de eerder kritisch-monitorende

functie die de overheid juist in de gaten houdt. Op deze functie, en meer specifiek de waakhondinvulling, gaan wij hieronder verder in.

Samen met de ‘informatiefunctie’, ziet Schudson (2017) ‘onderzoek’ (= het onderzoeken van de macht) en ‘analyse’ (= het bieden van context en burgers de realiteit doen begrijpen) als de drievuldigheid van waakhondjournalistiek. Het tijdig onder de aandacht brengen van publiekelijk relevante zaken valt hier volgens Bennett (2005) ook onder. Hanitzsch en Vos (2018) zien dit op hun beurt iets breder. Volgens hen kan de pers ook als monitor reageren op fouten van politieke actoren en als detective optreden om zelfstandig bepaalde zaken uit te zoeken.

Samenvattend kunnen we wel stellen dat de journalistiek hier optreedt als vierde macht (Hampton, 2009; Hanitzsch & Vos, 2018; McNair, 2009) en probeert om zo tirannieke macht te voorkomen (Hampton, 2009; Marder, 1999). Hier is het aan de journalist om niet louter datgene wat iemand zegt over te nemen, maar ook na te gaan wat van belang is voor de burgers (Kovach & Rosenstiel, 2007; Marder, 1999; Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020). De journalist verandert zo in een verlengstuk van het publiek (Marder, 1999; Schudson, 1995) en is een onafhankelijke controleur van de macht (Kovach & Rosenstiel, 2007). Zij roepen de macht ter verantwoording en kunnen hen, indien nodig, mee ten val brengen (Schokker & Schillemans, 2016). Journalisten moeten hier onbekende delen van de samenleving blootleggen en verschillende stemmen aan het woord laten (Bennett & Serrin, 2005; Kovach & Rosenstiel, 2007). Een studie van Ekström et al. (2006) toont aan dat ‘kritiek weergeven’ (= kritiek laten horen van anderen) de meest voorkomende vorm van waakhondjournalistiek is. Daarnaast blijkt dat ongeveer één derde van de door hen onderzochte artikels een vorm van journalistiek onderzoek bevatte. Hier treedt de journalist dan ook mede op als detective (Hanitzsch & Vos, 2018).

Bijna 70% van de Belgische journalisten vindt de waakhondfunctie zeer belangrijk (Van Leuven et al., 2019), maar tegelijkertijd geef 76.7% toe dat er nog amper ruimte is voor diepgravende journalistiek (Van Leuven et al., 2019). Op Belgisch lokaal niveau geven journalisten aan dat de hoge werkdruk en ook het freelancestatuut van de meeste regiojournalisten niet de ruimte bieden om dossiers in de diepte uit te spitten (Goris, 2020). Bij lokale Amerikaanse televisiejournalisten blijkt verder dat 40% soms, amper of zelfs nooit als waakhond optreedt omwille van een tekort aan tijd en geld (Henderson & Cremedas, 2017).

Het gegeven dat journalisten aanhalen dat ze moeite hebben met hun democratische functie te vervullen, is in zekere zin zorgwekkend. De lokale pers kan er immers voor zorgen dat er dingen lokaal gebeuren (Hamer, 2006). Mensen die lokaal nieuws volgen, zijn onder andere beter geïnformeerd over belangrijke lokale issues (Nielsen, 2015). Bovendien blijkt er een positieve relatie te zijn tussen het aankrijgen van een lokale krant, toegang tot het internet, en lokale politieke kennis (Shaker, 2009). Meer bepaald heeft lokaal nieuws, naast onder andere socio-economische factoren, individuele motivatie en andere mobilisatiefactoren, een positief effect op de deelname van burgers aan politiek (Nielsen, 2015). Naar eigen zeggen zouden mensen met een dagelijkse krant ook meer geneigd zijn om te gaan stemmen dan zij die dit niet hebben (Filla & Johnson, 2010). In tegenstelling tot deze ‘positievere’ uitkomsten van deze studies, blijkt dan weer dat journalisten er eigenlijk amper in slagen om burgerparticipatie en actief burgerschap te bevorderen (Landman et al., 2015).

De politieke sfeer zelf kan eveneens veranderen. Zo zou er een correlatie zijn tussen het aantal journalisten en het aantal lokale kandidaten, waarbij minder lokale journalisten een verband zou hebben met minder lokale kandidaten (Rubado & Jennings, 2020). Bovendien blijkt dat wanneer kranten burgers voorzien van de nodige informatie, de efficiëntie van de lokale overheid stijgt (Bruns & Himmler, 2011). Zo vonden Gao, Lee en Murphy (2020) bij verschillende Amerikaanse counties ook een samenhang tussen het verdwijnen van de lokale pers en het stijgen van de lokale belastingen en de lonen van lokale politici. Daarnaast is een vrije en competitieve pers een goede controle voor corruptie (Brunetti & Weder, 2003). Omwille van die laatste reden worden ook nu nieuwe journalistieke waakhondprojecten opgericht (Scire, 2021).

De verhouding tussen lokale politici en journalisten blijkt hier eveneens niet altijd makkelijk. Nielsen (2015) maakt een belangrijke nuance bij critici die stellen dat de waakhond niet genoeg blaft. Hij stelt dat journalisten in zo’n geval geen schoothondjes zijn van de lokale elites, maar dat er wel een zekere invloed speelt van de lokale structuren. Niet alleen politici, maar ook bepaalde sociale klassen of lokale bewegingen hebben een invloed. Het feit dat journalisten niet altijd bijten, is niet omdat ze als doel hebben deze ‘elites’ te dienen, maar wel omdat er een zekere afhankelijkheid is. Politici die verantwoordelijk worden gehouden voor iets, zullen immers vaak niet blij zijn (Hamer, 2006). Journalisten zijn specifiek op lokaal niveau ietwat afhankelijk van hen voor informatie en kunnen dus niet telkens als hevig blaffende waakhond optreden (Örebro, 2002). Zowel Belgische lokale journalisten als lokale politici geven toe dat de politici enigszins zwaarder wegen, maar zeggen tegelijkertijd dat er geen eenduidig

overzicht is en dat dit eerder afhankelijk is van de omstandigheden (Goris, 2020). Nielsen (2015) stelt dan ook de visie van ‘beschermingshond’ voor. Hier is de journalist een gematigder soort ‘hond’ die zelf ten dele afhankelijk is van conflict tussen elites om daar de nodige duiding bij te geven, zonder zelf het conflict op te zoeken.

3.2.2 Alledaagse functie

In de wetenschappelijke literatuur lijkt de nadruk voornamelijk te liggen op de bovenstaande politieke rollen. Desalniettemin geven Hanitzsch en Vos (2018) aan dat de journalistiek meer is dan enkel de politieke functie. Zij gaan in op de ‘alledaagse functies’ van de journalistiek. Ze bemerken dat de eerder normatieve en politieke invullingen van de journalistiek niet echt aansluiten bij de realiteit, onder meer door de toenemende verschuiving van de focus op het publieke leven naar het private leven. Mensen verbinden zich alsmaar minder met traditionele sociale instituties en bouwen zelfstandig hun persoonlijkheid op, een gegeven waar de media dan ook mee kunnen helpen (Hanitzsch & Vos, 2018). Dit valt te begrijpen vanuit een ‘uses and gratifications’-perspectief, waarbij mediaconsumenten een actief publiek worden. Zij maken gebruik van de media om bepaalde noden te bevredigen (Lin, 1999).

In de alledaagse sfeer zijn er drie grote dimensies, met name die van de ‘consumptie’, ‘identiteit’ en ‘emotie’ (Hanitzsch & Vos, 2018). Op vlak van consumptie biedt de journalistiek verschillende soorten producten en vrijetijdsactiviteiten aan die de lezers vervolgens kunnen gebruiken. Op deze manier kunnen mensen zichzelf ook ‘opbouwen’. Bij identiteit helpen de media dan weer met de oriëntatie van mensen in de samenleving. Het construeren van een identiteit is een individuele verantwoordelijkheid geworden, waarbij mensen steeds meer opties hebben. De journalisten kunnen hier helpen met een gevoel van identificatie en verbondenheid. Zij laten mensen ergens bij horen. Als laatste is er nog het domein van de emotie, waarbij nieuwsconsumptie een zekere affectieve en emotionele ervaring is. Hier bieden de media nieuwsgebruikers een manier om hun gemoed te reguleren en een vorm van stimulatie voor verschillende ervaringen. Ze dragen bij tot emotioneel welzijn en geven mensen een gevoel van betekenis, inspiratie en sociale verbondenheid.

Binnen deze dimensies kunnen journalisten ook nog enkele specifieke rollen invullen. De journalist kan zo optreden als ‘marketeer’ en bepaalde levensstijlen of producten promoten. Hieraan gerelateerd, maar niet helemaal hetzelfde, is de rol als ‘serviceprovider’, waar de journalist meer praktische informatie en advies geeft over bepaalde diensten en producten (Hanitzsch & Vos, 2018). Zo biedt men de consumenten nieuws waarmee ze iets zijn, het zogenoemde *news you can use* (From & Nørgaard Kristensen, 2018). Inspelend op die identiteit

heeft de journalistiek ook een rol als ‘vriend’. Hier helpt men het publiek met het opbouwen van een eigen identiteit en met de navigatie in de wereld rondom hen. Wanneer de journalist vervolgens optreedt als ‘verbinder’, is het doel om echt een connectie te creëren tussen het publiek en hun eigen gemeenschap. Hier legt de journalist de nadruk op een gedeeld bewustzijn en een gezamenlijke identiteit. Daarnaast kan de journalist ook optreden als ‘stemmingsmanager’ en ‘inspirator’, waarbij hij/zij respectievelijk bijdraagt tot het emotioneel welzijn van de consument en inspiratie biedt voor (andere) levensstijlen. Bij deze beide rollen bieden journalisten een positieve ervaring en trachten ze een positieve attitude over het leven mee te geven. De laatste, en meest algemene, rol van de journalist, is die van de journalist als ‘gids’. Zij helpen burgers met de verschillende opties waarmee ze te maken krijgen in het leven. Dit kunnen ze onder andere door bepaalde voorbeelden van anderen te laten zien in hun berichtgeving (Hanitzsch & Vos, 2018).

Specifiek op lokaal niveau kan de pers inwoners een zeker gevoel van trots geven wanneer men positief bericht over hun gemeente (Jenkins & Nielsen, 2020). Meer nog, blijkt dat ongeveer één op vijf burgers die een zekere verbinding hebben met lokaal nieuws zich ook meer verbonden voelen met hun lokale gemeenschap (Scire, 2021). Hier zien we een duidelijk voorbeeld van hoe ook de lokale pers een ‘verbinder’ kan zijn tussen de burgers en de gemeenschap (Hanitzsch & Vos, 2018). Ze helpt de burgers hier met de individuele oriëntatie in het dagelijkse leven (Hanitzsch & Vos, 2018) en versterkt zo mee het collectief (From & Nørgaard Kristensen, 2018). De lokale pers vormt in deze zin het raam waardoor burgers naar hun directe omgeving kijken (McNair, 2006). Ze definiëren en houden een lokale gemeenschap mee in stand (Nielsen, 2015). Deze sociale cohesie is bovendien een cruciale voorwaarde voor een democratische gemeenschap, opdat mensen kunnen samenwerken voor het algemeen belang (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020).

Hier hebben burgers ook bepaalde verwachtingen over hoe de media mee de gemeenschap vormen. Zo verwachten ze zelf een bijdrage tot de sociale cohesie, een zekere vorm van lokaal geheugen en hulp bij het navigeren in de lokale gemeenschap (Nielsen, 2015). Uit Amerikaans onderzoek blijkt bovendien dat mensen liever “een goede buur” als lokale pers hebben dan een “waakhond” (Poindexter, Heider, & McCombs, 2006). Een goede buur is volgens hen een pers die om de gemeenschap geeft, ze begrijpt, interessante mensen in beeld brengt en oplossingen biedt. Hier ontstaat een discrepantie tussen het publiek en de journalisten, aangezien 79% van de journalisten de waakhond juist extreem belangrijk vindt, terwijl “maar” 49% van de burgers

dit vindt. Mogelijk kan deze discrepantie leiden tot een negatieve perceptie van de pers (Poindexter et al., 2006).

Tegelijkertijd hechten mensen groot belang aan hun interpersoonlijke netwerken voor informatie over allerlei lokale gebeurtenissen, waarbij sommige plekken in een gemeente zoals scholen en bibliotheken ‘hotspots’ worden om informatie te delen (McCollough et al., 2017). De lokale krant lijkt hier dan weer meer naar de achtergrond te verdwijnen. Scheufele et al. (2002) vinden daarentegen wel een interessante samenhang tussen, heterogene discussienetwerken, lokaal nieuwsgebruik en politieke betrokkenheid. Wetende dat het één van de taken van de journalist is om verschillende stemmen aan het woord te laten (Kovach & Rosenstiel, 2007), voorzien zij dan ook in heterogene meningen. Hier kan de journalist dan opnieuw optreden als verbinder tussen mensen (en meningen) (Hanitzsch & Vos, 2018), wat dan mogelijk ook een positieve invloed kan hebben op de politieke betrokkenheid. Op deze manier valt het alledaagse, zoals Hanitzsch en Vos (2018) stellen, niet los te koppelen van het politieke.

Het idee van de lokale gemeenschap is in digitale tijden wel moeilijker te omschrijven, aangezien de duidelijke lokale afbakening in zekere zin verdwijnt (Hess, 2013). Toch blijken burgers deze geografie nog steeds belangrijk te vinden. Hier kan de digitale omgeving dan weer een opportuniteit bieden door nog meer lokaal te werken, aangezien er hier “geen” plaatsbeperking is en men dus per gemeente zou kunnen berichten (Mersey, 2009). We zien dat mensen hun eigen ‘informatievoorziening’ over de gemeente ook al deels invullen door deze digitale mogelijkheden. In Vlaanderen zien we de opkomst van allerlei Facebookgroepen met de naam “ge zijt van [gemeente]” waar burgers ‘nieuws’ verspreiden voor andere burgers (Kools et al., 2019). Ook Nielsen (2016) bevestigt het belang van die geografische nabijheid. Wanneer mensen het gevoel hebben dat de krant te ver van hen verwijderd is, gaan ze de krant zien als “de krant voor de andere”, terwijl mensen die een (geografische) binding voelen met de krant ze zien als “hun krant”.

3.3 Bronnengebruik

3.3.1 Algemeen bronnengebruik

Wanneer we kijken naar het journalistieke bronnengebruik, wordt duidelijk dat institutionele bronnen de bronnen bij voorkeur zijn voor alle soorten journalisten (Van Leuven & Joye, 2014) en dat deze ook (zeer) belangrijk zijn (Van Leuven, Deprez, & Raeymaeckers, 2015). Dit soort

bronnen kunnen immers veelvuldig nieuws aanbieden en hebben voldoende informatie (Van Leuven & Joye, 2014), waardoor ze ook makkelijker in het nieuws komen (Berkowitz, 2019).

Bovendien maken journalisten gebruik van een strategisch ritueel, waarbij ze de “waarheidsclaim” bij de bronnen zelf leggen (Tuchman, 1972). Hier dekt de journalist zich in en toont hij aan dat de uitspraak van de bron komt en niet van zichzelf. In zekere zin brengt dit ook een gevaar met zich mee, aangezien journalisten dan voornamelijk datgene overbrengen wat de bronnen zeggen en zo een beperkte visie op de werkelijkheid geven (Broersma, 2015). Tussen de journalist en de bronnen ontstaat hier een soort machtsspel over de publieke opinie (Berkowitz, 2019), waarbij de bronnen één dominante visie uit verschillende mogelijkheden naar voren proberen brengen. Met de institutionele bronnen indachtig, krijgen de reeds machtigen zo de macht om de realiteit verder te definiëren (Gans, 2004; Hall, Critcher, Jefferson, Clarke, & Roberts, 2013) en dominante ideeën in stand te houden (Berkowitz, 2019; Chomsky, 1999). Op deze manier verzaakt men mogelijk de waakhondfunctie (Kovach & Rosenstiel, 2007; Marder, 1999; Van Leuven & Raeymaeckers, 2011).

Niet alleen institutionele bronnen, maar ook aangeleverd nieuws, zowel door PR als door nieuwsagentschappen, is een gegeven dat veelvuldig voorkomt in de wetenschappelijke literatuur. Door te besparen op kosten hebben verschillende nieuwsorganisaties het aantal correspondenten ingeperkt en journalisten, zoals eerder gezegd, aan hun bureau vastgezet (Jongbloed et al., 2009), wat hen meer afhankelijk maakt van aangeleverd nieuws (Van Leuven & Raeymaeckers, 2011). Algemeen genomen is 60,8% van de Belgische journalisten het (helemaal) eens met het gegeven dat de hoeveelheid kant-en klaar aangeleverd nieuws toeneemt (Van Leuven et al., 2019).

Met betrekking tot de PR-industrie blijkt dat in de Britse pers 54% van het nieuws een zekere vorm van PR bevat (Lewis et al., 2008). Aansluitend bij de institutionele bronnen, blijkt 21% van deze PR afkomstig van overheden en politici. In de Vlaamse pers lijkt dit ten dele lager te liggen met in 26,5% van de gevallen verwijzingen naar PR, waarvan 33,6% afkomstig van overheid/politici (Van Leuven & Raeymaeckers, 2011). Gandy (1982) beschrijft dit gegeven als ‘information subsidies’ waar PR-professionals makkelijk informatie aanleveren aan de journalist, die op zijn beurt zo efficiënt mogelijk wil werken en deze informatie zal overnemen (Van Leuven & Raeymaeckers, 2011). In Groot-Brittannië zouden er nu zelfs meer pr-professionals aan het werk zijn dan journalisten (Davies, 2011).

Naast PR leveren ook nieuwsagentschappen nieuws aan. In België blijkt 10.5% van de nieuwsberichten gebaseerd op nieuwsagentschappen (Van Leuven & Raeymaeckers, 2011), wat vergelijkbaar is met zo'n 10% in Nederland (Hijmans et al., 2009). In Groot-Brittannië ligt dit aantal beduidend hoger, waar ongeveer de helft (49%) van de nieuwsberichten geheel of voornamelijk gebaseerd zijn op nieuwsagentschappen (Lewis et al., 2008).

3.3.2 Lokaal bronnengebruik

Lokale journalisten hebben over het algemeen weinig middelen, wat betekent dat weinig handen relatief veel werk moeten doen. Vaak zijn nieuwsverhalen omwille van die reden gebaseerd op één enkele bron (O'Neill & O'Connor, 2008; Paulussen & D'heer, 2013). Zo blijkt dat in 76% van de nieuwsverhalen uitgegeven door de drie belangrijkste Britse lokale nieuwsproducenten de journalist "slechts" één bron vernoemt (O'Neill & O'Connor, 2008). Meer specifiek blijkt dat in 61% van de gevallen waar de bron de lokale overheid was, geen tweede bron te bespeuren viel. In Nederlands onderzoek vindt men dat er gemiddeld 1 tot 1,5 bron voorkomt in een lokaal artikel (Landman et al., 2015). Bovendien is het in 33% van de Belgische gevallen onduidelijk welke bron journalisten gebruiken (Paulussen & D'heer, 2013), in Nederland is dit in 32% (Landman et al., 2015).

Ook op lokaal niveau blijkt dat institutionele bronnen, waaronder politici, vaak aan het woord komen (Gans, 2004; Kik, Medendorp, & Ruigrok, 2019; Landman et al., 2015; Splendore, 2020). In niet-verkiezingstijden komt in Nederland de lokale overheid in 45% van de gevallen aan het woord, terwijl de oppositie "maar" in 18% van de gevallen een forum krijgt. Algemeen genomen krijgen institutionele bronnen 2/3^e van alle aandacht. Burgers komen hier relatief nog minder aan het woord, meer bepaald in 11% van de gevallen, terwijl zij juist de uitkomst van het beleid ervaren (Landman et al., 2015). Meer specifiek in de vier grootste steden van Nederland zouden lokale politici in 57% van de gevallen aan het woord komen (Kik et al., 2019), terwijl burgers opnieuw een kleiner platform krijgen (17%).

Uit ander onderzoek blijkt wel dat burgers in vergelijking met vroeger meer de kans krijgen om aan bod te komen (Lefevere, De Swert, & Walgrave, 2012; Splendore, 2020). Britse lokale journalisten geven onder andere aan dat ze een positieve attitude hebben over burgers als bron om hier een verhaal mee op te bouwen (Canter, 2013; Singer, 2010). Hoe ze in het nieuws komen is eerder onduidelijk. In de journalistiek in het algemeen blijkt dat men burgers eerder als vox pop gebruikt worden (Gans, 2004; Kleemans, Schaap, & Hermans, 2017). Splendore (2020) vindt dan weer op lokaal niveau dat niet-institutionele bronnen (waaronder burgers) ook meer als actieve actoren worden toegelaten en niet louter als vox pop. Tegelijkertijd bemerkt

hij wel dat niet-institutionele bronnen frequent ‘uitgebalanceerd’ worden met institutionele bronnen en dat men hierbij ook meer context voorziet. Ander onderzoek toont eveneens aan dat wanneer men burgers als bron gebruikt, er meer gebruik wordt gemaakt van een tweede bron (O’neill & O’Connor, 2008). Hierbij aansluitend is het ook zo dat institutionele bronnen een meer ‘gegarandeerde’ toegang tot het lokaal nieuws hebben dan niet-institutionele bronnen (Splendore, 2020). Ross (2007) bemerkt dit in een casestudy bij drie lokale Britse kranten, waar burgers misschien wel meer gebruikt worden, maar toch nog altijd veruit het onderspit delven ten opzichte van elitebronnen.

De dominantie van institutionele bronnen valt mogelijk mee te verklaren vanuit de mutuele afhankelijkheid tussen politici en journalisten op lokaal niveau (Djerf-Pierre & Pierre, 2016; Örebro, 2002). Hier is er, in tegenstelling tot nationaal niveau, geen overvloed aan nieuws en moeten journalisten dus op zoek (Djerf-Pierre & Pierre, 2016). Voor politici blijven deze lokale media naar eigen zeggen eveneens van belang (Goris, 2020; Larsson & Skogerbø, 2018). Zo blijkt dat in 2010, in vergelijking met de lokale pers, sociale media relatief weinig gebruikt worden voor lokale boodschappen (Larsson & Skogerbø, 2018). Journalisten en lokale politici dansen dan ook een tango waar ze elkaar positieve gegevens kunnen opleveren en waar wederzijds vertrouwen en het delen van informatie van belang zijn (Örebro, 2002). Bovendien leven deze lokale journalisten en politici vaak in dezelfde omgeving waardoor ze mogelijk ook een ‘relatie buiten het werk’ hebben opgebouwd (Jerónimo et al., 2020; Örebro, 2002). Op vlak van vriendschap met de lokale journalisten, zien Belgische beleidsmakers meer voordelen dan nadelen. Volgens hen is er hierdoor een betere kans om meer achtergrond en context te geven, juiste info door te geven en kunnen ze ook suggesties doen voor nieuwsitems (Goris, 2020). Ook journalisten zien meer voordelen dan nadelen. Zij zien hier voornamelijk een nut in het op de hoogte zijn van bepaalde ontwikkelingen en het snel krijgen van informatie. Het moeilijkste volgens hen is wel spanningen vermijden met de lokale politici bij kritische berichtgeving.

Naast de dominantie van institutionele bronnen komt dan ook het gegeven dat de PR-industrie eveneens op lokaal niveau stelselmatig sterker wordt. Doorheen de geschiedenis van lokale overheden blijkt dat ook de lokale PR-departementen zijn gegroeid (Harrison, 2006). Naarmate de lokale machthebbers meer begaan werden met publieke tevredenheid, begon men een strategischere aanpak aan te nemen om zo de lokale media en in tweede instantie de lokale bevolking te beïnvloeden (Harrison, 2006). Deze professionele PR-personen geven dus niet gewoon informatie door, maar proberen een positieve kijk naar voren te schuiven en tegelijkertijd negatievere zaken te verbergen (O’neill & O’Connor, 2008). Ook de meerderheid

van Belgische lokale beleidsmakers en journalisten geeft aan dat er een toegenomen professionalisering is in de communicatiediensten van gemeenten (Goris, 2020). Lokale journalistiek is door de beperkte hoeveelheid aan middelen en kleinere redacties extra gevoelig voor deze PR-invloeden (Jackson & Moloney, 2016; Morrison, 2011). Van de Belgische lokale journalisten bevestigt dan ook 63% dat kant-en-klaar nieuws in toenemende mate belangrijker wordt (Goris, 2020), waar ook 77% van de journalisten persberichten als een belangrijke bron zien. Tegelijkertijd zijn lokale overheden zelf sterker geworden in zelfstandige communicatie, dus buiten de lokale pers om (Harrison, 2006), en is het volgens journalisten ook moeilijker om de verantwoordelijke politici te bereiken (Nord, 2007).

Als laatste blijken ook nieuwsagentschappen hun rol te spelen bij lokale journalistiek. Ze bieden lokale kranten in verscheidene gevallen lokale nieuwsverhalen en voorzien zo in een (aanzienlijk) deel van hun journalistieke productie (Hamer, 2006). Hoe groot dit deel is, is ietwat onduidelijk. In een Belgische case waren maar vijf van de 180 professionele lokale nieuwsberichten afkomstig van een nieuwsagentschap (Paulussen & D'heer, 2013). Hier maakt men wel de belangrijke nuance dat journalisten in de meeste gevallen niet vernoemen dat ze een nieuwsagentschap als bron gebruiken. Wetende dat 37,6% van de Belgische journalisten in het algemeen nationale nieuwsagentschappen (bijna) dagelijks of meerdere keren per dag raadpleegt, is dit een terechte bedenking (Van Leuven et al., 2019). Uit interviews met lokale journalisten blijkt daarentegen dan weer dat ze zelf een minder groot belang hechten aan persagentschappen, omdat ze vaak zelf rechtstreeks bij de bron zitten (Goris, 2020).

3.4 Thema's in de lokale pers

Niet alleen wie en hoe maar ook wat er aan bod komt, is van belang. Lokale journalistiek moet hier een zekere balans vinden tussen wat juist 'lokaal' is en waarom het relevant is voor het publiek (Nielsen, 2015). De vraag is hier welke thema's juist aan bod komen in de lokale pers.

Lokale journalistiek zou voornamelijk een human interest focus hebben (Bew, 2006), waar correspondenten allerhande kleine gebeurtenissen rapporteren (Belt & Just, 2008). In België blijken journalisten voornamelijk te focussen op misdaad (65,2%), ongevallen en brand (11,6%), terwijl ze lokale politiek compleet achterwege laten (Paulussen & D'heer, 2013). In een case study van drie Britse lokale kranten gaat dan weer 2% van de nieuwsverhalen over politiek, terwijl voornamelijk 'human interest' (23%), lokale economie (11%) en misdaad (8%) aandacht krijgen (Ross, 2007). Verscheidene Nederlandse onderzoeken variëren qua resultaten. Volgens Hermans et al. (2014) gaat zo'n 9% van de lokale krantenartikelen over gemeentelijke

politiek, 14,5% over criminaliteit en 14% over entertainment en cultuur. Ander onderzoek toont aan dat zo'n 26% van de lokale berichtgeving over cultuur en vrije tijd zou gaan (Landman et al., 2015). Daarnaast zou 19% veiligheid en rechtspraak behandelen, terwijl 'slechts' 4% over de gemeentelijke financiën en het lokale bestuur gaat (Landman et al., 2015). In de vier grootste Nederlandse steden gaat dan weer iets meer dan 17% over lokale politiek (Kik et al., 2019).

Het over het algemeen relatief lage aandeel van politiek in de berichtgeving wijt men frequent aan de burger die hier geen interesse in zou hebben (O'Neill & O'Connor, 2008). Toch blijkt in Nederland twee op vijf van de lokale inwoners bovengemiddeld tot zeer geïnteresseerd in lokale politieke besluitvorming (Landman et al., 2015). En ook Amerikaans onderzoek toont aan dat mensen liever diepgaand en kwaliteitsvol nieuws over belangrijke issues hebben dan sensationeel en zacht nieuws (Belt & Just, 2008). Bovendien blijkt dat wanneer men burgers specifiek naar (lokale) politieke issues vraagt, zo'n 55% van de mensen zegt 'zeer geïnteresseerd' te zijn. Op vlak van deze politieke berichtgeving is er ten slotte ook een meningsverschil tussen lokale politici en journalisten. Vijftig procent van de lokale politici vindt dat het aandeel van de lokale politieke berichtgeving verkleint, in tegenstelling tot 28% van lokale journalisten (Goris, 2020). De journalisten vinden eerder dat de lokale politiek 'anders' aan bod komt, met name minder verslagen over de gemeenteraad en een toegenomen focus op de zichtbare aspecten voor burgers.

4 Methode

4.1 Onderzoeksvragen

Zoals eerder geduid, stelt dit onderzoek vier onderzoeksvragen, respectievelijk twee hoofdvragen en twee bijvragen:

OV1: In welke mate is er een lokaal nieuwsaanbod in Vlaanderen?

OV2: In welke mate vervult de lokale pers de aan haar toegeschreven publieke functie(s) in Vlaanderen?

OV2.1: In welke mate vervult de lokale pers haar politieke functie?

OV2.2: In welke mate vervult de lokale pers haar alledaagse functie?

4.2 Selectie lokale nieuwsmedia en nieuwsberichten

Om een antwoord te geven op deze verschillende vragen, vertrekt dit onderzoek vanuit een kwantitatieve inhoudsanalyse. Hier coderen we de lokale nieuwsberichten van drie kranten (Het Laatste Nieuws, Gazet Van Antwerpen en Het Nieuwsblad) en een televisiezender (RTV). We voegen hier specifiek een televisiezender toe om een breder spectrum te krijgen van de lokale journalistiek en om een vergelijking te kunnen maken tussen verschillende soorten media.

We analyseren hier de regio Kempen omdat er allereerst een vermoeden is dat de regiojournalistiek in Vlaanderen niet enorm zal verschillen tussen regio's, behalve wanneer hier een grote stad zou liggen. In de regio Kempen zijn er geen 'uitzonderlijk' grote steden zoals bijvoorbeeld Antwerpen en Mechelen. Bovendien berichten de verschillende grote media ook specifiek over deze regio en benoemen ze deze duidelijk in hun lokale katernen, wat het praktisch haalbaar maakt om op regioniveau te werken. We kiezen hier eveneens voor het regioniveau omdat de websites van de verschillende kranten het niet toelaten om in het archief te kijken per gemeente, wat bij de regionale katern wel kan.

We analyseerden alle lokale artikels die gedurende twee willekeurige gekozen aaneensluitende weken in 2019 werden gepubliceerd. We kiezen specifiek voor 2019 en niet 2020-2021 omwille van het feit dat in deze laatste twee jaren de journalistiek naar ons aanvoelen overspoeld wordt door nieuws over COVID-19. Deze crisissituatie is uitzonderlijk en legt mogelijk de lokale politieke en journalistieke werking lam. Voor de krantenartikelen baseerden we onze op de digitale pdf-versie van de krant. We analyseerden enkel de artikels die gepubliceerd werden op de regionale pagina's van de drie kranten. Regionale nieuwsfeiten die in de onderzochte periode

de ‘nationale’ krantenpagina’s hebben gehaald, zijn dus niet opgenomen in onze steekproef. Bij RTV codeerden we alle artikels op de website die specifiek over de Kempen gingen, inclusief artikels met video, wat duidt op een televisie-uitzending. In totaal kregen we een sample van 934 lokale artikels uit 32 verschillende hoofdgemeenten. Alle analyses verliepen via SPSS. Excel gebruikten we voor het noteren van metadata.

4.3 Operationalisering van variabelen

In totaal bestond het codeboek uit 47 verschillende variabelen. De meest relevante bespreken we hieronder (*zie bijlage 12.1 voor alle variabelen*). Zo krijgen we een duidelijker zicht op de concepten waarmee we verder aan de slag gaan.

De eerste variabelen uit dit onderzoek zijn gericht op het in kaart brengen van het aantal artikels en de gemeentes waaruit deze komen. Het aantal artikels codeerden we door de hoeveelheid artikels per medium per dag te noteren. Hierbij noteerden we ook telkens de naam van de gemeente(s) waaruit deze artikels kwamen. Om het aantal gemeentes te berekenen, telden we vervolgens de hoeveelheid unieke gemeentes. Wanneer er deelgemeenten aan bod kwamen, lieten we die onder de naam van de hoofdgemeente vallen. Een artikel uit Noorderwijk viel zo bijvoorbeeld onder Herentals. Om verder een vergelijking te maken tussen grote en kleine gemeentes, zoals Landman et al. (2015), leggen we de grens tussen groot en klein op 18.000 inwoners. Om hier de grens te trekken, berekenden we de mediaan uit alle gemeenten in de provincie Antwerpen (17.931 inwoners). De inwonersaantallen verzamelden we op basis van gegevens van de Vlaamse overheid (2021). Indien men over meerdere gemeentes tegelijk berichtte, codeerden we dit als ‘regioniveau’.

Het berekenen van het aantal journalisten liep volgens dezelfde methode als die van het aantal gemeenten. Hier noteerden we telkens de naam van de journalist van een bepaald medium, telden de unieke namen en plaatsten deze bij de media waarvoor ze schreven. Wanneer journalisten voor verschillende media schreven, duiden we dit aan en noteerden we hen als ‘overlap’. De kranten gaven telkens duidelijk aan wie een bepaald artikel schreef, RTV deed dit minder helder. Hier noteerden we de namen van de journalisten die expliciet vernoemd werden en vulden dit aan met de ‘wie-is-wie’-pagina op de website (RTV, 2021).

Daarnaast keken we meer specifiek naar de soorten artikels die men publiceerde en maakten hier een onderscheid tussen een nieuwsbericht, opiniestuk, interview, verslag, reportage en analyse. Voor de definitie baseerden we ons op de syllabus van Isabelle Rossaert voor het vak ‘mediatraining’ (*zie ook bijlage 12.1*). Bij alle artikels gingen we eveneens na of deze

‘exclusief’ waren aan het medium. We spreken over exclusief artikel door een medium wanneer enkel dat medium bericht over een bepaald gegeven in een gemeente. Het artikel mag dus slechts in één medium te vinden zijn. Wanneer een artikel niet exclusief was, gingen we na bij welk ander medium dit artikel nog voorkwam. Wanneer een artikel van Het Laatste Nieuws bijvoorbeeld ook in de Gazet van Antwerpen stond, duiden we aan dat dit ‘overeenkomstig was met’ de Gazet van Antwerpen en vice versa. Als een artikel in meer dan één medium voorkwam, kon de codeur kiezen voor ‘meer dan één medium met zusterkrant’ of ‘meer dan één medium zonder zusterkrant’. ‘Met zusterkrant’ duiden we aan wanneer een artikel van een medium (minstens) overeenkwam met zowel Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen. Deze twee zitten immers in dezelfde mediagroep.

Verder wilden we graag in kaart brengen waarover de lokale journalisten schreven, en dus meer specifiek de verschillende thema’s die voorkomen in de lokale journalistiek. Hier definieerden we 18 verschillende thema’s, dewelke we gedeeltelijk baseerden op Paulussen en D’Heer (2013). De codeur schatte hier in wat het algemene thema was in het gehele artikel. Deze registratie gebeurde op basis van het aangegeven thema door het nieuwsmedium zelf, bijvoorbeeld ‘economie’ of op de impliciete karakteristieken van het nieuwsartikel, zoals wanneer men bijvoorbeeld handelt rond de lokale handelaars. We gaan hieronder kort in op de meest relevante thema’s.

Het belangrijkste om te bemerken is dat enkel wanneer een artikel over politiek beleid ging, we ook nog op een tweede niveau het thema codeerden. Onder politiek beleid verstaan we artikels waarin een zekere beslissing wordt besproken, aangekondigd, voorgesteld of is genomen door een politieke actor (= meerderheid/oppositie/gemeenteraadslid/bovenlokale politici). De bijkomstige codering op een tweede niveau staat ons toe om in de resultaten aan te geven wat het aandeel van politieke berichtgeving is in de lokale journalistiek en vervolgens te zeggen waarover dit politiek beleid juist gaat. Een artikel over mobiliteitsbeleid werd zo op het eerste niveau gecodeerd als ‘politiek’ en ten tweede als ‘mobiliteit’. Verder lieten we bij het thema ‘sport’ sportuitslagen uit de dataset. Wanneer we hieronder spreken over sport gaat het dus enkel over lokale sportactiviteiten en sportmogelijkheden in de gemeente.

Naast de thema’s gingen we ook na of het artikel eerder van maatschappelijk dan wel van persoonlijk belang was. Maatschappelijk belang gaat over nieuws dat voor meerdere burgers/de gemeenschap als geheel relevant is en/of bericht over een gebeurtenis met een effect op de samenleving. Politieke berichtgeving valt hier ook per definitie onder. Voorbeelden hiervan zijn ‘de aanleg van een brug’, ‘verkiezingen’ en ‘een ongeval met een rechtstreeks gevolg op

de maatschappij (zoals file)'. Persoonlijk belang is nieuws over een bepaalde persoon/een individu dat geen rechtstreeks effect heeft op de hele samenleving. Dit is voor 'jezelf'. Voorbeelden hiervan zijn 'ongevallen', 'focus op enkelingen', 'herdenking' en 'een evenement van een lokale organisatie'.

Hierbij aansluitend gingen we op basis van Hanitzsch en Vos (2018) en From en Kristensen (2018) na of lokale journalisten ook nieuws voorzien waar mensen 'iets mee zijn' (= news you can use). Een voorbeeld hiervan is informatie over een optreden waar ze heen kunnen. 'News you can't use' zijn artikels die eigenlijk geen 'gebruikswaarde' hebben voor de lezers ervan. Ze kunnen zich er wel in interesseren, maar ze kunnen er niet mee aan de slag. Dit zijn artikels die eerder 'om te weten' zijn, bijvoorbeeld een botsing van een auto tegen een boom, een rechtszaak en een bericht over een viergeslacht.

Om verder te kijken wat voor nieuws journalisten brachten, keken we ook naar de toon van de berichtgeving. Dit gebeurde door in kaart te brengen welke gebeurtenissen (positief of negatief) de journalisten beschreven en hoe ze deze evalueerden (positief, neutraal, negatief). Een negatieve gebeurtenis codeerde men wanneer het ging om een verhaal met voornamelijk negatieve elementen, zoals conflict, tragedie, dood, gewonden, verlies en verslagenheid. 'Sluikstort' is bijvoorbeeld een negatieve gebeurtenis. Een positieve gebeurtenis codeerde men wanneer het ging om een verhaal met voornamelijk positieve elementen, zoals reddingen, oplossingen, herstel, doorbraken, overwinningen en vieringen. Een oplossing voor deze sluikstort is bijvoorbeeld weer een positieve gebeurtenis.

We spraken over een negatieve evaluatie wanneer voornamelijk bronnen werden aangehaald die zich afwijzend uitlieten over een bepaald gegeven, eventueel aangevuld met negatieve emoties en nadelige consequenties. Een neutrale evaluatie bestond eruit wanneer zowel voor- als nadelen werden aangehaald. Een artikel was ook neutraal als het een louter feitelijke beschrijving was. Een positieve evaluatie bestond er ten slotte uit wanneer voornamelijk bronnen werden aangehaald die enthousiast waren over een bepaald gegeven, mogelijk aangevuld met emoties en bevorderlijke consequenties.

Verder keken we naar de verschillende bronactoren in het lokale nieuws. Wanneer we het hebben over bronnen bouwen we voort op Carpenter (2008). We codeerden een bron wanneer er een direct of indirect werkwoord of een zekere vorm van attributie stond, bijvoorbeeld "zeggen", "stellen", "hopen", "volgens" et cetera. We codeerden ook een bron wanneer we uit de context konden afleiden welke bron het was. Wanneer bijvoorbeeld "de scouts organiseren

een quiz” als artikel voorkwam, codeerden we een lokale organisatie als bron. Het ‘aantal bronnen’ codeerden we daarbij door alle verschillende bronnen in het artikel te tellen en deze vervolgens als numerieke waarde te noteren. Onder ‘verschillende bronnen’ verstaan we twee andere personen of organisaties/entiteiten/groepen.

Enkel de eerste drie bronnen (primair, secundair, tertiair) codeerden we inhoudelijk verder. Hier keken we allereerst naar wie deze bron was. We maakten een onderscheid tussen 21 verschillende bronnen (zie *bijlage 12.1*), waarvan verscheidene na de codering werden samengevoegd. Zo lieten we ‘burgerbeweging’, ‘burger’, ‘leerkracht/leerling/school’ onder de categorie ‘burgers’ vallen. ‘Lokale organisaties en bovenlokale organisaties’ werden ‘organisaties’. Hetzelfde deden we met ‘lokale ondernemers en bovenlokale ondernemers’ die de categorie ‘ondernemers’ vormden. ‘De journalist zelf’, ‘andere media/journalist’, ‘expert’, ‘ziekenhuis’ en ‘vakbond’ verzamelden we daarnaast onder de categorie ‘andere’. Om een verdere vergelijking te maken, creëerden we vervolgens ook geaggregeerde categorieën: ‘institutionele bronnen’, ‘niet-institutionele bronnen’ en ‘organisationele bronnen’. Voor de institutionele bronnen volgden we Landman et al. (2015). Hieronder vallen alle politieke actoren (meerderheid, oppositie, bovenlokale politici) en overheden (lokale administratie en bovenlokale overheid). De organisationele bronnen baseerden we op Paulussen en D’Heer (2013). Hier vallen enkel de hulpdiensten (brandweer, politie, ambulance) en het gerecht (parket, advocaat, rechter) onder. Tot slot lieten we alle overige bronnen onder de categorie ‘niet-institutioneel’ vallen.

Bij deze eerste drie bronnen keken we ook of ze geciteerd dan wel geparafraseerd werden. Een direct citaat codeerden we wanneer de woorden en de zinsbouw die de bron gebruikte letterlijk werden overgenomen in het artikel. Parafraseren zagen we hier als het inpassen van wat de bron heeft gezegd in de ruimere zin en tekst.

Als laatste gingen we na of er balans was in het artikel en of de journalist politieke actoren verantwoordelijk hield. Dit gebeurde enkel bij de politieke artikels. We maakten hier een opdeling tussen ‘balans van actoren’ en ‘balans van standpunten’. Bij balans van actoren bekeek de codeur of twee van elkaar verschillende bronnen aan het woord kwamen. Dit betekende niet per se dat ze een verschillende mening hebben. Bij ‘balans van standpunten’ bekeek de codeur of de aangehaalde bronnen ook van mening verschilden. Om daarnaast de verantwoordelijkheidsattributie in kaart te brengen, gingen we na of de journalist een politieke actor wees op eerder gemaakte beslissingen/beloftes/acties. We codeerden dit ook wanneer de

journalist duidelijk aangaf wie een bepaalde beslissing neemt/heeft genomen. Zo codeerden we dit bijvoorbeeld wanneer men een schepen vernoemde die achter een bepaalde beslissing stond.

Eén codeur codeerde alle artikels op basis van een zelf opgesteld codeboek. Alvorens de ‘echte’ codering aan te vatten, codeerden twee onafhankelijke codeurs (de onderzoeker en een medestudent uit de Master Politieke Communicatie) vijftig overeenkomstige artikels. Voor de verschillende variabelen berekenden we een Krippendorff’s alpha en brachten we aanpassingen aan in het codeboek. Deze beschreven we telkens duidelijk (*zie bijlage 12.2*).

4.4 Aanvullende interviews met journalisten

Na de inhoudsanalyse bespraken we de resultaten met vier journalisten van verschillende lokale media (RTV & GVA). Dit onderzoek is kwantitatief van aard en we willen hier benadrukken dat we deze interviews enkel gebruikten als hulp bij de interpretatie en verklaring van de bevindingen in de discussiesectie (*zie infra*). De gesprekken duurden gemiddeld 1 uur en 30 minuten en verliepen via Teams en Zoom. Nadien werden ze volledig getranscribeerd. De verschillende journalisten ontvingen allen een toestemmingsformulier. Ze gingen er allen mee akkoord dat hun interviews op een niet-anonieme manier verwerkt werden. Voor RTV interviewden we Jeroen Verlooy (hoofdredacteur). Bij de Gazet van Antwerpen interviewden we Bieke Lathouwers (eindredacteur), Britt Peeters (journalist) en Guy Van Nieuwenhuysen (journalist).

5 Resultatensectie

Hieronder gaan we dieper in op de gevonden resultaten. Allereerst bespreken we het algemene nieuwsaanbod in Vlaanderen, mogelijke nieuwswaestijnen en krijgen we een zicht waarover deze journalistiek handelt. Vervolgens zoomen we verder in op de verschillende functies die de lokale journalistiek kan vervullen.

5.1 Het lokale nieuwsaanbod in Vlaanderen

Nieuwswaestijnen?

In de twee onderzochte weken publiceerden de verschillende media gezamenlijk 934 nieuwsverhalen. Gemiddeld komt dit neer op 19,46 artikels per dag per medium ($SD = 10,57$). Zoals te zien in tabel 1 brengt de Gazet van Antwerpen het grootste aantal lokale berichten en RTV het kleinste. Wanneer we inzoomen op de gemiddelden per medium zien we dat Het Laatste Nieuws dagelijks gemiddeld 16,75 artikels ($SD = 4,07$) plaatst. Het Nieuwsblad heeft op haar beurt een gemiddelde van 17,92 artikels ($SD = 5,35$). De journalisten van de Gazet van Antwerpen schrijven dan weer gemiddeld 34,83 artikels ($SD = 4,95$). RTV brengt als laatste gemiddeld 8,33 ($SD = 1,969$) nieuwsverhalen.

TABEL 1

Verschillende soorten lokale nieuwsartikels ($N = 934$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>
Nieuwsbericht	83,0	167	61,4	132	68,7	287	53,0	53	68,4	639
Opiniestuk/column	0,0	0	0,5	1	2,9	12	0,0	0	1,4	13
Interview	2,0	4	5,6	12	6,7	28	6,0	6	5,4	50
Verslag	1,0	2	0,5	1	1,0	4	1,0	1	0,9	8
Reportage	5,0	10	14,4	31	10,0	42	13,0	13	10,3	96
Analyse/achtergrondstuk	9,0	18	17,7	38	10,8	45	27,0	27	13,7	128
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

Chi (15) = 60.836, $p < .001$; Cramer's $V = .147$

In deze 934 artikels maakten we een opdeling naar de verschillende soorten artikels. Bijna 69% van alle artikels zijn nieuwsberichten. De overige soorten artikels komen in mindere mate voor, enkel achtergrondstukken en reportages scoren nog boven de 10%. Procentueel bekeken scoort Het Laatste Nieuws het hoogst op vlak van nieuwsberichten in hun berichtgeving. RTV lijkt in de eigen berichtgeving dan weer het meeste achtergrondstukken te brengen. Over de andere soorten artikels valt relatief weinig te zeggen. Enkel ‘opiniestukken/columns’ is nog een opvallende categorie, meer bepaald omdat enkel de Gazet van Antwerpen, en het Nieuwsblad in één geval, lokale opiniestukken en columns brengen.

TABEL 2

Aantal journalisten per lokaal medium ($N = 120$)

	Aantal journalisten N
Totaal journalisten verschillende media	120
Het Laatste Nieuws	16
Het Nieuwsblad	38
Gazet van Antwerpen	46
RTV	20
Totaal overlap journalisten	32
Overlap GVA en NB	28
Overlap GVA en HLN	4
Totaal unieke journalisten	88

In totaal werkten 88 unieke journalisten mee aan deze 934 nieuwsverhalen over de verschillende media heen, wat betekent dat zij op twee weken tijd 10,61 artikels per persoon ($934/88$) schreven. We spreken hier over exclusieve journalisten, daar er tussen de media ook een zekere overlap was. Voornamelijk bestond de overlap tussen Gazet van Antwerpen en Het Nieuwsblad. Daarnaast schreven ook vier journalisten zowel voor Het Laatste Nieuws als de Gazet van Antwerpen (*zie tabel 2*).

Er blijkt op lokaal niveau niet enkel een overlap in journalisten te zijn, maar ook een overlap in nieuwsverhalen. Van de 934 nieuwsverhalen blijken er 292 (31%) exclusief te zijn (*zie tabel 3*). Procentueel bekeken brengen respectievelijk Gazet van Antwerpen en Het Laatste Nieuws

de meeste exclusieve nieuwsverhalen. Daarnaast is iets meer dan één vierde van de verhalen van RTV enkel bij hen te bekijken. Het Nieuwsblad scoort het laagst, met 7% aan exclusieve verhalen.

TABEL 3

Exclusieve artikels van lokale media ($N = 934$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>
Exclusief	37,8	76	7,0	15	41,6	174	27,0	27	31,3	292
Niet-exclusief	62,2	125	93,0	200	58,4	244	73,0	73	68,7	642
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

Chi (3) = 84.760, $p < .001$; Cramer's V = .301

Als 31% van de nieuwsverhalen exclusief is, betekent dit ook tegelijkertijd dat 69% niet-exclusief is. Wanneer we dan kijken naar de overlap tussen de verschillende media (zie tabel 4), valt op dat voornamelijk Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen een duidelijke overlap hebben. Dit zien we in hun respectievelijke overlap met elkaar, maar ook in de categorie 'meer dan 1 medium (met zusterkrant)'. Indien we de enkel overlap van deze twee mediatitels (zelfde mediagroep) niet zouden meetellen in de berekening van exclusiviteit, dan zou 43% van al het lokale nieuws exclusief zijn. De overige opvallende overlap is die tussen Het Laatste Nieuws (30%) en de Gazet van Antwerpen (15%).

Ondertussen weten we dat de verschillende media 934 artikels, hoewel niet allemaal exclusief, in een tijd van twee weken publiceerden. We beschreven echter nog niet wat dit concreet betekent voor de gemeenten die in dit lokale nieuws komen. Wetende dat we in totaal 32 gemeenten behandelen in dit onderzoek, kunnen we stellen dat burgers van elke gemeente bij een perfecte verdeling per week 14,60 artikels over hun eigen gemeente zouden moeten kunnen lezen.

TABEL 4

 Overlap van artikels tussen verschillende lokale media ($N = 642$)

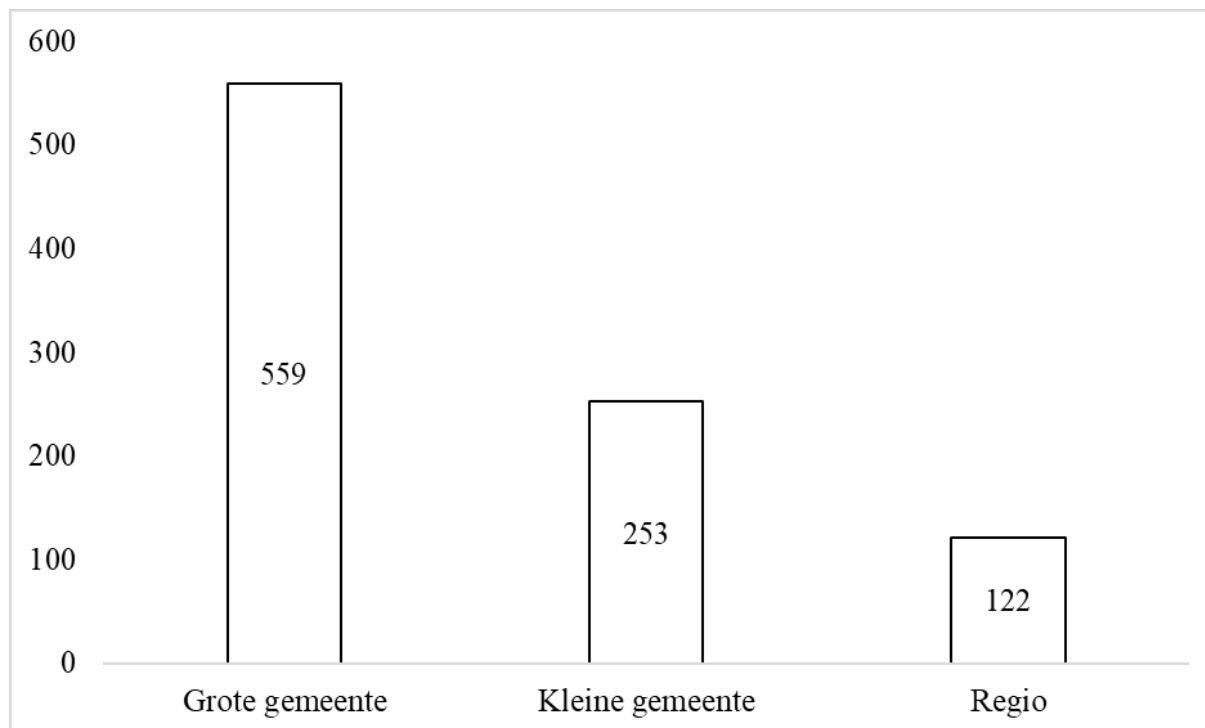
	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Het Laatste Nieuws	0,0	0	0,0	0	15,2	37	9,6	7	6,9	44
Het Nieuwsblad	0,0	0	0,0	0	43,4	106	0,0	0	16,5	106
Gazet van Antwerpen	29,6	37	53,0	106	0,0	0	8,2	6	23,2	149
RTV	5,6	7	0,0	0	2,5	6	0,0	0	2,0	13
Meer dan 1 medium (met zusterkrant)	55,2	69	44,5	89	36,5	89	67,1	49	46,1	296
Meer dan 1 medium (zonder zusterkrant)	9,6	12	2,5	5	2,5	6	15,1	11	5,3	34
Totaal	100	125	100	200	100	244	100	73	100	642

 Chi (15) = 415.036, $p < .001$; Cramer's $V = .464$

Wanneer we echter inzoomen op de grootte van de gemeenten, blijkt hier geen perfecte verdeling te zijn. Grote gemeenten komen zo in 559 keer (60%) van de gevallen aan bod, terwijl kleine gemeenten 253 keer (27%) het nieuws halen. Hierbij komt dan ook nog eens dat de media 122 keer (13%) op 'regioniveau' berichten (*zie grafiek 1*). Wanneer we dit regioniveau niet bij de grote gemeenten rekenen, komen grote gemeenten 2,21 keer zoveel voor als kleine gemeenten. Indien we dit wel erbij rekenen, komen grote gemeenten 2,69 keer zoveel. Onder de verschillende media is hier geen verschil. Na het uitvoeren van een one-way ANOVA blijkt immers dat geen enkel medium significant verschilt van een ander medium in het berichten over een kleine dan wel grote gemeente ($p > .05$). Hoewel we hieronder pas ingaan op de verschillende thema's, controleerden we hier al door middel van een t-test of er een significant verschil is tussen grote en kleine gemeenten met betrekking tot bepaalde thema's. Ook dit is niet het geval ($p > .05$).

GRAFIEK 1

Lokaal nieuws verdeeld over verschillende grootte van gemeente ($N = 934$)

Waarover gaat het nieuws?

Naast het algemene nieuwsaanbod vragen we ons ook af welke thema's het nieuws vullen. Hier prijkt 'lokaal verenigingsleven, zachte kalender en cultuur' bovenaan met een voorkomen van 20%, waar voornamelijk Het Laatste Nieuws en de Gazet van Antwerpen procentueel op lijken in te zetten. Op de tweede plaats staat 'criminaliteit, veiligheid en justitie' met 19%, waar enkel de Gazet van Antwerpen in verhouding minder over schrijft. 'Ongevallen en brand' sluit de top drie af met iets meer dan 16%. Dit thema komt procentueel het meest voor bij RTV. Het aandeel politieke berichtgeving bedraagt daarnaast 15%, waar Het Laatste Nieuws en RTV respectievelijk het meest en minst op inzetten. Daarnaast scoort enkel 'human interest' (7%) nog boven een voorkomen van 5%, met de Gazet van Antwerpen als koploper. De overige thema's scoren minder dan 5% (zie tabel 5).

TABEL 5

Thema's van lokaal nieuws ($N = 934$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Lokaal verenigingsleven, zachte kalender en cultuur	23,9	48	12,1	26	23,9	100	13,0	13	20,0	187
Criminaliteit, veiligheid en justitie	20,4	41	21,4	46	16,7	70	20,0	20	19,0	177
Ongevallen en brand	15,9	32	18,1	39	14,1	59	23,0	23	16,4	153
Politiek	19,4	39	14,9	32	13,6	57	12,0	12	15,0	140
Human interest	2,5	5	7,9	17	9,1	38	6,0	6	7,1	66
Economie en financiën	3,0	6	6,0	13	5,3	22	4,0	4	4,8	45
Onderwijs en opvang	4,5	9	4,2	9	3,8	16	4,0	4	4,1	38
Gezondheid, sociale zaken en welzijn	1,5	3	4,7	10	4,1	17	3,0	3	3,5	33
Mobiliteit	1,5	3	1,9	4	2,2	9	4,0	4	2,1	20
Leefmilieu en klimaat ^b	2,0	4	2,8	6	2,2	9	1,0	1	2,1	20
Andere ^a	1,5	3	1,9	4	1,9	8	3,0	3	1,9	18
Ruimtelijke ordening	2,0	4	1,9	4	1,0	4	5,0	5	1,8	17
Openbare werken	2,0	4	2,3	5	1,2	5	2,0	2	1,7	16
Patrimonium en geschiedenis	0,0	0	0,0	0	1,0	4	0,0	0	0,4	4
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

 $\chi^2 (39) = 56.342, p = .036$; Cramer's $V = .142$
^aOnder de categorie 'andere' vallen 'burgerparticipatie', 'innovatie', 'gelijke rechten', 'sport' en 'dierenwelzijn'.

^bOnder leefmilieu en klimaat valt ook 'milieu'.

De thema's die onder politiek vallen, lijken enigszins anders verdeeld. We dienen hier wel voorzichtig te zijn met uitgebreide uitspraken, aangezien het aandeel politiek relatief klein is. We kunnen wel stellen dat onder de noemer politiek 'mobiliteit' (15.7%), 'ruimtelijke ordening' (15.0%) en 'leefmilieu en klimaat' (14.3%) het hoogst scoren. Deze thema's lijken dus meer in de politieke sfeer te liggen in vergelijking met het nieuws in het algemeen, waar ze eerder laag scoorden. We gaan hier niet verder in op de verdeling tussen de verschillende media, omdat het politiek aandeel per medium daarvoor te klein is (zie ook tabel 10 in bijlage 11.3).

5.2 De functies van de lokale journalistiek

Zoals hierboven met de thema's al ten dele is verduidelijkt, blijkt de lokale journalistiek over meer te gaan dan enkel politiek. Hieronder gaan we verder in op de verschillende functies van de lokale journalistiek: de politieke en de alledaagse.

Maatschappelijk en bruikbaar nieuws?

Eerst en vooral zijn we geïnteresseerd in de verhouding tussen nieuws van maatschappelijk belang en persoonlijk belang. Het maatschappelijk belangrijk nieuws ligt meer in de politieke sfeer van de journalistiek, terwijl het persoonlijk belang eerder alledaags is. Hier zien we dat ongeveer 40% van de lokale berichtgeving van maatschappelijk belang is, terwijl 60% eerder van persoonlijk belang is (zie tabel 6).

TABEL 6

Lokaal nieuws van maatschappelijk versus persoonlijk belang ($N = 934$)

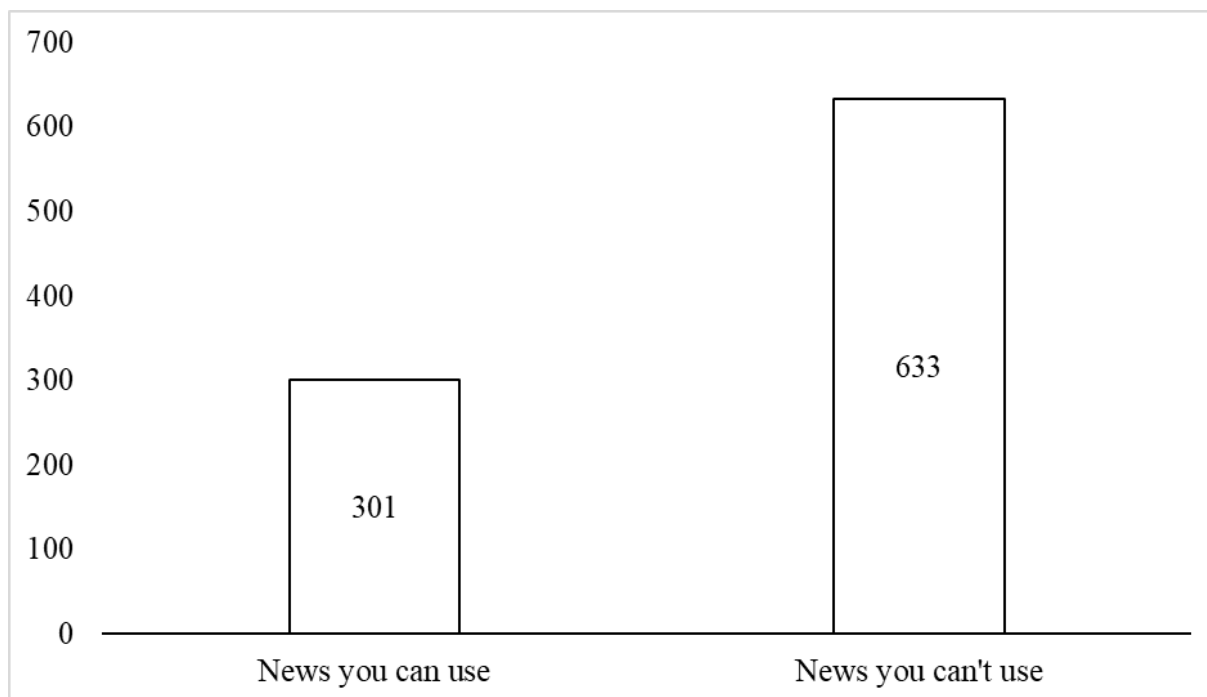
	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>
Maatschappelijk belang	42,3	85	43,3	93	35,9	150	42,0	42	39,6	370
Persoonlijk belang	57,7	116	56,7	122	64,1	268	58,0	58	60,4	564
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

Chi (3) = 4.461, $p = .216$; Cramer's $V = .069$

Vanuit meer alledaags standpunt willen we verder te weten komen in welke mate de lokale journalistiek mensen nieuws aanbiedt waarmee ze aan de slag kunnen. Bijna een derde (32%) van de lokale berichtgeving is 'news you can use' (zie grafiek 2). Hoewel hier een (beperkte) variatie optreedt tussen de verschillende media, kunnen we ook hier niets sluitend over zeggen, daar er geen significante samenhang te bemerken valt tussen 'news you can use' en 'verschillende media' ($p > .05$). Waar we wel iets over kunnen zeggen zijn de thema's die eigen zijn aan het nieuws dat mensen kunnen gebruiken. Bij het 'bruikbaar nieuws' hebben voornamelijk 'lokaal verenigingsleven, zachte kalender en cultuur' (47%) en 'politiek' (18%) een aandeel. De minder bruikbare thema's zijn dan weer eerder 'criminaliteit, veiligheid en justitie' (27%) en 'ongevallen en brand' (23%) (zie ook tabel 11 in bijlage 11.3).

GRAFIEK 2

News you can use/can't use in het lokale nieuws ($N = 934$).

Toon van de berichtgeving

Niet alleen de maatschappelijke dan wel persoonlijke functie en de bruikbaarheid van het nieuws zeggen iets over de functies, maar ook de toon van de berichtgeving is een indicatie hiervan. De toon delen we hier op in respectievelijk de berichtgeving over een positieve of negatieve gebeurtenis en de evaluatie hiervan door de journalist.

De analyse maakt duidelijk dat de lokale journalistiek vaker over positieve gebeurtenissen (58%) bericht dan over negatieve gebeurtenissen (42%) (zie tabel 7). Bij de verschillende media blijkt de Gazet van Antwerpen hier procentueel het vaakst positieve gebeurtenissen te brengen, terwijl RTV dit het minst doet. Bovendien blijkt dat het aandeel positieve gebeurtenissen bij beleid stijgt naar 81%. Men brengt dus net minder negatieve gebeurtenissen bij politiek dan in de algemene sample. Wetende dat in onze definitie verantwoordelijkheidsattributie enkel kan voorkomen bij negatieve politieke berichtgeving, houdt men dus in 16% van alle politieke berichtgeving de machthebbers verantwoordelijk.

TABEL 7

Positieve en negatieve gebeurtenissen in het lokale nieuws ($N = 934$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Negatieve gebeurtenis	42,3	85	46,0	99	37,1	155	52,0	52	41,9	391
Positieve gebeurtenis	57,7	116	54,0	116	62,9	263	48,0	48	58,1	543
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

 $\chi^2(3) = 9.710, p = .021$; Cramer's $V = .102$

Ook de evaluatie verloopt gelijkaardig (zie tabel 8). In 44% van alle artikels geeft men eerder een positieve evaluatie, gevolgd door 40% een neutrale evaluatie en 16% een negatieve evaluatie. Ook hier brengt de Gazet van Antwerpen procentueel het meest een positieve evaluatie en RTV het meest een negatieve evaluatie. Het Laatste Nieuws brengt procentueel het vaakst een neutrale evaluatie. Specifiek bij politieke berichtgeving zien we weer gelijkaardige tendens, met respectievelijk 52% positieve evaluatie, 38% neutrale evaluatie en 10% negatieve evaluatie. Hier blijkt net zoals bij de gebeurtenissen het aandeel negativiteit af te nemen bij beleid.

TABEL 8

Negatieve, neutrale of positieve evaluatie in het lokale nieuws ($N = 934$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Negatieve evaluatie	16,9	34	20,0	43	12,4	52	24,0	24	16,4	153
Neutrale evaluatie	44,8	90	40,5	87	39,7	166	32,0	32	40,2	375
Positieve evaluatie	38,3	77	39,5	85	47,8	200	44,0	44	43,5	406
Totaal	100	201	100	215	100	418	100	100	100	934

 $\chi^2(6) = 15.858, p = .015$; Cramer's $V = .092$

Dat de evaluatie ietwat gelijkloopt met de positieve en negatieve gebeurtenissen is enigszins logisch. Er is zo een matige tot sterke positieve correlatie tussen positieve gebeurtenissen en positieve evaluatie, $r(932) = .510, p < .001$. Hier blijkt ook een matige negatieve correlatie tussen positieve gebeurtenissen en negatieve evaluatie, $r(932) = -.510, p < .001$. De meest interessante correlatie (hoewel matig) is de negatieve correlatie tussen neutrale evaluatie en positieve gebeurtenissen, $r(932) = -.292, p < .001$. Hier kunnen we in zekere mate vermoeden dat positieve gebeurtenissen minder neutraal beschreven worden.

Bronnengebruik

Als laatste bespreken we het bronnengebruik in de lokale journalistiek. Zowel vanuit politiek als alledaags standpunt is dit van belang. Hieronder gaan we in op hoeveel bronnen men gebruikt, hoe deze aan het woord komen, welke bronnen dit zijn en of er een zekere balans is tussen deze bronnen.

In totaal gebruikt men 1369 bronnen in de 934 gepubliceerde artikels. Gemiddeld komt dit neer op 1,47 bronnen met een standaardafwijking van 1,31. ‘Geen bron’, ‘één bron’, ‘twee bronnen’, ‘drie bronnen’ en ‘meer dan drie bronnen’ komen in respectievelijk 18%, 47%, 19%, 9% en 7% van de artikels voor. In bijna één vijfde en de helft van de artikels zijn dus respectievelijk geen bron of één bron te bekennen.

GRAFIEK 3

Aantal bronnen in het lokale nieuws ($N = 934$)

Wanneer we naar de verschillende media kijken, zien we verder dat Het Laatste Nieuws gemiddeld 1,20 bronnen gebruikt per artikel ($SD = 1,10$), de Gazet van Antwerpen 1,48 ($SD = 1,32$), Het Nieuwsblad 1,52 ($SD = 1,43$) en RTV 1,84 ($SD = 1,32$). Bij RTV blijkt nog een interessant verschil tussen het bronnengebruik op televisie en online. Online gebruikt RTV gemiddeld 0.91 bronnen ($SD = .68$), terwijl ze op televisie gemiddeld 2.54 bronnen ($SD = 1.26$) gebruiken.

Zoals gesteld in de methode, analyseerden we de primaire, secundaire en tertiaire bron inhoudelijk verder, wat een totaal geeft van 1244 bronnen. Hier blijkt dat wanneer er bronnen aan bod komen, dit vaker gebeurt in de vorm van een citaat. Van de verschillende bronnen worden er 963 (77%) geciteerd en 281 (23%) geparafraseerd. Journalisten citeren bronnen dus 3,4 keer zo vaak als dat ze hen parafraseren.

Ondertussen is duidelijk hoe vaak en hoe bronnen aan bod komen, maar nog niet welke bronnen aan bod komen. In de algemene sample zien we dat bijna 60% van de bronnen van niet-institutionele aard zijn (zie tabel 9). Specifiek interessant hierbij is dat burgers in een kwart van alle nieuwsverhalen aan bod komen. Institutionele bronnen komen in iets meer dan een vijfde van alle lokale artikels aan bod, waar voornamelijk de lokale meerderheid (17%) het grootste aandeel krijgt. De oppositie komt in 2% van alle artikels aan bod, wat aanzienlijk lager is dan de meerderheid. De laatste ‘grotere’ categorie is die van de organisationele bronnen, waaronder het gerecht (11%) en de hulpdiensten (9%) vallen. Bij de verschillende media lijkt RTV specifiek het minst institutionele bronnen aan het woord te laten en ook burgers krijgen bij hen het grootste platform. Het Laatste Nieuws daarentegen doet dit het minst.

Overkoepelend lijken op het eerste gezicht institutionele bronnen minder voor te komen dan niet-institutionele bronnen, wat interessant is vanuit alledaags standpunt. Om ook vanuit de politieke functie hierover iets zinnig te zeggen, dienen we na te gaan of niet-institutionele bronnen ook nog een aandeel hebben wanneer het over politiek beleid gaat. Hier zien we dat de verhoudingen omkeren (zie grafiek 4). Bij politiek beleid is 74% van alle bronnen van institutionele aard, met de meerderheid op kop (57%), gevolgd door de oppositie (8%) en bovenlokale politici (7%). Niet-institutionele bronnen beslaan een kwart van alle bronnen, met burgers (13%) op de eerste plaats, ondernemers (7%) op de tweede en organisaties (4%) als derde. De organisationele bronnen verdwijnen vervolgens zo goed als volledig bij politiek beleid.

TABEL 9

 Verschillende soorten bronnen in lokale artikels ($N = 1244$)

	Verschillende media								Totaal	
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV			
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Niet-institutionele bronnen	50,9	115	57,5	168	59,5	332	70,2	118	58,9	733
Burgers	20,8	47	27,1	79	22,6	126	35,1	59	25,0	311
Organisaties	17,7	40	11,6	34	18,5	103	16,7	28	16,5	205
Ondernemers	10,2	23	16,8	49	14,0	78	14,3	24	14,0	174
Andere ^a	2,2	5	2,1	6	4,5	25	4,2	7	3,5	43
Institutionele bronnen	28,8	65	22,9	67	20,3	113	14,3	24	21,6	269
Meerderheid	23,5	53	18,8	55	14,9	83	10,7	18	16,8	209
Bovenlokale politici	2,2	5	2,4	7	2,9	16	0,6	1	2,3	29
Oppositie	2,2	5	1,0	3	1,4	8	2,4	4	1,6	20
Bovenlokale overheid	0,4	1	0,7	2	0,7	4	0,0	0	0,6	7
Lokale administratie	0,4	1	0,0	0	0,4	2	0,6	1	0,3	4
Organisationele bronnen	20,4	46	19,5	57	20,3	113	15,5	26	19,4	242
Parket/advocaat/rechter	12,8	29	14,0	41	10,9	61	3,0	5	10,9	136
Hulpdiensten	7,5	17	5,5	16	9,3	52	12,5	21	8,5	106
Totaal	100	226	100	292	100	558	100	168	100	1244

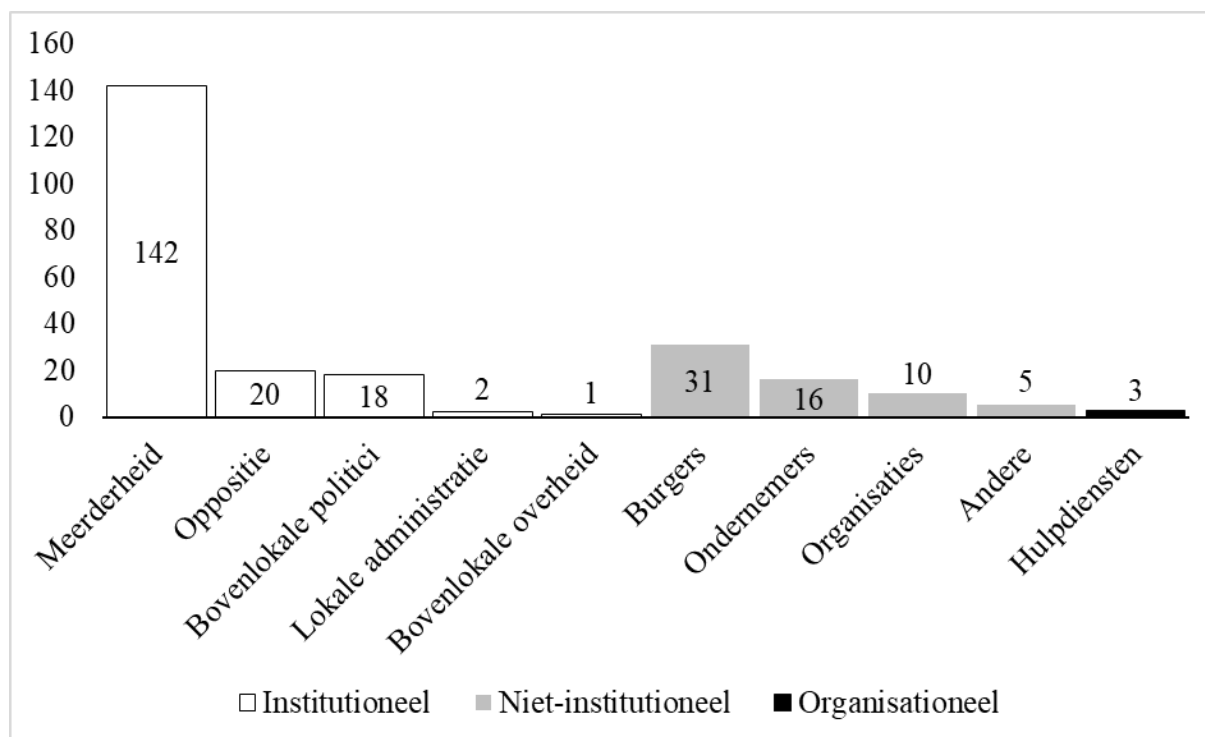
 Niet-institutioneel: Chi (6) = 15.052, $p = .002$; Cramer's $V = .127$

 Institutioneel: Chi (3) = 2.682, $p = .443$; Cramer's $V = .054$

 Organisationeel: Chi (3) = 2.599, $p = .458$; Cramer's $V = .053$

GRAFIEK 4

Verschillende soorten bronnen bij politieke artikels ($N = 248$)

Wetende dat de institutionele bronnen (en meer specifiek de meerderheid) dominant zijn bij het beleid, gingen we ten slotte na in welke mate lokale journalisten balans voorzien in hun politieke artikels. Hier keken we naar zowel de balans in actoren als in standpunten. In 46% van de artikels blijkt er balans van actoren te zijn. In net iets minder dan de helft voorzien journalisten dus verschillende actoren in een politiek artikel. Verschillende actoren betekenen bovendien nog geen verschillende meningen. Zo is er overigens in 19% van de politieke artikels balans van standpunten. Ongeveer in één vijfde van alle politieke artikels komen dus verschillende meningen aan bod. Hier gaan we niet verder in op de verdeling tussen de media omdat de onderlinge verdeling van politieke artikels daarvoor te klein is.

6 Discussiesectie

Hieronder gaan we dieper in de gevonden resultaten en bekijken we hoe deze zich verhouden tot de literatuur. We beginnen hier met het nieuwsaanbod, het aantal journalisten, de mate van exclusiviteit en de verschillen tussen kleine en grote gemeenten. Daarna maken we telkens een afweging tussen de politieke en alledaagse functie van de lokale journalistiek door onder ander in te gaan op de verschillende soorten artikels, de thema's, de bruikbaarheid van het nieuws, de toon en het bronnengebruik.

6.1 *Het lokale nieuwsaanbod in Vlaanderen*

Sahara in de Kempen?

Op basis van onze analyse moeten we het idee van 'nieuwswoestijnen' in de Vlaamse context in zekere zin temperen. In Vlaanderen blijkt het nog niet zo'n vaart te lopen als in Ierland (Cawley, 2017), de Verenigde Staten (Abernathy, 2018) en Nederland (Landman et al., 2015; Mulder, 2021). Op twee weken tijd publiceerden vier lokale media 934 nieuwsverhalen. Dat komt neer op 467 nieuwsverhalen per week in 32 verschillende gemeenten en een gemiddelde van ongeveer twintig artikels per dag per medium. Tussen de media is er wel een verschil te bemerken, zo brengt de Gazet van Antwerpen de meeste lokale journalistiek en RTV respectievelijk het minste. Dit laatste is vermoedelijk te verklaren door het feit dat RTV televisie maakt, wat (nog) meer middelen en tijd vraagt dan het schrijven van artikels. Het relatief hoge aantal bij de Gazet van Antwerpen, komt volgens de eindredactrice voort uit de aard van de krant.

Bieke Lathouwers, eindredactrice GvA: Ik denk dat je niet te hard moet toeteren over hoe geweldig we zijn. We zijn gewoon met meer [dan andere media] en we hebben meer plaats. Dat is wel onze 'core business', he. We hebben niets anders. Als wij niet meer kunnen teren op de regionale stukken en als wij daar niet in uitblinken, dan hebben wij ook absoluut geen bestaansrecht.

Online presenteert De Gazet van Antwerpen zichzelf ook sterk als lokale krant. Wanneer je een abonnement bij hen afsluit, valt er het volgende te lezen: "De nummer 1 in regionieuws met elke dag tot 12 pagina's nieuws uit jouw eigen buurt" (Gazet van Antwerpen, 2021). De andere kranten (Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad) zijn eerder media die nationaal gericht zijn, maar ook een lokale katern bevatten.

Bovendien bemerken we ook nog een zekere hoeveelheid aan exclusief nieuws van over de hele sample. Zo hoorde 31% van alle lokale artikels exclusief bij een bepaald medium. De verwachting van exclusiviteit lag aanvankelijk enigszins lager omwille van de meer pessimistische visie uit de literatuur, waarbij er een zeker vermoeden was dat de PR-industrie ook de lokale kranten zou bereiken (en dat we dus veel hetzelfde nieuws zouden lezen) (Goris, 2020; Jackson & Moloney, 2016; Morrison, 2011). Natuurlijk kan men tegelijkertijd ook stellen dat 69% niet-exclusief was. Dit zou men kunnen problematiseren, maar hier is het belangrijk om te benadrukken dat er ook een zekere logische verwachting van overlap is omwille van het feit dat we hier vier verschillende media behandelen die in hetzelfde gebied opereren. Alle journalisten gaven immers aan dat er gewoonweg nieuws is dat altijd alle media zal bereiken.

De hoeveelheid exclusief nieuws varieerde wel tussen de verschillende media. Hier stond de Gazet van Antwerpen opnieuw bovenaan, wat te verwachten is aangezien zij het meeste artikels brengen en dus ook meer exclusieve artikels kunnen hebben. Het Laatste Nieuws en RTV stonden respectievelijk op de tweede en derde plaats. Het Nieuwsblad scoorde opvallend laag met een exclusiviteit van 7%. Uit de interviews met de verschillende journalisten van de Gazet van Antwerpen blijkt dat Het Nieuwsblad bijna al haar artikels haalt bij de Gazet van Antwerpen. Zij bezit geen zelfstandige lokale redactie meer in de Kempen, wat betekent dat (bijna) al het lokaal nieuws afkomstig is van de Gazet van Antwerpen. In zekere zin is dit ietwat zorgwekkend voor de lokale journalistiek. Volgens de journalisten is de redactie van Het Nieuwsblad verdwenen in de regio Kempen nadat ze samen met de Gazet van Antwerpen in Mediahuis werden opgenomen. In zekere zin kunnen we dus stellen dat er nog wel nieuws wordt aangeboden, wat kwantitatief een goede zaak is, maar eerlijkheidshalve moeten we hier benadrukken dat er dus bij Het Nieuwsblad weinig originele journalistiek wordt verricht op lokaal niveau. Dit houdt per definitie een verarming van het regionaal landschap in. Als andere fusies gebeuren in het (Vlaamse) medialandschap dient men ervoor te waken dat de regionale redacties niet verder verarmen.

Het verdwijnen van (lokale) redacties houdt ook het verdwijnen van journalisten in, een gegeven waar ook verschillende auteurs over schrijven. Zoals Claussen (2020) stelde, zijn er in het laatste decennium in de VS zo'n 24.000 journalisten verdwenen. Bovendien vermoedt Reuters (2020) dat ook de huidige coronacrisis de kranten zwaar zal raken, net zoals de economische crisis in 2008 (Cawley, 2017). Eerder hebben besparingen ook in België een zekere bureaujournalistiek veroorzaakt, waardoor 37.4% van de Belgische journalisten sporadisch en 20.1% (bijna) nooit de werkplek verlaat (Van Leuven et al., 2019). Bovendien is

de algemene economische druk groot en is het zoeken naar een gunstiger verdienmodel (Broersma et al., 2021; Hamer, 2006; Olsen & Solvoll, 2018; Radcliffe & Ali, 2017). Toch dienen we deze bevindingen op Vlaams niveau opnieuw een beetje te nuanceren, al is hier wel een gelijkaardige tendens te bemerken.

Wanneer we kijken naar het aantal journalisten, stelden we dat in totaal 88 unieke journalisten meewerkten aan de verschillende artikels. Ook hier was er tussen de media een verschil van journalisten/correspondenten. Het Laatste Nieuws, RTV, Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen hadden respectievelijk 16, 20, 38 en 46 journalisten die een stuk onderschreven. Tussen de Gazet en Het Nieuwsblad blijkt er wel een overlap te zijn van 28 journalisten, dewelke we dus niet als ‘uniek’ bestempelden. Tegelijkertijd is er ook een overlap van vier journalisten die zowel voor Het Laatste Nieuws als de Gazet van Antwerpen schrijven, wat duidt op freelancewerking. Deze twee mediatitels zitten immers niet bij dezelfde uitgeverij. Ondanks de overlap, kunnen we stellen dat er nog verschillende journalisten zijn voor de regio bij de verschillende kranten. Toch geven de lokale journalisten tegelijkertijd aan dat de economische druk er al verschillende jaren is.

Jeroen Verlooy, hoofdredacteur RTV: Je moet daar niet flauw over doen. In eerste instantie was dat [videojournalistiek] zeven jaar geleden ook een economische keuze. Je spaart een cameraman uit en één videojournalist doet alles. Dus op dat gebied is daar zeker een economische druk. [...] Als we op een punt zouden komen dat we gaan besparen, dan gaan we dat zeker niet meer op de inzet van mensen doen.

Het in kaart brengen van het aantal journalisten was bovendien niet altijd even helder, daar het niet zeker is of de journalisten specifiek enkel in deze regio werken. We berekenden dit immers op basis van het aantal unieke namen (en afkortingen) die onder de artikels stonden. Voor volgend onderzoek raden we dan ook aan om bij de verschillende redacties na te gaan hoeveel unieke journalisten er werken in een regio. Hier kan men dus nagaan of dezelfde namen opduiken in verschillende regio's, bijvoorbeeld in de Kempen en Stad & Rand.

Algemeen genomen kunnen we momenteel ‘gerustgesteld’ zijn over het kwantitatieve aanbod in Vlaanderen. Tegelijkertijd blijkt wel in Vlaanderen, net zoals in Nederland (Landman et al., 2015), dat kleine gemeenten benadeeld worden ten opzichte van grote gemeenten. Deze ‘benadeling’ is voornamelijk kwantitatief van aard. Grote gemeenten komen 2,21 keer zoveel aan bod als kleine gemeenten wanneer we berichtgeving over de regio niet tot grote gemeenten rekenen. Wanneer we dit wel doen, komen grote gemeenten 2,69 keer zoveel aan bod. Hiermee

bevestigen we ook het aanvoelen van lokale beleidsmakers in kleine gemeenten dat hun gemeente in zekere zin minder aandacht krijgt (Goris, 2020). Hoewel we kunnen zeggen dat de kleine gemeenten kwantitatief benadeeld worden, is dit niet zo op kwalitatief vlak. Zo blijkt er op vlak van thema's geen verschil te zijn tussen grote en kleine gemeenten. De lokale journalisten zien wel een zekere kwantitatieve logica langs aanbodkant, maar geven tegelijkertijd aan dat dit ook nadelig is.

Britt Peeters, journaliste GvA: Dat is zeker niet altijd eerlijk. Maar ja, waarom is dat? Hoe meer mensen, hoe meer er kan gebeuren en hoe meer er zal gebeuren. [...] Ik vind dat wel jammer hoor. [...] Want daar zitten vaak ook heel leuke verhalen, maar ja ik zeg het, sommige gemeentes die leven ook niet zo hard. Los van dat er weinig mensen wonen, is er weinig middenstand en dat merk je wel aan het aanbod dat eruit komt.

Puur kwantitatief worden de kleinere gemeentes dus benadeeld omwille van het feit dat ze minder inwoners hebben en een kleinere invloedssfeer hebben. Hier durven we dan ook te stellen dat dit in zekere zin problematisch is, daar elke inwoner het verdient om nieuws over zijn/haar gemeente te krijgen. Mogelijk bieden digitale ontwikkelingen hier wel een oplossing (Mersey, 2009). Op digitaal niveau moeten lokale media immers weinig tot geen rekening houden met plaatsbeperking, wat wel zo is in een lokale katern, en kunnen ze dan ook zeer lokaal berichten als ze dit wensen. Voor volgend onderzoek raden we dan ook aan om deze digitale mogelijkheden voor de lokale journalistiek verder te bekijken. Hier stellen wij ons bijvoorbeeld de vraag hoe lokaal men hier moet berichten om, voortbouwend op Nielsen (2016), de nodige geografische nabijheid te voorzien en te kunnen concurreren met andere digitale mogelijkheden zoals Facebookgroepen uit de gemeente (Kools et al., 2019).

Samenvattend geven we hier een antwoord op de eerste onderzoeksvraag: “In welke mate is er een lokaal nieuwsaanbod in Vlaanderen?”. We kunnen stellen dat momenteel er nog een zeker lokaal nieuwsaanbod is in Vlaanderen. Het gegeven dat 934 lokale artikels gepubliceerd worden door 4 verschillende media in één regio, is enigszins geruststellend. Ook zijn er nog een relatief groot aantal verschillende journalisten die deze artikels schrijven, ondanks het verdwijnen van redacties. Bovendien is er ook nog een aandeel aan exclusief nieuws in de lokale journalistiek. Hier moeten we wel een nuance maken, aangezien we hierboven al duidden dat het samensmelten van redacties leidt tot een verschraling in het nieuwsaanbod. Dat bleek duidelijk bij de overlap van artikels tussen de Gazet van Antwerpen en Het Nieuwsblad. Als laatste moeten we er ook over waken dat kleinere gemeenten in de toekomst niet structureel verder

benadeeld worden. Er is dus nog een lokaal nieuwsaanbod in Vlaanderen, maar we moeten tegelijkertijd alert blijven om een verarming te voorkomen.

6.2 *De functies van de lokale journalistiek*

Frivoliteiten of harde feiten?

Het feit dat er nog een aanbod is van lokale journalistiek is zowel vanuit de politieke als alledaagse functie een goed gegeven. Wanneer we meer specifiek inzoomen op de soorten artikels, kunnen we zien in hoeverre deze artikels aansluiten bij verschillende functies.

Vanuit politiek standpunt verwachten we dat de media informatie voorzien en kritisch zijn voor de machthebbers (Bennett & Serrin, 2005; Hamer, 2006; Hanitzsch & Vos, 2018; Jenkins & Nielsen, 2020; Schudson, 2017). Het idee van informatie voorzien, zien we weerspiegeld in het grote aandeel (68%) van nieuwsberichten. Op basis hiervan kunnen mensen immers snel informatie krijgen. Vanuit kritisch standpunt zou men wel verwachten dat het aandeel achtergrondstukken en analyses (14%) groter zou zijn. Hier neemt de journalist immers de tijd om meer onderbouwing te voorzien en zet hij/zij de feiten centraal. Vanuit een politieke bril is ook het aandeel aan opiniestukken opvallend laag (1%). Dit zijn het soort artikels bij uitstek waar de journalist een reflectie kan geven over de maatschappij. Mogelijk kan de journalist juist bij deze twee laatste soorten artikels bijdragen tot een analytisch-deliberatieve insteek in het publieke debat (Benson, 2009; Hanitzsch & Vos, 2018).

De alledaagse functie vertrekt vanuit dezelfde verwachting, namelijk dat mensen op de hoogte moeten zijn van hun lokale gemeenschap en hoe ze zich hierin kunnen oriënteren (Hanitzsch & Vos, 2018). Opnieuw is het grote aandeel nieuwsberichten hier een goed gegeven, aangezien mensen ook hier voor hun meer ‘alledaagse’ zaken informatie kunnen krijgen. Tegelijkertijd zouden we vanuit deze functie ook meer ‘verslagen’ verwachten. Nu is slechts 1% van alle artikels een verslag van een gebeurtenis in de lokale gemeenschap. We vermoeden dat de journalist door een verslag juist kan laten zien dat hij tussen de mensen staat en zo mogelijk interessante dingen naar boven kan brengen. Hetzelfde geldt voor reportages en interviews. Hier heeft de journalist een kans om interessante mensen aan het woord te laten, naar het voorbeeld van de goede buur (Poindexter et al., 2006).

Naast de soorten artikels, benaderen we ook de thema's vanuit deze tweedeling. Op vlak van thema's schommelen onze resultaten tussen eerdere bevindingen uit de literatuur. Bij ons gaat zo'n 20% van alle artikels over cultuur en vrije tijd, wat iets minder is dan de 26% van Landman et al. (2015) en meer is dan de 14% van Hermans et al. (2014). Ook het relatief grote aandeel

van ‘criminaliteit, veiligheid en justitie’ (19%) en ‘ongevallen en brand’ (16%) is overeenkomstig met eerder onderzoek. Net zoals bij Paulussen en D’Heer (2013) staan deze thema’s in de top drie van behandelde lokale thema’s, en meer specifiek loopt het aandeel van 19% aan ‘criminaliteit, veiligheid en justitie’ exact gelijk met eerder Nederlands onderzoek (Landman et al., 2015). Het aandeel politieke berichtgeving (15%) lijkt in ons onderzoek daarnaast hoger te liggen dan bij de 9% van Hermans et al. (2014), de 2% van Ross (2007) en de complete afwezigheid ervan bij Paulussen en D’Heer (2013). Tegelijkertijd is dit aandeel dan weer kleiner dan bij de berichtgeving over de grootste steden van Nederland (Kik et al., 2019), waar men 17% aan lokale politiek vond. Als laatste scoren we op vlak van ‘human interest’ (7%) ietwat lager dan men zou verwachten. Bew (2006) geeft immers aan dat lokale journalistiek voornamelijk een human interest focus zou hebben. En ook Brits onderzoek vindt bij een case study van drie lokale kranten een aandeel van 23% bij human interest. Onze lokale media scoren hier lager met een voorkomen van 7%.

Met betrekking tot de zachte kalender, het lokale verenigingsleven en cultuur zeggen ze de journalisten op een manier ‘servicegerichte’ informatie, naar analogie met From en Kristensen (2018), te willen bieden over wat er allemaal te beleven valt in je eigen omgeving, om zo in zekere zin de lokale beleving te promoten. Dit loopt gelijk met de alledaagse functie van de journalistiek. Hier treedt de lokale journalistiek niet alleen op als een verbinder in de gemeenschap, maar ook als ‘serviceprovider’ die informatie geeft over bepaalde diensten en producten (in dit geval evenementen en gebeurtenissen) (Hanitzsch & Vos, 2018). We zien dit meer precies in het aandeel ‘news you can use’ in onze sample (32%). Bijna een derde van de alle artikels geeft mensen iets ‘om te gebruiken’, waar voornamelijk de zachte kalender een groot deel inneemt (47%). We stellen vast dat de lokale journalistiek, wanneer ze inzet op nieuws dat mensen kunnen gebruiken, voornamelijk focust op wat er te beleven valt in de gemeenschap. De journalisten zelf zien allen ook het belang van nieuws dat mensen kunnen gebruiken, onder meer omdat het gretig gelezen/bekeken wordt maar ook omdat de mensen daar ‘iets aan hebben’. Vermoedelijk is er dus nog wel een zekere ‘gebruikswaarde’ in de lokale journalistiek en een plaats voor de meer alledaagse invulling. Hier zouden we kunnen stellen dat dat ook aansluit bij het idee van ‘een goede buur’, waarbij de pers de gemeenschap begrijpt en interessante dingen die gebeuren onder de aandacht brengt (Poindexter et al., 2006). Tegelijkertijd verwachten we ‘als goede buur’ dat het aandeel ‘human interest’ hoger zou liggen. Deze journalistiek moet immers ook interessante mensen in beeld brengen (Poindexter et al., 2006).

Hoe de meer criminele zaken, ongelukken en brand in de alledaagse functie zouden passen is op het eerste gezicht onduidelijk. Deze zaken spreken volgens de journalisten dan weer tot de verbeelding van mensen. Zo goed als iedereen haalde aan dat wanneer ze een brandweerwagen horen, mensen in het echte leven buiten gaan kijken, en dat dit net hetzelfde gegeven is in de krant/op televisie. Eén van de journalisten gaf een interessante synthese tussen de verschillende thema's.

Britt Peeters, journaliste GvA: Dat zijn die kleine dingen die dicht bij uw eigen leven staan zijn en die zijn even belangrijk, hé. Eigenlijk wil je op de hoogte blijven, je wil weten wat er leeft. Of dat nu gaat over iemand die vermoord is of iemand die een wafelbak geeft. Als dat dichtbij u staat, dan is dat even relevant, denk ik.

Ook bij de minder 'zachte' thema's geeft men hier een zekere gemeenschapsbenadering. Mensen zouden zo willen weten 'wat er leeft' in hun eigen omgeving. Het kan interessant zijn om te onderzoeken welke onderwerpen nu juist voor verbinding zorgen in de gemeenschap. Zo kan men proberen nagaan welke onderwerpen echt besproken worden door mensen, eventueel in een experimentele setting. Daarnaast zou het nuttig ook zijn om de 'informatiefunctie' hierbij meer uit de politieke sfeer te trekken. Momenteel geeft de literatuur een voornamelijk normatieve en politieke invulling van deze functie. Voortbouwend op Hanitzsch en Vos (2018) zou men kunnen stellen dat niet-politieke informatie over de gemeenschap ook een politiek nut kan hebben. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen dat nieuws over ongevallen in de gemeente mensen doet nadenken over het politieke beleid hieromtrent.

Voortbouwend op het bovenstaande gaan we verder in op het eigenlijke politieke beleid. Vanuit de politieke functie van de pers zou men ietwat ontevreden kunnen zijn over de lokale politieke berichtgeving. Wanneer we door deze bril kijken, zouden we kunnen stellen dat 'maar' 15% van de lokale journalistiek over politiek beleid handelt. Voor een strikt informatieperspectief, waar het doel ligt om de mensen niet alleen te geven wat ze willen maar ook wat ze nodig hebben (Hamer, 2006) en waar er een zekere vorm van burgerlijke opvoeding verwacht wordt (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020; Snyder Jr & Strömberg, 2010), schiet dit percentage mogelijk tekort. Hier verwacht men immers dat de lokale democratie zonder deze functie niet kan leven (Abernathy, 2014; McNair, 2009). En ook vanuit een waakhondperspectief, waarbij men wenst dat de pers de macht onderzoekt en analyseert (Schudson, 2017), is dit percentage vermoedelijk eveneens te laag. De verschillende lokale journalisten hadden over het algemeen (maar niet allemaal) de verwachting dat ze meer over beleid schreven, maar tegelijkertijd haalde men ook aan dat men niet zomaar over politiek moet schrijven om politiek te brengen.

Guy Van Nieuwenhuysen, journalist GvA: Goh, het [politieke beleid] moet relevant zijn. Als dat relevant is, dan mag dat meer zijn, maar als dat is om over politiek te schrijven omdat het politiek is, dan niet. Ik vind wel dat er op sommige plaatsen te weinig over politiek geschreven wordt of gedaan wordt. Als dat relevant is, mag dat gerust meer zijn.

Net zoals bij O'Neill en O'Connor (2008), is er een zekere verwachting van journalisten dat burgers niet zo geïnteresseerd zijn in lokaal beleid, met de nuance dat mensen wel geïnteresseerd zijn wanneer het beleid hen echt raakt en het dus relevant is voor hun leefwereld. Ze vermoeden dat politiek beleid echt iets heel lokaal is, voor je eigen gemeente en de gemeenten die er direct rond liggen, terwijl een moord voor de hele regio interessant kan zijn. Hier raden we dan ook voor volgend onderzoek aan om door middel van metrics te weten te komen of beleidsnieuws gelezen wordt en indien dit het geval is, welke beleidszaken juist bekeken worden.

Verder vanuit een politieke visie zou men hier kunnen stellen dat, ondanks de vermoedelijk lagere leesgraad van dit soort artikels, men deze alsnog veelvuldig zou moeten brengen. Het louter ter beschikking stellen van dit soort informatie is volgens de literatuur cruciaal (Hamer, 2006; Jenkins & Nielsen, 2020; Schudson, 1999, 2017). De vraag rijst hier waar mensen anders hun (objectieve) politieke informatie zouden moeten halen.

Jeroen Verlooy, hoofdredacteur RTV: Ja, dan is er geen onafhankelijke regionale of lokale berichtgeving meer. Simpel. Dan zijn het de informatiebrochures van de gemeente zelf die mensen in de bus krijgen, waarmee ik niet wil zeggen dat die niet proper zijn opgesteld en dat daar leugens in staan, maar dat is natuurlijk vanuit het beleid het best mogelijke verhaal brengen. En daarnaast zijn het lokale Facebookgroepen, wat natuurlijk veredelde cafépraat is en waar je goed moet zien wat waar en niet waar is.

Op basis hiervan raden we dan ook voor volgend onderzoek aan om de andere communicatiekanalen in een gemeente te onderzoeken. Meer bepaald in welke mate deze politiek nieuws brengen en hoe ze dit nieuws brengen. Zo zou men kunnen vaststellen in hoeverre de lokale journalistiek zich hiervan onderscheidt.

Ondanks het lagere aandeel aan politieke berichtgeving, is de mate van bruikbaarheid ervan wel noemenswaardig. Bijna één vijfde (18%) van al het 'news you can use' was van politieke aard, wat er het op een na meest voorkomende 'bruikbare' thema van maakt. Hier lijken journalisten politiek nieuws te brengen dat de burgers toestaat deel te nemen aan de politieke sfeer. Voorbeelden hiervan zijn informatie over politieke infoavonden of kandidaten op wie men kan

stemmen. In zekere zin vervult de pers hier zo een meer deliberatieve functie (Benson, 2009; Hanitzsch & Vos, 2018). Daarnaast bemerkten we dat er bepaalde thema's eveneens meer in de politieke sfeer liggen, zoals 'mobiliteit', 'ruimtelijke ordening' en 'leefmilieu en klimaat'. Deze thema's kwamen in de algemene sample minder sterk naar boven (*zie supra*). Het beperkte aandeel politieke berichtgeving staat ons niet toe om er brede uitspraken over te doen, maar het kan een indicatie zijn van een tendens. Voor volgend onderzoek raden we dan ook aan om specifiek te focussen op lokale politieke berichtgeving en hier in kaart te brengen wat er juist eigen is aan deze berichtgeving.

Naast de specifieke thema's en de bruikbaarheid van het nieuws keken we eveneens naar het maatschappelijk en persoonlijk belang van het nieuws. Maatschappelijk belang ging specifiek over artikels die een effect op de lokale samenleving beschrijven of over de samenleving als geheel spreken, bijvoorbeeld een wegomleiding. Vanuit een informatiefunctie, verwacht men relevante en accurate informatie over de gemeenschap (Jenkins & Nielsen, 2020; Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020; Strömbäck & Luengo, 2008). De informatie is dan niet enkel rechtstreekse politieke informatie, maar op zo'n moment voorziet de krant wel info over gebeurtenissen in de eigen omgeving met invloed op de eigen omgeving. Bij ons blijkt dat de lokale journalistiek dit doet in 40% van de gevallen.

Hier moeten we tegelijkertijd concluderen dat het vaker over persoonlijk belang gaat, met name in 60% van de gevallen. Hier zou men kunnen stellen dat er eigenlijk geen rechtstreeks (informatief) nut is voor de samenleving. Dit blijkt echter niet per se zo te zijn. De lokale journalisten denken hier over het algemeen anders over. Zij zien hier de journalistiek meer als "dat had mij ook kunnen overkomen". Door voorbeelden van andere mensen aan te halen, kan de journalist de lezers mee gidsen door het leven (Hanitzsch & Vos, 2018).

Bieke Lathouwers, eindredactrice GvA: Ja, dat is dan bijvoorbeeld een brand bij mensen zelf, maar je wil [dat] wel weten. Wat heb je voor als je een kindje hebt met leukemie? Wat heb je voor als uw eigen huis afbrandt? Wat heb je voor als je met uw auto tegen een boom rijdt?

Bovendien hoeft dit niet enkel in een negatieve context te zijn, zo halen ook verschillende journalisten aan dat mensen er iets uit halen van in de krant te staan. In zekere zin lijkt de lokale journalistiek zo te dienen om eens in de krant te staan. Opnieuw lijken de journalisten hier het belang van dat gemeenschapsgevoel te benadrukken, waar nieuws aan bod komt over gewone

en interessante mensen (Poindexter et al., 2006). Eén van de journalisten spreekt zo ook over een striptekening die ze laten maken van bepaalde foto's van mensen.

Guy Van Nieuwenhuysen, journalist GvA: We willen die mensen een forum bieden en dat is belangrijk voor die mensen zelf. Dat is niet echt van belang voor de lezer in het algemeen, maar wel voor die mensen zelf en hun onmiddellijk omgeving of voor tante Julia die dat dan leest. [...] Voor sommige mensen is dat gewoon plezant, die kennen die mensen niet maar die gaan dan de foto vergelijken met de tekening en die genieten daar drie minuten van. Dus dat is dan hun manier om daar dat nieuws te gaan consumeren. Anderzijds, de mensen die er rechtstreeks bij betrokken zijn, hebben iets om uit te knippen, in te kaderen en tegen de muur te hangen. Dus dan is dat het effect daarvan is dan wel groot.

Always look on the bright side of...news?

Als tweede onderdeel van de verschillende functies van de lokale journalistiek kijken we naar de toon van de berichtgeving. Deze bekijken we zowel vanuit de gebeurtenissen als vanuit de evaluatie in een artikel door de journalist.

Vanuit de alledaagse functie verwachten we een lokale journalistiek die inzet op verbinden (Hanitzsch & Vos, 2018; Nielsen, 2015; Scire, 2021), waarbij men positief bericht over de lokale gemeenschap (Jenkins & Nielsen, 2020). Het idee van positieve berichtgeving zien we ook weerspiegeld in de resultaten, met name dat 58% van onze lokale artikels over positieve gebeurtenissen gaat en dat 52% een algemene positieve evaluatie heeft. Van alle media lijkt ook de Gazet van Antwerpen hier het meest op in te zetten. Een interessant voorbeeld hiervan is de 'Uw Goed Nieuws'-rubriek bij in deze krant, waar ze alleen maar goed nieuws plaatsen met een focus op mensen die leuke dingen meemaken, zoals bijvoorbeeld een viergeslacht. De journalisten kunnen zo een positieve ervaring en attitude over het leven doorgeven (Hanitzsch & Vos, 2018). Bovendien blijkt er dan ook nog eens over het algemeen een (matige) negatieve correlatie te zijn tussen neutrale evaluatie en positieve gebeurtenissen, wat doet vermoeden dat positieve gebeurtenissen minder vaak neutraal (en eerder positief) beschreven worden. De journalisten gaven aan dat ondanks dit resultaat ze van zowel politici als burgers frequent de reactie krijgen dat het nieuws te negatief zou zijn. Dit sluit opnieuw aan bij de verwachtingen van burgers om als pers eerder een goede buur te zijn (Poindexter et al., 2006) en bij een gevoel van trots wanneer men juist positief over de gemeenschap bericht (Jenkins & Nielsen, 2020).

Maar ook sommige negatieve berichten zouden volgens één van de journalisten kunnen bijdragen tot een zeker gemeenschapsgevoel en een positieve invloed kunnen hebben op andere mensen. Zo gaf men bijvoorbeeld aan hoe een bericht over een rouwend koppel ouders helend kan werken voor mensen die hetzelfde hebben meegemaakt. Het gevoel van medeleven kan bovendien eveneens een zekere verbindende kracht geven in de lokale gemeenschap. Hier kan het dan ook in volgend onderzoek interessant zijn om te kijken wat juist ‘verbinding’ bevordert. De literatuur vertrekt over het algemeen uit de meer positieve verhalen, maar mogelijk is er ook een kans dat eerder negatieve verhalen mee bijdragen tot het groepsgevoel.

Vanuit een politiek standpunt verwachten we daarentegen weer dat meer negatieve gebeurtenissen naar boven komen, daar men kritisch tegenover de macht wil staan (Ekström et al., 2006; Schokker & Schillemans, 2016) om zo een tegenwicht te bieden tegen de PR-industrie die juist de negatieve kanten zou willen verdoezelen (O’neill & O’Connor, 2008). Uit onze analyse blijkt dat 42% van de artikels over negatieve gebeurtenissen gaat met in 16% van alle artikels een negatieve evaluatie. Meer nog neemt het aandeel negatieve gebeurtenissen en negatieve evaluatie af bij politiek beleid naar respectievelijk 19% en 10%. Over politiek komen er dus juist minder negatieve berichten naar boven in vergelijking met de algemene sample. Dit heeft tot gevolg dat men de lokale politici slechts in 16% van alle lokale politieke berichtgeving verantwoordelijk houdt. De weinige berichtgeving hierover doet dit onderzoek aansluiten bij de verwachtingen van Henderson en Cremedas (2017) en Goris (2020) over het feit dat er vermoedelijk te weinig (economische) ruimte is om aan doorgedreven waakhondjournalistiek te doen op lokaal niveau.

Ten slotte blijkt een groot aandeel (40%) van de lokale journalistiek eerder neutraal qua evaluatie. Deze kunnen we niet eenduidig bij een of andere functie plaatsen. Ondanks de onduidelijkheid hieromtrent, is deze categorie niet nutteloos. We vermoeden hier zelf dat dit de meer louter informatieve berichten zijn, zoals bijvoorbeeld een auto-ongeluk (negatieve gebeurtenis) dat neutraal en feitelijk beschreven wordt of een beschrijving van een beleidsbeslissing zonder een duidelijke voorkeur. Mensen kunnen hier wel degelijk iets aan hebben. Dit blijft immers informatie over hun lokale gemeenschap.

By the people, for the people?

Als laatste gaan we verder in op het bronnengebruik van de lokale journalisten, wat zowel vanuit de politieke als alledaagse functie interessant is. Eerst vergelijken we het aantal bronnen

en hoe deze bronnen in het nieuws komen met de literatuur. Vervolgens gaan we in op de verschillende soorten bronnen en maken we de balans van de balans op.

Allereerst zouden lokale nieuwsverhalen vaak gebaseerd zijn op één enkele bron (O'Neill & O'Connor, 2008; Paulussen & D'heer, 2013). Zo blijkt in Nederlands onderzoek dat er gemiddeld 1 tot 1,5 bron voorkomt in een lokaal artikel en is het in 32% van de gevallen onduidelijk welke bron de journalist juist gebruikt (Landman et al., 2015). In België is dit in 33% van de gevallen (Paulussen & D'heer, 2013).

Ons onderzoek toont aan dat de lokale nieuwsmedia gemiddeld 1,47 bronnen aan het woord laten. In 18% van de artikels gebruiken ze geen bron, 47% van de artikels heeft 1 bron, 19% heeft twee bronnen, 9% drie bronnen en 7% meer dan drie bronnen. Qua gemiddeld aantal bronnen sluiten we dus aan bij Landman et al. (2015), maar het percentage van onduidelijkheid (geen bron) ligt bij ons lager dan in andere onderzoeken (Landman et al., 2015; Paulussen & D'heer, 2013). Tegelijkertijd kunnen wij ook in onze sample stellen dat de verhalen vaak (47%) gebaseerd zijn op één bron (O'Neill & O'Connor, 2008; Paulussen & D'heer, 2013). Hier bemerken we dat er langs 'outputzijde' (= artikels) in 65% van de gevallen geen twee bronnen aan het woord komen, terwijl "één bron is geen bron" toch hét credo van de journalistiek is (Broersma, 2015). Het is voornamelijk vanuit politiek standpunt weinig geruststellend dat lezers niet kunnen zien welke bronnen de journalist geconsulteerd heeft. De journalistiek zou juist verschillende stemmen aan het woord moeten laten in het debat (Benson, 2009; Hanitzsch & Vos, 2018; Kovach & Rosenstiel, 2007). Uit de gesprekken met de journalisten blijkt dat zij wel degelijk meer bronnen consulteren, maar niet verplicht zijn om deze in hun stukken te verwerken of dat ze deze ook niet mogen verwerken van de bron zelf. Het is positief dat er naar eigen zeggen wel degelijk meerdere bronnen geconsulteerd worden, maar uit de artikels zelf en de inhoudsanalyse kunnen we dit niet afleiden.

Tussen de verschillende media onderling was het verschil in gemiddeld bronnengebruik eveneens beperkt. RTV gebruikte hier gemiddeld het meeste bronnen. Specifiek bij RTV is het eveneens interessant dat zij significant meer bronnen gebruiken op televisie in vergelijking met hun online nieuws. Mogelijk hebben ze in het laatste geval 'meer plaats' om meer bronnen te laten spreken.

Natuurlijk is niet alleen het aantal bronnen maar ook hoe deze bronnen aan het woord komen van belang. Dit kan volgens ons onderzoek op twee manieren, met name een parafrase of citaat. Uit de analyse blijkt dat de verschillende bronnen 3,4 keer zo vaak geciteerd als geparafraseerd

worden. Hier sluiten we aan bij Tuchman (1972) die stelt dat journalisten bronnen citeren om de waarheidsclaim bij de bronnen zelf te leggen. Dit brengt een zeker ‘risico’ met zich mee, aangezien journalisten dan voornamelijk overbrengen wat de bronnen zeggen (Broersma, 2015) en zo hun visie op de realiteit verder verspreiden (Berkowitz, 2019; Gans, 2004; Hall et al., 2013). Deze problematisering vertrekt in de literatuur voornamelijk vanuit de idee dat institutionele bronnen zo hun macht zouden kunnen bestendigen. Volgend onderzoek zou moeten nagaan of citeren bij elke bron zo ‘problematisch’ zou zijn.

Nu we weten hoeveel bronnen aan bod komen en hoe die aan bod komen, is het ook nuttig om in te gaan op welke bronnen het woord krijgen. Over de gehele sample zien we dat burgers in bijna een kwart, en ook het meeste van alle bronnen, aan bod komen. Dit ligt in lijn met onderzoek dat stelt dat burgers in vergelijking met vroeger wel meer een kans krijgen om aan bod te komen (Lefevere et al., 2012; Splendore, 2020) en dat ze actief kunnen bijdragen aan het nieuwsverhaal (Canter, 2013; Singer, 2010). Vanuit alledaags standpunt is dit een positief gegeven, aangezien men zo de kans heeft om gewone en interessante mensen aan het woord te laten (Poindexter et al., 2006), die een voorbeeld kunnen zijn voor anderen (Hanitzsch & Vos, 2018). Door verschillende burgers aan het woord te laten kan de journalist ook weer optreden als ‘verbinder’ in de lokale gemeenschap (Hanitzsch & Vos, 2018) en het collectief versterken (From & Nørgaard Kristensen, 2018).

Na de burgers, vervolledigen respectievelijk de ‘meerderheid’ (17%), ‘organisaties’ (17%), ‘ondernemers’ (14%) en ‘parket/advocaat/rechter’ (11%) de top vijf. Vooral de organisaties en ondernemers zijn eveneens interessant vanuit alledaags perspectief, aangezien dit zaken zijn waar mensen mee ‘aan de slag kunnen’ en die ze kunnen consumeren (Hanitzsch & Vos, 2018). Overkoepelend komen niet-institutionele bronnen (59%) het meest aan bod, gevolgd door de institutionele bronnen (22%) en organisatiebronnen (19%). In eerste instantie lijken dus voornamelijk niet-institutionele bronnen veel te zeggen te hebben in de lokale journalistiek, wat zou ingaan tegen de literatuur die stelt dat voornamelijk institutionele bronnen aan het woord komen (Gans, 2004; Kik et al., 2019; Landman et al., 2015; Splendore, 2020).

Bij de soorten bronnen zit het verschil echter in het gegeven of het artikel al dan niet over politiek beleid handelt. Wanneer we specifiek naar politieke berichtgeving kijken, zien we dat 74% van alle bronnen institutionele bronnen zijn, met de meerderheid op kop (57%), gevolgd door de oppositie (8%). In onze sample is een grotere discrepantie tussen meerderheid en oppositie dan bij Landman et al. (2015), waar de meerderheid en oppositie respectievelijk in 45% en 18% een forum kregen. Daarnaast verdwijnen niet-institutionele bronnen hier ook

relatief meer naar de achtergrond. Specifiek bij beleid komen burgers in 11% van de gevallen aan het woord. De resultaten lopen hier dan ook gelijk met Landman et al. (2015), die bijvoorbeeld ook vinden dat burgers in 11% van de gevallen aan het woord komen, terwijl men in ongeveer 2/3^e van de lokale artikels een institutionele bron vernoemd. Op vlak van beleid liggen we dus wel lijn met de wetenschappelijke literatuur omtrent institutionele bronnen (Gans, 2004; Kik et al., 2019; Ross, 2007; Splendore, 2020). Vanuit politiek standpunt zou men verwachten dat men de institutionele bronnen juist meer zou ‘ondervragen’ en een minder eenzijdig forum zou geven. Dit blijkt hier niet zo te zijn. Bovendien is er een dominantie van de lokale uitvoerende macht, aangezien de meerderheid het leeuwendeel van alle institutionele bronnen uitmaakt. De lokale journalisten zelf zeggen over het algemeen dat ze bij beleid vertrekken bij wie ‘iets te vertellen heeft’ en dat ze daarna andere stemmen aan het woord laten.

Die andere stemmen gingen we dan ook na door respectievelijk te kijken naar een balans in standpunten en actoren. In 46% van de beleidsartikelen is er sprake van balans van actoren. In minder dan de helft zien we dus van elkaar verschillende bronnen in een lokaal nieuwsartikel over beleid. Indachtig dat de meerderheid de meest voorkomende bron is bij lokale nieuwsverhalen, sluit dit aan bij O’neill en O’Connor (2008) die vinden dat in 61% van de gevallen waar de lokale overheid als eerste aan bod kwam, er geen tweede bron te bespeuren viel. Bovendien blijkt dan nog dat de verschillende actoren niet per se een verschillende mening hebben. Zo blijkt er ‘slechts’ in 19% van de gevallen een balans van standpunten te zijn in een beleidsartikel. Op deze manier krijgen de ‘machthebbers’ hier in zekere mate de macht om de realiteit verder te definiëren (Gans, 2004; Hall et al., 2013). Bovendien slaagt de lokale journalistiek er zo maar beperkt in om verschillende stemmen aan het woord te laten en kan men geen volwaardig debat aanwakkeren (Benson, 2009; Ekström et al., 2006; Hall et al., 2013; Hanitzsch & Vos, 2018; Kovach & Rosenstiel, 2007). Met betrekking tot balans haalde de eindredactrice van de Gazet van Antwerpen echter een interessant inzicht aan. Zij stelt dat ze niet per se balans in één artikel voorzien, maar wel doorheen de tijd.

Bieke Lathouwers, eindredactrice GvA: Dat is ook dikwijls in verschillende stukken. Je brengt het gemeenteraadstuk over “we gaan die [bomen] kappen”. Of die schepen zegt dat ze die gaan kappen. De volgende dag krijg je dan Groen die zeggen dat het een schande is. De dag erna krijgen we dan de bewoners die dan een petitie zijn gestart. [...] Maar wanneer een schepen iets lanceert, is dat niet altijd direct simpel of nuttig om dat voor te leggen aan gelijk wie in de straat, want die weten het dan niet. Om bij de burgers

een reactie te vragen, moet je het eerst even laten sudderen. [...] Online kan je dat makkelijker, want dan link je dat aan elkaar en dan heb je de drie meningen bij elkaar.

Bij volgend onderzoek raden we dan ook graag aan om balans doorheen de tijd mee te nemen en te coderen. Zo kunnen we in kaart brengen of er wel degelijk een balans is in de ‘gehele nieuwsstroom’. Bijkomstig is het hier ook nuttig om na te gaan of er specifiek online meer een link wordt gemaakt tussen de verschillende meningen.

Als laatste moeten we hier benadrukken dat we via een inhoudsanalyse niet kunnen achterhalen waar journalisten informatie verkrijgen voor hun lokale artikels. Zelf geven ze in de beperkte interviews aan dat hun eigen netwerk, tips van burgers, openbare bronnen, persberichten en sociale media van belang zijn. Vooral dat laatste is interessant, omwille van het feit dat de journalisten aangeven dat dit wel een handige bron is, maar dat ze hier ook in zekere mate mee op gespannen voet leven. Voortbouwend op de literatuur over het toenemend (maar nog niet overheersend) belang van sociale media (Nygren, 2019; Reuters Institute, 2020), het belang van de interpersoonlijke netwerken voor mensen (McCollough et al., 2017) en de ontwikkeling van de gemeentelijke Facebookgroepen (Kools et al., 2019), kan het dan ook interessant zijn om de verhouding tussen sociale media en lokaal nieuws voor zowel journalisten als lezers te onderzoeken.

Alledaagse aangelegenheden of politieke prioriteiten?

Na de verschillende indicatoren voor de alledaagse en politieke functies van de lokale journalistiek behandeld te hebben, geven we antwoord op de onderzoeksvragen. Als eerste beantwoorden we de vraag: “In welke mate vervult de lokale pers haar politieke functie?”.

We moeten stellen dat er nog wel degelijk lokale politieke berichtgeving is in de Vlaamse context, waarvan het aandeel ook hoger ligt dan in verschillende andere studies. Daarbij is ‘politiek’ ook het op een na meest bruikbare thema in onze lokale journalistiek, waar de pers mensen probeert te betrekken in de lokale politieke werking. Tegelijkertijd schiet een aandeel van 15% aan politieke berichtgeving mogelijk tekort indien de (lokale) journalistiek echt hét fundament van de (lokale) democratie zou zijn, zoals verschillende auteurs beweren. Bovendien zouden we vanuit dit politieke standpunt ook verwachten dat de journalisten kritisch zijn ten opzichte van de lokale machthebbers. We bemerken dat er juist over minder negatieve zaken wordt bericht bij beleid, dat de evaluatie hier iets minder negatief is en dat men in beperkte mate de machthebbers verantwoordelijk houdt. Hierbij aansluitend zou men ook meer achtergrondstukken en opiniestukken verwachten, waar journalisten de tijd kunnen nemen om

de feiten op een rijtje te zetten en een analyse te geven van de maatschappij. Op vlak van bronnengebruik domineren de institutionele bronnen (en voornamelijk de meerderheid) in politieke berichtgeving en is er relatief weinig balans van actoren en standpunten. Samenvattend dienen we te stellen dat de lokale pers in beperkte mate haar politieke functie vervult. Ze doet nog wel aan politieke berichtgeving, maar er zijn verschillende punten van bezorgdheid.

Ten tweede beantwoorden we de vraag: “In welke mate vervult de lokale pers haar alledaagse functie?”. Hier kunnen we stellen dat het feit dat er nog relatief veel lokale journalistiek is al positief is voor de alledaagse functie. Zo is er per definitie een aanbod van informatie over de lokale gemeenschap. De nieuwsverhalen blijken wel voornamelijk in de vorm van een nieuwsbericht te zijn, wat enigszins beperkt is in ruimte. Vanuit de alledaagse functie zouden we hier meer verslagen, reportages en interviews verwachten. Deze zijn immers meer geschikt om ‘de mens’ en emotie over te brengen. Op vlak van thema’s is de conclusie minder éénduidig. De journalisten berichten het meest over het lokale verenigingsleven en de zachte kalender, wat vanuit alledaags standpunt interessant is. Tegelijkertijd is het aandeel ‘human interest’ dan weer eerder aan de lage kant. Bij de alledaagse functie verwacht men immers dat ‘gewone’ en interessante mensen in beeld worden gebracht. De overige hoog scorende thema’s, zoals ‘criminaliteit, veiligheid en justitie’ en ‘ongevallen en brand’, passen hier minder duidelijk in. De lokale journalisten gaven wel aan dat ook dit vanuit een gemeenschapsgevoel een nut kan hebben, maar dit is minder rechtlijnig. Hetzelfde geldt voor het nieuws van ‘persoonlijk belang’. In zekere zin kunnen de lezers hiervan weinig eruit halen, maar toch blijkt ook hier volgens journalisten een zeker nut in te zitten. Daarnaast voorzien de lokale journalisten wel in één derde van de artikels nieuws waar mensen mee aan de slag kunnen in hun eigen omgeving. Hier scoort vooral de zachte kalender opnieuw goed. Ze geven mensen ‘servicegerichte’ informatie en helpen hen met alledaagse zaken. Bovendien blijkt ook de berichtgeving over het algemeen eerder positief te zijn. Zo kunnen ze bijdragen tot een positieve attitude in het leven en in de gemeenschap. Als laatste is het ook vanuit de alledaagse functie een interessant gegeven dat men voornamelijk niet-institutionele bronnen aan het woord laat in de algemene berichtgeving. Specifiek krijgen burgers (en ondernemers/organisaties) hier de kans om zichzelf te laten horen. Samenvattend kunnen we stellen dat de lokale journalistiek haar alledaagse functie in zekere zin vervult, maar dat er tegelijkertijd ook nog zaken zijn waar ze meer op zouden kunnen inzetten. Indien men meer ‘alledaags’ wil worden, zal men het aandeel human interest, verslagen, reportages en news you can use (nog) moeten verhogen. Daarnaast zal men bij de

eerder onduidelijke thema's meer moeten benadrukken hoe ook dit een specifiek nut kan hebben voor de lezers van een nieuwsverhaal.

Afsluiten doen we door een antwoord te bieden op de overkoepelend onderzoeksvraag: “In welke mate vervult de lokale pers de aan haar toegeschreven publieke functie(s) in Vlaanderen?”. Hier kunnen we antwoorden dat de lokale pers haar beide functies ten dele uitvoert, en de ene functie al meer dan de andere. Zoals gesteld is de politieke functie diegene die het meest in gedrang is. De alledaagse functie vult men duidelijker in. Tegelijkertijd zijn hier, zoals hierboven gesteld, ook nog verschillende werkpunten om deze functie preciezer uit te voeren.

7 Conclusie

Dit onderzoek vertrok vanuit de bezorgde oproepen van verschillende auteurs die stelden dat wanneer we de lokale journalistiek zouden verliezen, we ook een wezenlijk deel van onze lokale democratie en gemeenschapsleven zouden verliezen. Internationaal bleek het immers slecht gesteld te zijn met het lokale nieuwsaanbod en de economische situatie van de lokale journalistiek. Vlaanderen zou hier de uitzondering zijn met verschillende mediatitels en een relatief sterk lokaal aanbod.

Onze inhoudsanalyse toonde aan dat Vlaanderen nog wel een degelijk lokaal nieuwsaanbod heeft. De vier verschillende onderzochte media (3 kranten en 1 regionaal televisiestation) publiceerden op twee weken tijd 934 lokale nieuwsverhalen in 32 verschillende gemeenten. Daarnaast bleek dat bijna een derde van alle lokale artikels uniek waren aan één medium. En ook het aantal unieke journalisten, zo'n 88 verschillende bij de vier mediatitels, was een positieve indicatie van het nog bestaande lokale nieuwsaanbod. Tegelijkertijd dienen we hier onmiddellijk te benadrukken dat het lokale nieuwslandschap risico loopt op verschraling. Er bleek een grote overlap te zijn qua nieuws tussen twee media, wat te wijten viel aan het feit dat ze in dezelfde mediagroep zaten en slechts één redactie de artikels schreef. Bovendien moeten we voorkomen dat kleine gemeenten verder structureel benadeeld worden ten opzichte van grote gemeenten.

Daarnaast lijkt de politieke functie enigszins in gedrang. De lokale journalistiek brengt nog wel politieke berichtgeving, maar schiet mogelijk tekort in hoeveelheid. Bovendien zijn institutionele bronnen (en voornamelijk de meerderheid) dominant bij deze politieke berichtgeving, waardoor andere actoren weinig tot geen forum krijgen. In relatief beperkte mate liet men verschillende meningen aan bod. Indien de lokale pers volwaardig wil bijdragen tot de

lokale democratie, zal ze meer moeten inzetten op deze functie. Tegelijkertijd bleek wel dat de lokale journalistiek meer is dan enkel een politiek gegeven. De meer alledaagse functie lijkt ze beter te vervullen. Alledaagse thema's komen relatief veel aan bod en de kranten voorzien 'news you can use' in één derde van alle berichtgeving. Ze zetten mensen aan tot bewegen in de lokale samenleving. Daarnaast komen voornamelijk burgers aan het woord in de algemene berichtgeving en krijgen lezers dus ook 'de gewone mens' te zien. Ten slotte, is de berichtgeving eerder positief van aard, wat mensen een gevoel van trots en verbondenheid kan geven. Desalniettemin zal men ook bij deze functie wel nog sterker moeten inzetten om zichzelf onmisbaar te maken als 'gids' in de gemeenschap. Om echt dé plek van verbinding te zijn, zal de lokale journalistiek frequenter het nut van bepaalde zaken voor mensen moeten benadrukken, (nog) meer alledaagse thema's moeten voorzien en vaker op pad moeten gaan in de gemeente.

Samenvattend staat Vlaanderen er qua aanbod goed voor ten opzichte van het internationale landschap. Indien het medialandschap zwaar getroffen zou worden door een economische recessie, lopen we het risico om verschillende functies kwijt te raken. Zowel de politieke als alledaagse functie worden immers in zekere zin, en de ene al meer dan de andere, uitgevoerd. Het verdwijnen van het lokale medialandschap, en dus van deze functies, zou een impact kunnen hebben op onze lokale gemeenschappen.

8 Nawoord

Na verschillende maanden onderzoek, het doorworstelen van literatuur, spreken met mensen in de praktijk en een overdaad aan SPSS-tabellen, geef ik graag mijn visie op de lokale journalistiek en welke richting ze uit zou kunnen gaan voor onze maatschappij.

Doorheen het onderzoek werd al snel duidelijk dat lokale journalistiek meer kan zijn dan enkel een medium voor de lokale democratie. Hier wil ik echter de lokale journalistiek niet met de mantel der liefde bedekken. Het feit dat men toch nog in 15% over politiek handelt en dat journalisten zelf vinden dat ze nog een zekere morele plicht hebben om de objectieve verschafters van politieke informatie te zijn, duidt erop dat men dit noodzakelijk vindt. Indien men hier wil uitblinken, zal men hier ook meer op moeten inzetten., zeker met het idee dat bij de volgende lokale verkiezingen geen opkomstplicht meer geldt. Indien de lokale media dit niet doen, kan het zijn dat andere kanalen zoals sociale media deze rol overnemen. Hier is dan geen controle meer en zal eender wie (politiek) nieuws kunnen maken.

Dat gezegd zijnde, dienen we ook naar de andere kant te kijken, met name de alledaagse functie van de lokale journalistiek. In tijden van ‘winkelhieren’, zou men ook moeten kijken naar de lokale journalistiek voor een lokaal verhaal. Om te spreken over een democratie, moet er eerst en vooral een *demos* zijn. Een volk is meer dan enkel en alleen een optelsom van individuen, maar een collectief dat ergens samen achterstaat. Zoals meermaals aangehaald, kan de lokale journalistiek hiertoe bijdragen.

Als we de geïnterviewde journalisten moeten geloven, vindt iedereen op de redactie die gemeenschapsfunctie enorm belangrijk. En ook de burgers zouden dit volgens hen vinden. Als dit echt het geval is, zal de lokale journalistiek hier meer op moeten inspelen. Nu lijkt ze noch vlees noch vis te kiezen. Bij verschillende verhalen zullen ze dit gemeenschapsgevoel er meer in moeten verwerken. “Dat had mij kunnen overkomen” of “*Moete nei wa wete?*”, zowel goed als slecht, is het gevoel dat mensen moeten hebben wanneer ze de lokale krant openslaan of naar de regionale zender zappen. De lokale media moeten de gids zijn in de directe omgeving van de mensen. En ook dat positief gevoel van verbinding zal er nog meer uit moeten komen. Het mag dan wel zijn dat uit de analyse blijkt dat er meer goed dan slecht nieuws aan bod komt, maar als de burgers dit niet zo ervaren, haalt het niets uit.

De lokale media hebben bovendien de kans om aan unieke informatie te komen. Ze hebben naar eigen zeggen een uitgebreid netwerk, wat dat de gemiddelde klager op Facebook niet heeft. Daar moeten zij volop gebruik van maken. Zij moeten de eerste zijn om alles te brengen dat er leeft, gaande van een fietsongeluk tot een lokaal festival. Ze moeten zaken brengen die dicht bij de mensen staan en die diezelfde mensen nergens anders kunnen lezen. Op nationaal niveau is één verongelukte fietser een statistiek, op lokaal niveau is dat een persoon met een verhaal en een familie. Op nationaal niveau is een lokaal festivalletje *peanuts* in vergelijking met Tomorrowland, lokaal is dat minstens even goed. En op nationaal niveau is een viergeslacht een extra betaling van kindergeld, maar op lokaal niveau is dat een trotse familie.

Om het met de woorden van Ricky Gervais te zeggen in zijn satirische serie *After Life*:

“The little things do matter. This shitty little free local newspaper, it kills a few minutes in a good way. A smile because someone saved a blind cat from a tree. It’s not for reading, it’s for being in. Everyone should be in the local paper at least once. “I was here”. It’s sweet.” (Gervais, 2019)

Zoals onze voorouders verschillende duizenden jaren geleden een afdruk maakten in de grotten van Lascaux, willen wij nu een afdruk in onze lokale krant. Er is ruimte voor lokale verhalen.

De lokale journalisten hebben vermoedelijk gelijk dat mensen andere mensen willen zien. Misschien willen we wel degelijk liever een journalist als goede buur die dan nog eens bericht over zijn goede buur. Komiek Xander De Rycke vatte het ietwat cynisch maar goed samen in zijn eindejaarsconference over de media:

“Ik ben ervan overtuigd dat de Vlaming gewoon liever zijn eigen ziet. We zien liever ons eigen. Gewoon wij, de modale Vlaming. Daarom kijken we graag naar Man Bijt Hond en Iedereen Beroemd. Dat zijn wij, he. Als het maar om de hoek gefilmd is, he. Oh, dat vinden we geestig, he. Oh, ik heb daar al een keer gefietst.” (De Rycke, 2019)

Het punt is dat de lokale media nog meer de sprong moeten durven maken richting het persoonlijke, het menselijke, en het lokale. Om echt relevant te blijven zullen de lokale media ook nog meer lokaal moeten gaan. De digitale omgeving biedt hier de nodige kansen. Door echt te werken met gemeentepagina's op hun website hoeven ze geen rekening meer te houden met wat mensen uit een andere gemeente zouden vinden, en hoeven ze dus geen afweging meer te maken zoals bij een lokale katern.

Zelf zie ik ook een toekomst voor de journalistiek in het algemeen waarbij mediagroepen titeloverschrijdende opties aanbieden. Zo zou men bijvoorbeeld binnen Mediahuis kunnen voorzien dat mensen een abonnement kunnen samenstellen met opiniestukken van De Standaard, regiojournalistiek van de Gazet van Antwerpen en sportnieuws uit Het Nieuwsblad. Misschien slagen we er zo in om mensen opnieuw aan te trekken tot een abonnement. Ze kunnen dan zelf kiezen wat ze willen lezen en moeten alleen daar voor betalen, zonder drie verschillende kranten te moeten nemen. In plaats van te lezen wat ze willen (en krijgen) op sociale media, krijgen ze dan ook die kans bij onze kranten.

Ten slotte zal men ook op wetenschappelijk vlak meer moeten kijken naar de gemeenschapsfunctie van de lokale journalistiek. Momenteel blijkt er een zekere voorliefde voor de eerder politieke insteek. Mensen willen info over hun gemeente, dat blijkt ook uit de literatuur, maar dit overstijgt het puur politieke.

Alle journalisten geloofden erin dat de lokale journalistiek in de één of de andere vorm zou blijven bestaan. Sommige kijken hoopvol naar de toekomst, terwijl andere nostalgisch terugdenken aan de tijden op café. Hopelijk zien meerdere titels het nut in van de regionale journalistiek, want alleen zo komt er meer aanbod voor de burger. Zelf hoop ik alvast nog verschillende jaren verhalen over zowel een lokale politieke beslissing als over de grootste tomaat te kunnen lezen.

9 Beperkingen van het onderzoek

Als eerste beperking moeten we vermelden dat een inhoudsanalyse geen inzicht geeft in de redenering achter de beslissingen van de journalist. We kijken hier enkel naar de output. De diepte-interviews waren een aanvulling hierop, maar deze zijn beperkt in hoeveelheid. Indien men meer algemene uitspraken wil doen gekoppeld aan een inhoudsanalyse, zou men multimethodisch kunnen werken en nog meer journalisten kunnen interviewen.

Ten tweede was ook specifiek RTV lastig om in de analyse te betrekken. Zij focussen zich voornamelijk op televisie, waardoor het niet eenduidig op hun site wordt aangegeven welke gemeenten volgens hen onder de Kempen vallen. We lieten hier de gemeentes op de site overeenkomen met de gemeentes in de kranten. Mogelijk is het bij volgend onderzoek makkelijker om de volledige televisie-uitzendingen van RTV te bekijken (indien deze beschikbaar zijn, wat bij ons niet het geval was) en eventueel een vergelijking te maken met andere lokale televisiezenders.

Ten derde is dit onderzoek ook beperkt in de media die we behandelen. Hier kijken we enkel naar kranten en één televisiestation. Voor verder onderzoek zou men ook kunnen kijken naar radio, hyperlocals en lokale sociale netwerken. Zo kan men verder gaan dan enkel de twee gebruikte mediavormen.

Ten vierde zou het ook nuttig zijn om tussen regio's te vergelijken, aangezien de journalisten aangaven dat hier verschillen tussen kunnen ontstaan. Wij kozen ervoor om één regio te behandelen, omdat we hadden verwacht dat er weinig verschil tussen de regio's zou zijn. Dit blijkt niet zo te zijn en is dus een beperking van dit onderzoek. Mogelijk vindt men toch in andere regio's andere zaken. Specifiek in Limburg en West-Vlaanderen zou men respectievelijk ook de berichtgeving van Het Belang van Limburg en de Krant van West-Vlaanderen in kaart kunnen brengen. Daarnaast kunnen we zo bijvoorbeeld ook te weten komen of bepaalde regio's met grote steden ander lokaal nieuws hebben dan regio's zonder dit soort steden.

Ten vijfde filterden we bepaalde gemeenten uit de database omdat deze niet eenduidig in de Kempen vielen. Om dit te voorkomen kan het nuttig zijn een duidelijke afbakening te maken van de regio en expliciet te vragen aan de verschillende media welke gemeenten volgens hen onder een regio vielen.

Ten zesde willen we hier benadrukken dat het aandeel politieke berichtgeving te klein is om er grote uitspraken over te doen. Dit kleinere aandeel is ontstaan door te vertrekken vanuit een

algemene sample van lokale artikels, zonder specifieke focus op de politiek. Wanneer men meer wil zeggen over de politieke werking van de lokale journalistiek, zal men specifiek de politieke berichtgeving moeten selecteren bij de lokale media.

Ten zevende keken we ook niet naar ‘hoe’ de bronnen in het nieuws kwamen. We stellen wel dat burgers aan bod komen, maar niet op welke manier (bijvoorbeeld als vox pop). Hier kan het opnieuw interessant zijn om dit in volgend onderzoek eveneens te betrekken.

Als laatste bemerken we graag dat we hier specifiek onderzoek deden naar wat er in de lokale katern zou verschijnen. Wetende dat ook de kranten alsmaar meer digitaal worden en hier opportuniteiten zijn voor lokale journalistiek, zou het nuttig zijn om de online krantenpagina's van bepaalde gemeentes te vergelijken over kranten heen. Wij kozen ervoor om dit niet te doen omwille van het feit dat deze functie ons niet toestond om terug te scrollen tot in 2019.

10 Bibliografie

- Abernathy, P. M. (2014). *Saving community journalism: The path to profitability*. North Carolina: University of North Carolina Press.
- Abernathy, P. M. (2018). *The expanding news desert*. North Carolina: University of North Carolina Press.
- Almgren, S. M. (2017). Undoing churnalism? Users sharing local news on Facebook. *Digital Journalism*, 5(8), 1060-1079. doi:10.1080/21670811.2017.1343089
- Antonissen, D. (2015, 13 maart). Het nieuws uit jouw buurt: nu ook op homepage HLN.be. *Het Laatste Nieuws*. Retrieved from <https://www.hln.be/binnenland/het-nieuws-uit-jouw-buurt-nu-ook-op-homepage-hln-be~afe378c7/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Belt, T. L., & Just, M. R. (2008). The local news story: Is quality a choice? *Political Communication*, 25(2), 194-215. doi:10.1080/10584600801985714
- Bennett, W. L., & Serrin, W. (2005). The watchdog role. In G. Overholser & K. Hall Jamieson (Eds.), *The press* (pp. 169-170). New York: Oxford University Press.
- Benson, R. (2009). Shaping the public sphere: Habermas and beyond. *The American Sociologist*, 40(3), 175-197. doi:10.1007/s12108-009-9071-4
- Berkowitz, D. (2019). Reporters and their sources. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 165-179). New York: Routledge.
- Bew, R. (2006). The role of the freelancer in local journalism. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 200-209). Abingdon: Routledge.
- Broersma, M. (2015). Objectiviteit als professionele strategie. Nut en functie van een omstreden begrip. In J. Bardoel & H. Wijfjes (Eds.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 163-181). Amsterdam: AUP.
- Broersma, M., Groenewold, X., Jansen, S., Swart, J., & van de Wetering, L. (2021, 7 mei). Lokale journalistiek niet rendabel? Laten we het dan anders organiseren | opinie. *Dagblad van het Noorden*. Retrieved from <https://www.dvhn.nl/meningen/Opinie/Lokale-journalistiek-niet-rendabel-Laten-we-het-dan-anders-organiseren-26819647.html>
- Brunetti, A., & Weder, B. (2003). A free press is bad news for corruption. *Journal of Public economics*, 87(7-8), 1801-1824. doi:10.1016/S0047-2727(01)00186-4

- Bruns, C., & Himmler, O. (2011). Newspaper circulation and local government efficiency. *Scandinavian Journal of Economics*, 113(2), 470-492. doi:10.1111/j.1467-9442.2010.01633.x
- Canter, L. (2013). The source, the resource and the collaborator: The role of citizen journalism in local UK newspapers. *Journalism*, 14(8), 1091-1109. doi:10.1177/1464884912474203
- Carpenter, S. (2008). *US online citizen journalism and online newspaper articles: A content analysis of source diversity*. Paper presented at the International Symposium on Online Journalism, Austin, TX, April.
- Cawley, A. (2017). Johnston Press and the crisis in Ireland's local newspaper industry, 2005–2014. *Journalism*, 18(9), 1163-1183. doi:10.1177/1464884916648092
- Chomsky, N. (1999). *Necessary illusions: Thought control in democratic societies*. London: Pluto Press.
- Claussen, D. S. (2020). Continuing to digest the report, News Deserts and Ghost Newspapers: Will Local News Survive? *Newspaper Research Journal*, 41(4), 395-398. doi:10.1177/0739532920970807
- d'Haenens, L., Joris, W., & Kik, Q. (2019). The missing link: Blind spots in Europe's local and regional news provision. In J. Trappel (Ed.), *Digital media inequalities: Policies against divides, distrust and discrimination* (pp. 141-157). Göteborg: Nordicom.
- Davey, A., & Nicas, J. (2020, October 20). As Local News Dies, a Pay-for-Play Network Rises in Its Place. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/10/18/technology/timpone-local-news-metric-media.html>
- Davies, N. (2011). *Flat earth news: An award-winning reporter exposes falsehood, distortion and propaganda in the global media*. London: Random House.
- De Bens, E., & Raeymaeckers, K. (2007). *De pers in België. Het verhaal van de Belgische dagbladpers. Gisteren, vandaag en morgen*. Tielt: Lannoo.
- De Rycke, X. (2019, 16 december). *Xander De Rycke - Houdt Het Voor Bekeken 2018-2019* [Video file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=b8Kf4uiD-SE>
- Departement Kanselarij & Bestuur. (2019). *Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024*. Vlaamse Regering Retrieved from <https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024>.

- Djerf-Pierre, M., & Pierre, J. (2016). Mediatised local government: Social media activity and media strategies among local government officials 1989–2010. *Policy & Politics*, 44(1), 59-77. doi:10.1332/030557315X14434624683411
- Eide, M., & Knight, G. (1999). Public/private service: Service journalism and the problems of everyday life. *European Journal of Communication*, 14(4), 525-547. doi:10.1177/0267323199014004004
- Ekström, M., Johansson, B., & Larsson, L. (2006). Journalism and local politics: A study of scrutiny and accountability in Swedish journalism. *Journalism Studies*, 7(2), 292-311. doi:10.1080/14616700500533627
- Epping, L., Vos, D., & De Smedt, J. (2014). ‘Second order elections’ in de media? Berichtgeving over de lokale verkiezingen van 2012 in België. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 42(1), 55-70.
- Filla, J., & Johnson, M. (2010). Local news outlets and political participation. *Urban Affairs Review*, 45(5), 679-692. doi:10.1177/1078087409351947
- Firmstone, J. (2016). Mapping changes in local news. *Journalism practice*, 10(7), 928-938. doi:10.1080/17512786.2016.1165136
- Franklin, B. (2006). Attacking the devil? Local journalists and local newspapers in the UK. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 3-15). Abingdon: Routledge.
- From, U., & Nørgaard Kristensen, N. (2018). Rethinking constructive journalism by means of service journalism. *Journalism practice*, 12(6), 714-729. doi:10.1080/17512786.2018.1470475
- Gandy, O. H. (1982). *Beyond agenda setting: Information subsidies and public policy*. Westport: Praeger.
- Gans, H. J. (2004). *Deciding what's news: A study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*. Evanston: Northwestern University Press.
- Gans, H. J. (2010). News & the news media in the digital age: Implications for democracy. *Daedalus*, 139(2), 8-17.
- Gao, P., Lee, C., & Murphy, D. (2020). Financing dies in darkness? The impact of newspaper closures on public finance. *Journal of Financial Economics*, 135(2), 445-467. doi:10.1016/j.jfineco.2019.06.003
- Gazet van Antwerpen. (2021). Drie redenen om voor Gazet van Antwerpen te kiezen. Retrieved from https://aboshop.gva.be/?gclid=EAIaIQobChMI6Pv6uKnQ8AIVJxoGAB076w8nEAA YASAAEgIFoPD_BwE

- Gervais, R. (Writer & Director). (2019, March 8). Episode 6 (Season 1, Episode 6) [TV series episode], *After life*. Retrieved from <https://www.netflix.com/be/title/80998491>
- Goris, R. (2020). *Hoe ervaren regiojournalisten en lokale beleidsmakers regiojournalistiek in Vlaanderen?* Erasmus hogeschool Brussel, Departement Journalistiek.
- Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J., & Roberts, B. (2013). *Policing the crisis: Mugging, the state and law and order*. London: Red Globe Press.
- Hamer, M. (2006). Trading on trust: news agencies, local journalism and local media. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 210-218). Abingdon: Routledge.
- Hampton, M. (2009). The fourth estate ideal in journalism history. In S. Allan (Ed.), *The Routledge Companion to News and Journalism* (pp. 688). London: Routledge.
- Hanitzsch, T., & Vos, T. P. (2018). Journalism beyond democracy: A new look into journalistic roles in political and everyday life. *Journalism*, 19(2), 146-164. doi:10.1177/1464884916673386
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2017). What is news? News values revisited (again). *Journalism Studies*, 18(12), 1470-1488. doi:10.1080/1461670X.2016.1150193
- Harrison, S. (2006). Local government public relations and the local press. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 175-188). Abingdon: Routledge.
- Henderson, K., & Cremedass, M. (2017). Are Traditional Journalism Principles Still Alive and Well in Today's Local TV Newsrooms? *Electronic News*, 11(4), 245-262. doi:10.1177/1931243117694673
- Hermans, L., Schaap, G., & Bardoel, J. (2014). Re-establishing the relationship with the public: Regional journalism and citizens' involvement in the news. *Journalism Studies*, 15(5), 642-654. doi:10.1080/1461670X.2014.894373
- Hess, K. (2013). Breaking boundaries: recasting the "local" newspaper as "geo-social" news in a digital landscape. *Digital Journalism*, 1(1), 48-63. doi:10.1080/21670811.2012.714933
- Hijmans, E., Buijs, K., Schaafraad, P., Frye, A. M., Daalmans, S., & Ten Haaf, D. (2009). Nieuwsbronnen en de kwaliteit van de journalistiek. Een verkennende analyse van binnenlandse nieuwsonderwerpen in vier Nederlandse dagbladen. In B. Ummelen (Ed.), *Journalistiek in diskrediet* (pp. 41-66). Diemen: AMB.
- Jackson, D., & Moloney, K. (2016). Inside churnalism: PR, journalism and power relationships in flux. *Journalism Studies*, 17(6), 763-780. doi:10.1080/1461670X.2015.1017597

- Jenkins, J., & Nielsen, R. K. (2020). Proximity, Public Service, and Popularity: A Comparative Study of How Local Journalists View Quality News. *Journalism Studies*, 21(2), 236-253. doi:10.1080/1461670X.2019.1636704
- Jerónimo, P., Correia, J. C., & Gradim, A. (2020). Are We Close Enough? Digital Challenges to Local Journalists. *Journalism practice*, 1-15. doi:10.1080/17512786.2020.1818607
- Jongbloed, W., Lauf, E., & Negenborn, R. (2009). *Over Nieuws en het ANP*. Hilversum: Commissariaat voor de Media.
- Kik, Q., Bakker, P., & Buijs, L. (2013). Meer lokaal nieuwsaanbod, meer van hetzelfde nieuws. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 41(4), 387-401.
- Kik, Q., Medendorp, M., & Ruigrok, N. (2019). *Pas op! Breekbaar: Een onderzoek naar het nieuwsecosysteem in de grootste steden van Nederland* (SVDJ-Rapport 2019). Den Haag: Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.
- Kleemans, M., Schaap, G., & Hermans, L. (2017). Citizen sources in the news: Above and beyond the vox pop? *Journalism*, 18(4), 464-481. doi:10.1177/1464884915620206
- Kools, I., Vaes, D., Cassimon, J., & Soulliaert, F. (2019). *Mediaconcentratie in Vlaanderen* (VRM-Rapport 2019). Brussel: Vlaamse Regulator voor de Media.
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2007). *The elements of journalism: What newspeople should know and the public should expect*. New York: Three Rivers Press.
- Landman, L., Kik, Q., Hermans, E. A. H. M., & Hietbrink, N. (2015). *Nieuwsvoorziening in de regio 2014: "Gelukkig zijn hier geen journalisten"*. Diemen: AMB.
- Larsson, A. O., & Skogerbø, E. (2018). Out with the old, in with the new? Perceptions of social (and other) media by local and regional Norwegian politicians. *new media & society*, 20(1), 219-236. doi:10.1177/1461444816661549
- Lefevere, J., De Swert, K., & Walgrave, S. (2012). Effects of popular exemplars in television news. *Communication Research*, 39(1), 103-119. doi:10.1177/0093650210387124
- Lewis, J., Williams, A., & Franklin, B. (2008). Four rumours and an explanation: A political economic account of journalists' changing newsgathering and reporting practices. *Journalism practice*, 2(1), 27-45. doi:10.1080/17512780701768493
- Lin, C. A. (1999). Uses and gratifications. In G. Stone, M. Singletary, & V. Richmond (Eds.), *Clarifying communication theories* (pp. 199-208). Hoboken, NJ: Wiley.
- Marder, M. (1999). This is watchdog journalism. *Nieman Reports*, 53(4/1), 78-79.

- Marien, S., Dassonneville, R., & Hooghe, M. (2015). How second order are local elections? Voting motives and party preferences in Belgian municipal elections. *Local Government Studies*, 41(6), 898-916. doi:10.1080/03003930.2015.1048230
- McCollough, K., Crowell, J. K., & Napoli, P. M. (2017). Portrait of the online local news audience. *Digital Journalism*, 5(1), 100-118. doi:10.1080/21670811.2016.1152160
- McNair, B. (2006). News from a small country: the media in Scotland. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 59-70). Abingdon: Routledge.
- McNair, B. (2009). Journalism and democracy. In K. Walh-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 237-249). New York: Routledge.
- Mersey, R. D. (2009). ONLINE NEWS USERS'SENSE OF COMMUNITY: Is geography dead? *Journalism practice*, 3(3), 347-360. doi:10.1080/17512780902798687
- Morrison, J. (2011). Spin, smoke-filled rooms, and the decline of council reporting by local newspapers: the slow demise of town hall transparency. In A. Charles & G. Stewart (Eds.), *The end of journalism: news in the twenty-first century* (pp. 193-210). Bern: Peter Lang.
- Mulder, L. (2021, 6 april). NDC zet alle huis-aan-huisbladen in de etalage. *RTVNoord*. Retrieved from <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/805709/NDC-zet-alle-huis-aan-huisbladen-in-de-etage>
- Nielsen, R. K. (2015). The uncertain future of local journalism. In R. K. Nielsen (Ed.), *Local journalism: The decline of newspapers and the rise of digital media* (pp. 1-30). London: I.B. Tauris.
- Nielsen, R. K. (2016). Folk theories of journalism: the many faces of a local newspaper. *Journalism Studies*, 17(7), 840-848. doi:10.1080/1461670X.2016.1165140
- Nord, L. W. (2007). Investigative journalism in Sweden: A not so noticeable noble art. *Journalism*, 8(5), 517-521. doi:10.1177/1464884907081045
- Nygren, G. (2019). Local Media Ecologies: Social media taking the lead. *Nordicom Review*, 40(S2), 51-67. doi:10.2478/nor-2019-0026
- O'Neill, D., & O'Connor, C. (2008). The passive journalist: How sources dominate local news. *Journalism practice*, 2(3), 487-500. doi:10.1080/17512780802281248
- Olsen, R. K., & Solvoll, M. K. (2018). Bouncing off the paywall—Understanding misalignments between local newspaper value propositions and audience responses. *International Journal on Media Management*, 20(3), 174-192. doi:10.1080/14241277.2018.1529672

- Örebro, L. L. (2002). Journalists and Politicians: a relationship requiring manoeuvring space. *Journalism Studies*, 3(1), 21-33. doi:10.1080/14616700120107310
- Paulussen, S., & D'heer, E. (2013). Using citizens for community journalism: Findings from a hyperlocal media project. *Journalism practice*, 7(5), 588-603. doi:10.1080/17512786.2012.756667
- Poindexter, P. M., Heider, D., & McCombs, M. (2006). Watchdog or good neighbor? The public's expectations of local news. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 11(1), 77-88. doi:10.1177/1081180X05283795
- Raad voor het Openbaar Bestuur. (2020). *Adviesrapport Lokale media: niet te missen*. Den Haag: Raad voor het Openbaar Bestuur.
- Radcliffe, D., & Ali, C. (2017). Local news in a digital world: small-market newspapers in the digital age. *Columbia University Academic Commons*. doi:10.7916/D8WS95VQ
- Raeymaeckers, K., & Deprez, A. (2008). Regionale media in West-Vlaanderen: waarom wel, waarom niet? *West-Vlaanderen Werkt*, 4, 5-7.
- Reuters Institute. (2020). *Digital News Report*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Ross, K. (2007). Open source? Hearing voices in the local press. In B. Franklin (Ed.), *Local Journalism and Local Media: Making the Local News* (pp. 254-266). London: Routledge.
- RTV. (2021). Onze medewerkers. Retrieved from <https://www.rtv.be/over-rtv/wie-wie>
- Rubado, M. E., & Jennings, J. T. (2020). Political consequences of the endangered local watchdog: newspaper decline and Mayoral elections in the United States. *Urban Affairs Review*, 56(5), 1327-1356. doi:10.1177/1078087419838058
- Scheufele, D. A., Shanahan, J., & Kim, S.-H. (2002). Who cares about local politics? Media influences on local political involvement, issue awareness, and attitude strength. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 79(2), 427-444. doi:10.1177/107769900207900211
- Schokker, P., & Schillemans, T. (2016). Integriteit van lokaal bestuur in de mediocratie. *Bestuurswetenschappen*, 70(4), 50-70. doi:10.5553/Bw/016571942016070004005
- Schudson, M. (1995). *The power of news*. Cambridge: Harvard University Press.
- Schudson, M. (1999). *The good citizen: a history of American civic life*. Cambridge: Harvard University Press.

- Schudson, M. (2017). How to think normatively about news and democracy. In K. Kenski & K. Jamieson (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Communication* (pp. 95-106). New York, NY: Oxford University Press.
- Scire, S. (2021, February 22). The Charleston Post and Courier launches a watchdog project to combat corruption and “news deserts”. *NiemanLab*. Retrieved from <https://www.niemanlab.org/2021/02/the-charleston-post-and-courier-launches-a-watchdog-project-to-combat-corruption-and-news-deserts/>
- Shaker, L. (2009). Citizens' local political knowledge and the role of media access. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(4), 809-826. doi:10.1177/107769900908600406
- Singer, J. B. (2010). Quality control: Perceived effects of user-generated content on newsroom norms, values and routines. *Journalism practice*, 4(2), 127-142. doi:10.1080/17512780903391979
- Snyder Jr, J. M., & Strömberg, D. (2010). Press coverage and political accountability. *Journal of political Economy*, 118(2), 355-408. doi:10.1086/652903
- Splendore, S. (2020). The dominance of institutional sources and the establishment of non-elite ones: The case of Italian online local journalism. *Journalism*, 21(7), 990-1006. doi:10.1177/1464884917722896
- Strömbäck, J., & Luengo, Ó. G. (2008). Polarized pluralist and democratic corporatist models: A comparison of election news coverage in Spain and Sweden. *International Communication Gazette*, 70(6), 547-562. doi:10.1177/1748048508096398
- Tuchman, G. (1972). Objectivity as strategic ritual: An examination of newsmen's notions of objectivity. *American Journal of sociology*, 77(4), 660-679. doi:doi.org/10.1086/225193
- Van Leuven, S., Deprez, A., & Raeymaeckers, K. (2015). Het journalistieke brongebruik in tijden van churnalism en Twitter: Een surveyonderzoek bij Vlaamse beroepsjournalisten (2008-2013). *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(1), 64-83.
- Van Leuven, S., & Joye, S. (2014). *Bronnengebruik in Vlaamse nieuwsmedia: Een kwantitatieve analyse*. Antwerpen: Steunpunt Media.
- Van Leuven, S., & Raeymaeckers, K. (2011). Churnalism in de Vlaamse pers? Een studie van het gebruik van aangeleverd nieuws in twee Vlaamse kwaliteitskranten. *Etmaal van de communicatiewetenschap, Proceedings* (pp. 1–9). Presented at the Etmaal van de Communicatiewetenschap, Enschede, Nederland: Universiteit Twente Enschede.
- Van Leuven, S., Raeymaeckers, K., Libert, M., Le Cam, F., Stroobant, J., Malcorps, S., . . . Van Haelewyn, B. (2019). *Het profiel van de Belgische journalist in 2018*. Gent: Academia Press.

- Van Leuven, S., Vanhaelewyn, B., & Raeymaeckers, K. (2021). From One Division of Labor to the Other: The Relation between Beat Reporting, Freelancing, and Journalistic Autonomy. *Journalism practice*, 1-19. doi:10.1080/17512786.2021.1910982
- Vandendriessche, K., & De Marez, L. (2019). *Imec.digimeter 2019: Digitale mediatrends in Vlaanderen*. Leuven: IMEC.
- Vlaamse overheid. (2021). Alle Vlaamse steden en gemeenten. Retrieved from <https://www.vlaanderen.be/gemeenten-en-provincies/overzicht>
- Vlaamse Regulator voor de Media. (2021). Particuliere televisiediensten: regionale televisieomroeporganisaties. Retrieved from <https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/radio-tv-en-netwerken/tv/particuliere-televisiediensten-regionale-televisieomroeporganisaties>

11 Bijlagen

11.1 Codeboek

ALGEMENE INFORMATIE

V1: ID Codeur [Tekstwaarde]

Welke codeur codeert het item?

V2: ID Item [Tekstwaarde]

Het hoeveelste nieuwsbericht van welk medium wordt gecodeerd?

Instructie: Medium in drukletters (HLN, NB, GVA, RTV) + hoeveelste artikel in cijfernotatie ‘000’

Bijvoorbeeld: HLN001

V3: Medium [Numerieke waarde]

Uit welke krant of televisieomroep komt het nieuwsbericht? Automatisch ingevuld op basis van dataverzameling.

1. Het Laatste Nieuws
2. Het Nieuwsblad
3. Gazet van Antwerpen
4. RTV

V4: Datumvariabele [Numerieke waarde]

Wanneer publiceerde men het artikel?

Instructie: Noteer als dd.mm.jjjj

Bijvoorbeeld: 13.03.2019

V5: Aantal pagina's krant [Numerieke waarde]

Hoeveel pagina's telt de krant? Automatisch ingevuld op basis van dataverzameling.

(Niet van toepassing op RTV. Vul “99” in.)

V6: Aantal pagina's lokale katern [Numerieke waarde]

Hoeveel pagina's telt de lokale katern? Automatisch ingevuld op basis van dataverzameling.

(Niet van toepassing op RTV. Vul “99” in.)

V7: Aantal artikels lokale katern [Numerieke waarde]

Hoeveel artikels staan in de lokale katern van het desbetreffende medium? Automatisch ingevuld op basis van dataverzameling. (Bij RTV totaal van de desbetreffende dag, bijvoorbeeld 10 artikels op 22.03.2019.)

V8: Titel artikel [Tekstwaarde]

Wat is de titel van het artikel? Met de titel wordt het onderstaande bedoeld. Geen ondertitel toevoegen. Kopiëren uit artikel.

Burgemeester betrapt jongeren tijdens lockdownfeestje

RIJKEVORSEL/LILLE

Burgemeester Dorien Cuylaerts (N-VA) van Rijkevorsel betrapte donderdagavond een tiental jongeren in het Gemeentebos op wat vermoedelijk een lockdownfeestje was. Ze hadden er ook een kampvuurtje gemaakt wat al helemaal verboden is op het terrein. Een groepje van vijf reageerde nogal agressief en trakteerde de burgemeester op een reeks forse verwensingen. Een 19-jarige uit Lille kreeg een proces-verbaal. De anderen konden ontkomen.

V9: Naam journalist [Tekstwaarde]

Wat is de naam van de journalist die het artikel schrijft?

V10: Naam gemeente [Tekstwaarde]

Over welke gemeente gaat het artikel? Indien twee gemeenten meegegeven worden zoals in het artikel hierboven, schrijft men beide neer.

V11: Grootte gemeente [Numerieke waarde]

Gaat het artikel over een kleine of grote gemeente?

Dit wordt achteraf ingevuld op basis van inwonersaantallen. Een gemeente met +18.000 inwoners zien we hier als een grote gemeente. Men duidt regioniveau aan wanneer het artikel een artikel is dat meerdere (twee of meer) gemeenten in de regio beschrijft (zie voorbeeldartikel storm).

1. Klein
2. Groot
3. Regioniveau

maandag 15
19 maart 2017

HLN Kempen

STORM HOUDT LELIJK HUIS IN DE KEMPEN

Visser sterft in Mol en nieuw dak waait weg

HERSELT

De Verenidelenkennening in Herseelt was zwaar afgesloten.

Het stormweer van zondagmiddag heeft ook in de Kempen lelijk huisgehouden. In Mol is een visser om het leven gekomen nadat een boom op hem terecht kwam en in Geel het gloednieuwe dak van de Marine Kadetten wegveegde. De carnavalsstoet in Herseelt kon niet doorgaan.

HERSELT

De 42-jarige Eddy Warffel uit Mol kwam om het leven nadat een boom op hem terecht kwam.

GEEL

Het volledige dak van het gebouw van de Koninklijke Marine Kadetten in Geel vloog door de rukwinden de lucht in.

MOL

Een boom behalve in de Sint-Apolloniaskerk in Mol op een woning aan in de elektriciteitskabel.

De Mol stierf rond 14.30 uur het moment dat een stormweer over de Kempen trok. Het was de laatste van een reeks van stormen die de afgelopen dagen de Kempen heeft getroffen. De storm van zondagmiddag was de zwaarste. De wind was met oosten uit en de regen viel hard. De schade was overal te zien. In Mol kwam een visser om het leven nadat een boom op hem terecht kwam. In Geel vloog het dak van de Marine Kadetten weg. In Herseelt kon de carnavalsstoet niet doorgaan.

HERSELT

De Verenidelenkennening in Herseelt was zwaar afgesloten.

Het stormweer van zondagmiddag heeft ook in de Kempen lelijk huisgehouden. In Mol is een visser om het leven gekomen nadat een boom op hem terecht kwam en in Geel het gloednieuwe dak van de Marine Kadetten wegveegde. De carnavalsstoet in Herseelt kon niet doorgaan.

HERSELT

De 42-jarige Eddy Warffel uit Mol kwam om het leven nadat een boom op hem terecht kwam.

GEEL

Het volledige dak van het gebouw van de Koninklijke Marine Kadetten in Geel vloog door de rukwinden de lucht in.

MOL

Een boom behalve in de Sint-Apolloniaskerk in Mol op een woning aan in de elektriciteitskabel.

V12: Soort artikel [Numerieke waarde]

Welk soort nieuwsverhaal is het?

1. Nieuwsbericht
2. Opiniestuk/column
3. Interview
4. Verslag/recensie
5. Reportage
6. Analyse/achtergrondstuk

De definities van de verschillende soorten nieuwsberichten zijn gebaseerd op de 'syllabus journalistiek schrijven/nieuwsbericht'. Graag danken we Isabelle Rossaert voor het vrijgeven van deze syllabus.

Een **nieuwsbericht** is een kort bericht met of zonder intro dat handelt over een specifiek nieuwsfeit.

Een **opiniestuk** is een stuk waarin de auteur een subjectieve mening geeft over een gebeurtenis, (politieke) beslissing, tendens et cetera. Een opiniestuk is per definitie subjectief.

Een **interview** is de neerslag van een gesprek met de geïnterviewde. Een interview kan weergegeven worden in vraag-antwoordvorm, in de vorm van een doorlopende tekst, in een mengvorm of als een full quote.

Een **verslag** is een langere tekst waarin de journalist verslag doet van een gebeurtenis of evenement (bv. lokaal festival, een gemeenteraadszitting, een voetbalmatch) waarbij de journalist aanwezig was.

Een **reportage** is een uitgebreide tekst waarin verschillende subgenres (verslag, interview, achtergrondinformatie) aan bod kunnen komen. Mens, beleving en emoties staan daarbij centraal. Door de achtergrondinformatie heeft een reportage een ruimere scope dan een verslag. Door die brede scope hoeft de tekst niet noodzakelijk actualiteitsgebonden te zijn.

Een **analyse of achtergrondstuk** heeft als doel de actualiteit van achtergrond en duiding te voorzien. De journalist kan gebruik maken van diverse bronnen: interviews, geschreven en ander bronmateriaal, statistieken, eigen ervaringen. In tegenstelling tot de reportage staat niet de beleving en ervaring centraal maar de feiten en de interpretatie van die feiten. De stijl is neutraal en zakelijk.

Het bovenstaande is gebaseerd op artikels. Dezelfde definitie geldt voor tv-uitzendingen, logischerwijs niet in uitgeschreven vorm.

V13: Voorkomen audiovisuele elementen [Numerieke waarde]

Is er een foto of video in het artikel?

0. Geen foto/video
1. Foto
2. Video

Wanneer er specifiek bij RTV een video bij staat, dient men eerst de video te coderen alvorens het bijhorende artikel te coderen. Indien er geen audiovisueel element is, vult men “99” in bij ‘primaire/secundaire/tertiaire bron op foto’.

THEMA

V14: Wat is het thema van het artikel? [Numerieke waarde]

Voor onderstaande thema's baseert dit codeboek zich gedeeltelijk op Paulussen en D'Heer (2013). De codeur schat hier in wat het algemene thema is van het gehele artikel. Registratie kan gebeuren op basis van het aangegeven thema door het nieuwsmedium zelf, bijvoorbeeld 'economie' of op de impliciete karakteristieken van het nieuwsartikel, zoals wanneer men handelt rond de lokale handelaars (*zie definities hieronder*).

1. Criminaliteit, veiligheid en justitie
2. Lokaal verenigingsleven, de zachte kalender en cultuur
3. Onderwijs en opvang
4. Sport
5. Gezondheid en welzijn
6. Ongevallen en brand
7. Openbare werken
8. Economie en financiën
9. Sociale zaken
10. Human interest
11. Verkiezingen
12. Ruimtelijke ordening
13. Andere: (TEKST)
14. Leefmilieu
15. Mobiliteit
16. Dierenwelzijn
17. Patrimonium en geschiedenis
18. Milieu en klimaat

Criminaliteit, veiligheid en justitie definiëren we als alle zaken die te maken hebben met rechtszaken, overvallen, vandalisme, misdaden, misdrijven en de bestrijding hiervan.

Lokaal verenigingsleven, en cultuur omvat alles gaande over lokale verenigingen zoals jeugdbewegingen, fanfares, vereniging van handelaars, jeugthuizen, theater, muziekvoorstellingen et cetera. Hieronder vallen ook evenementen georganiseerd door de

gemeente/deze verenigingen. De **zachte kalender** duidt op allerhande ‘feestgelegenheden’ die gepland staan en waar het medium over bericht.

Onderwijs en opvang omvat alles wat met school, leerkrachten, leerlingen en opvang van kinderen te maken heeft. Muzikaal onderwijs valt hier ook onder.

Sport beschrijft alles over lokale sportactiviteiten en sportmogelijkheden.

Gezondheid gaat over de lokale verpleging, woonzorgcentra, de aanwezigheid van AED-toestellen enzovoort. **Welzijn** gaat over de algemene (mentale) leefomstandigheden van de mensen, waaronder bijvoorbeeld senioren hulp, psychologische bijstand enzovoort.

Ongevallen en brand gaan over allerhande ongelukken, bijvoorbeeld met de wagen of fiets, vermiste personen, en brandweer(interventies).

Openbare werken omvat werken die gebeuren in de gemeente, zoals bijvoorbeeld een nieuwe weg die aangelegd wordt of de aanleg van riolering.

Economie en financiën handelt rond de begroting van de gemeente, subsidies en budgetten die vernoemd worden, maar ook lokale handelaars, zoals de HoReCa, of bedrijven en hun werking in een gemeente.

Sociale zaken omvat alles wat te maken heeft met het OCMW, opvang van asielzoekers, mogelijke bijstand door de gemeente et cetera.

Human interest gaat over nieuwsverhalen die zich specifiek richten op personen en gebeurtenissen rond deze personen. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer een burger iets uitzonderlijk meemaakt.

Verkiezingen handelt rond kandidaten voor verkiezingen of de verkiezingen zelf. Hieronder vallen ook interviews met mogelijke kandidaten voor het parlement.

Ruimtelijke ordening betreft de inrichting van de gemeente/stad, hoe men de leefruimte indeelt. Een voorbeeld hiervan is een woonproject dat men goedkeurt en een bos dat men hiervoor moet kappen.

Leefmilieu handelt over alles wat met de rechtstreekse leefomgeving van mensen heeft te maken. Dit beslaat bijvoorbeeld zaken zoals sluikstort, groene plekken in de gemeente, de aanplanting van bomen et cetera.

Mobiliteit beslaat alles wat handelt rond de manier van verplaatsen in een gemeente, zowel te voet, met de fiets als met de auto. De aanleg van een nieuw fietspad, de verbreding van de rijbaan enzovoort zijn enkele voorbeelden.

Dierenwelzijn gaat over het welzijn van allerhande dieren. Dit kan gaan over hoe men bijvoorbeeld voor dieren zorgt in de gemeente, welke maatregelen men neemt om nesten van vogels te beschermen et cetera.

Patrimonium en geschiedenis beschrijft datgene wat historisch tot een bepaalde gemeente hoort. De restauratie van bijvoorbeeld een oude kapel/kerk kan hier onder vallen of bijvoorbeeld ook de archiefraad die een ontdekking doet over het verleden van de gemeente.

Milieu en klimaat handelt over onder andere luchtkwaliteit, groene manieren van verplaatsen, energiezuinig wonen en CO2-beperkende maatregelen.

Bij **andere** vult de codeur overige zaken in die niet passen bij de verschillende categorieën. Deze worden in een apart document bijgehouden.

BRONNENGEBRUIK

V15: Wat is de primaire bron in het nieuwsartikel? [Numerieke waarde]

Wanneer we spreken over bronnen bouwen we voort op Carpenter (2008). De codeur codeert een bron wanneer er een direct of indirect werkwoord of een zekere attributie staat, bijvoorbeeld “zeggen”, “stellen”, “hopen”, “volgens” et cetera. Men codeert ook een bron wanneer men uit de context kan afleiden welke bron het is. Wanneer bijvoorbeeld “de scouts organiseren een quiz” in het artikel voorkomt, codeert men een lokale organisatie als bron. De registratie-eenheid is de vernoeming van een bepaalde bron. De contexteenheid bestaat uit het hele artikel. De codeur dient vervolgens één van volgende bronnen aan te duiden:

0. Geen primaire bron
1. Meerderheid
2. Oppositie

3. Gemeenteraadslid/BCSD
4. Lokale administratie
5. Burgerbeweging
6. Burger
7. Lokale ondernemer
8. Lokale organisatie
9. Parket, advocaat, rechter, aanklager
10. Andere: (TEKST)
11. Hulpdiensten
12. Journalist zelf
13. Bovenlokale politici
14. Bovenlokale overheid
15. Bovenlokale organisatie
16. Bovenlokale onderneming
17. Andere media/journalist
18. Expert
19. Ziekenhuis
20. Vakbond
21. Leerkracht/leerling/school

De **meerderheid** dient men te coderen indien ‘de burgemeester’, ‘de schepen’, ‘de gedeputeerde’, ‘het (gemeente)bestuur’, ‘(de) meerderheidspartij(en)’, ‘de meerderheidscoalitie’, ‘de coalitie(partner)’, ‘de meerderheid’, ‘de stad’, ‘de gemeente’ of de naam van deze stad/gemeente vernoemd worden.

- Coderen: “De burgemeester Luc Vleugels geeft toelichting bij de beslissing.” “De meerderheid keurde de hondenweide goed.”

De **oppositie** codeert men indien de journalist ‘oppositie’, ‘(de) oppositiepartij(en)’, ‘(de) minderheidspartij(en)’ vernoemd worden.

- Coderen: “De oppositie vindt de plannen van de gemeente onrealistisch.”
“Minderheidspartij Groen denkt dat het geld beter besteed kan worden.”

Men codeert een **gemeenteraadslid** als het niet duidelijk is of het al dan niet een oppositielid, dan wel een meerderheidslid is. Op basis van de hieronder aangeduide partij hercodeert de

onderzoeker dit later naar oftewel meerderheid of oppositie. De onderzoeker zoekt dit op per gemeente.

Lokale administratie handelt specifiek rond lokale ambtenaren. Men codeert dit wanneer men een ‘ambtenaar’, ‘gemeentearbeider’, ‘gemeentemedewerker’, ‘gemeentepersoneel’ en ‘het gemeentehuis (als actor)’ vernoemd.

- Coderen: “De gemeentelijke ambtenaren laten weten dat ze niet tevreden zijn met de plannen voor het nieuwe gemeentehuis.” “De groendienst gaat binnenkort het gras langs de straatkant snoeien.”

Een **burgerbeweging** codeert men enkel als ze als “actiegroep”, “actiecomité” “burgerbeweging”, “belangengroep” en “burgercomité” genoemd wordt.

- Coderen: “Actiegroep Bezorgde Berlaarse Burgers doet een flyeractie om de gemeente een halt toe te roepen.”
- Niet coderen: “ADEMLOOS tevreden met nieuwe plannen Oosterweel.”

Burgers codeert men indien ze benoemd worden als “bewoner(s)”, “burger(s)”, “lokale bevolking”, “inwoner(s)”, “omwonende(n) (= ook buurman)”.

- Coderen: “De lokale bevolking is ontevreden met het verdwijnen van de parking.”
- Niet coderen: “José is blij met het nieuwe fietspad.”

Lokale ondernemers/ondernemingen worden hier gezien als eender wie die een zaak/onderneming heeft in de gemeente in kwestie met betrekking tot een bepaald beroep.

- Coderen: “De frituuruitbater is blij met de nieuwe aanleg van het plein.”
- Niet coderen: “De Nijlense Chiro doet een papierophaling voor extra subsidies.”

Lokale organisaties worden hier gezien als verenigingen binnen een bepaalde gemeente die geen betrekking hebben tot een bepaald beroep. Hieronder vallen onder andere sportclubs, jeugdbewegingen, religieuze organisaties en muzikale verenigingen.

- Coderen: “De petanqueclub eist een nieuw afdak voor hun speelveld.”
- Niet coderen: “De verschillende restaurants hopen dat mensen ondanks de werken nog naar hen kunnen komen.”

Parket/advocaat/rechter/aanklager omvat alle woorden met betrekking tot het gerecht, zoals ‘magistraat’, ‘advocaat’, ‘rechter’, ‘openbaar aanklager’, ‘veroordeelde’, ‘jury’ et cetera.

- Coderen: “De rechter veroordeelde Jos Vermeulen tot zes jaar cel.”

Hulpdiensten zijn ‘politie’, ‘ambulance’ en ‘brandweer’, met het bijhorende personeel.

- Coderen: “We kwamen snel ter plaatse en konden de herrieschoppers uit elkaar drijven”, aldus politiecommissaris Dirk Dekkers.

De **journalist zelf** codeert men wanneer de journalist naar zichzelf verwijst. Vermoedelijk komt dit enkel voor in een opiniestuk/verslag.

- Coderen: “Zelf moet ik zeggen dat het eten me heel erg smaakte.” (Bijvoorbeeld in een restaurantrecensie.)
- Niet coderen wanneer de journalist gewoon een stuk schrijft zonder een bron te vernoemen.

Bovenlokale politici gaat over eender welke politicus die niet op het lokale niveau zit, zoals ‘minister’, ‘gedeputeerde’, ‘kandidaat Vlaams/federaal parlement’, ‘parlements lid’, ‘Vlaamse/federale regering’, ‘gouverneur’ en de bijhorende kabinetten.

- Coderen: “Gedeputeerde Luk Lemmens laat weten dat de brug tegen de zomer klaar zal zijn.”

Bovenlokale overheid handelt over alle overheden die boven de lokale overheid staan, zoals ‘provinciebestuur’, ‘Vlaamse overheid’, ‘federale overheid’ en hun bijhorende diensten (bijvoorbeeld FOD Financiën).

- Coderen: “Uit een studie van de Vlaamse overheid blijkt dat Herselt, Mol en Balen veel te droog zijn.”

Bovenlokale organisatie zijn alle organisaties die niet specifiek uit de gemeente komen. Dit zijn bijvoorbeeld intercommunales, samenwerkingsverbanden tussen verschillende organisaties, liefdadigheidsorganisaties, Child Focus et cetera.

- Coderen: “Child Focus verspreidt het volgend opsporingsbericht.”

Een **bovenlokale onderneming** codeert men wanneer men een bedrijf beschrijft dat niet enkel in één gemeente zit. Dit wordt duidelijk wanneer men naar een hoofdzetel verwijst die niet in die gemeente ligt, bijvoorbeeld Infrabel.

- Coderen: “Infrabel werkt de komende week aan de overweg.”

Andere media/journalist codeert men wanneer de journalist schrijft dat het ‘te lezen viel bij ...’, ‘dat schrijft ...’, ‘volgens De Morgen ...’.

Onder **experts** vallen alle academici en al wie als expert benoemd wordt door de journalist. Wanneer men dus ‘politiek expert’ schrijft, dient men de bron als ‘expert’ aan te duiden.

- Coderen: “Waterexpert Lisa Smeyers waarschuwt voor de droogte in verschillende kleine gemeenten.”
- Niet coderen: “Lisa Smeyers waarschuwt voor de droogte in verschillende kleine gemeenten.”

Een **ziekenhuis** codeert men wanneer een ziekenhuis of de directie hiervan over iets communiceert. Ook het ziekenhuispersoneel valt hieronder.

- Coderen: “Het Heilig Hart Ziekenhuis in Lier nodigt iedereen uit voor haar opendeurdag.”
- Niet coderen: “Het slachtoffer werd naar spoed gebracht.”

De **vakbond/belangorganisaties** dient men te coderen wanneer men ‘vakbond/belangenorganisatie’ vernoemd of één van de Vlaamse vakbonden/belangenorganisaties aan het woord laat (ACV, ACLVB, ABVV, VBO, UNIZO, UCM, Boerenbond).

Leerkracht/leerling/school codeert men wanneer het gaat over de schooldirectie, het personeel dat hier werk (ook poetsvrouwen in schoolcontext), de school zelf en de daarbij horende leerkrachten en leerlingen.

Indien een bron niet onder de bovenstaande categorieën valt, dient men deze te coderen als “**andere**” en deze in een apart document te noteren. Indien later blijkt dat hier een bepaalde bron veelvuldig voorkwam, kan deze opnieuw gebruikt worden in de codering. Men duidt ‘**geen**’ aan wanneer geen bron gegeven wordt.

Indien één aangeduid, ga verder naar V16. Zo niet, ga naar V27 en vul “99” in bij de tot V27.

V16: Politieke partij primaire bron [Numerieke waarde]

Wordt er een politieke partij vernoemd?

Indien men een politieke actor (meerderheid/oppositie/gemeenteraadslid/bovenlokale politici) aanduidt als bron, dient men na te gaan of hier ook een politieke partij bij vernoemd wordt. Zo ja, welke politieke partij wordt vernoemd?

0. Geen politieke partij
1. N-VA
2. CD&V
3. Open VLD
4. Groen
5. SP.A
6. Vlaams Belang
7. PVDA
8. Lokale partij

Een **lokale partij** duidt men aan wanneer geen van de partijen daarboven zijn aangeduid. Wetende dat 1 t.e.m. 7 de dominante partijen in Vlaanderen zijn, is het logisch te veronderstellen dat wanneer geen van deze partijen aangeduid wordt, er sprake is van een lokale partij (tenzij er überhaupt geen partij vernoemd wordt).

V17: Direct citaat of parafrasering primaire bron [Numerieke waarde]

Wordt de primaire bron geciteerd of geparafraseerd?

0. Geen primaire bron
1. Citaat
2. Parafrase

Bij een **direct citaat** worden de woorden en de zinsbouw die de bron gebruikte letterlijk overgenomen in het artikel. Een direct citaat wordt aangegeven aan de hand van aanhalingstekens en het vernoemen van de bron die deze woorden uitspreekt.

Bijvoorbeeld: Schepen van openbare werken Nadine Put (CD&V) reageert: “We zijn inderdaad van plan om van dat fietspad werk te maken. Momenteel zitten onze gemeentearbeiders jammer genoeg thuis door ziekte.”

Parafraseren wordt hier gezien als het inpassen van wat de bron heeft gezegd in de ruimere zin en tekst. Hierbij worden de letterlijke zinsbouw en woorden van de bron vaak licht aangepast. Bij een parafrasering worden geen aanhalingstekens gebruikt.

Bijvoorbeeld: De meerderheid ontkent dat ze gefraudeerd zou hebben met het project.

V18: Primaire bron in audiovisueel element [Numerieke waarde]

Komt de primaire bron voor in het audiovisueel element?

- 0. Nee
- 1. Ja

Dit codeert men bij foto's strikt op basis van het bijschrift. Als de politie de primaire bron is, mag men deze enkel coderen bij de foto wanneer de politie ook in het bijschrift vernoemd wordt. Ook in video's moet er duidelijk bij staan wie de bron is, bijvoorbeeld wanneer men deze in beeld brengt en benoemt.

V19: Wat is de secundaire bron in het nieuwsartikel? [Numerieke waarde]

De mogelijk tweede bron in het nieuwsartikel. De registratie-eenheid is de vernoeming van een bepaalde bron waarmee het nieuwsartikel verder mee aan de slag gaat. De contexteenheid bestaat dus uit de eerste vernoeming van een bron na de primaire bron. Opnieuw kan men deze ook coderen wanneer men het uit de context kan afleiden. De codeur dient vervolgens één van volgende bronnen aan te duiden:

- 0. Geen secundaire bron
- 1. Meerderheid
- 2. Oppositie
- 3. Gemeenteraadslid/BCSD
- 4. Lokale administratie
- 5. Burgerbeweging
- 6. Burger
- 7. Lokale ondernemer

8. Lokale organisatie
9. Parket, advocaat, rechter, aanklager
10. Andere: (TEKST)
11. Hulpdiensten
12. Journalist zelf
13. Bovenlokale politici
14. Bovenlokale overheid
15. Bovenlokale organisatie
16. Bovenlokale onderneming
17. Andere media/journalist
18. Expert
19. Ziekenhuis
20. Vakbond
21. Leerkracht/leerling/school

De definities van de bovenstaande verschillende bronnen zijn hetzelfde als V15. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire bron, daar we vermoeden dat de primaire bron ‘de belangrijkste’ is. De secundaire bron kan vervolgens een tegenargument zijn of juist een bevestiging van de primaire bron. De secundaire bron *hoeft niet* verschillend te zijn van de primaire. Men kan dus bijvoorbeeld twee keer de meerderheid aan het woord laten. Hier moet men wel kijken of dit twee keer ‘dezelfde’ meerderheid is. Indien men twee keer dezelfde schepen aan het woord laat, moet men deze niet als secundaire bron coderen. Wanneer men twee verschillende schepen aan het woord laat, wel.

Indien één aangeduid, ga verder naar V20. Zo niet, ga verder naar V27 en vul “99” in bij al het onderstaande tot V27.

V20: Politieke partij secundaire bron [Numerieke waarde]

Wordt er een politieke partij vernoemd?

Indien men een politieke actor (meerderheid/oppositie) aanduidt als bron, dient men na te gaan of hier ook een politieke partij bij vernoemd wordt. Zo ja, welke politieke partij wordt vernoemd?

0. Geen politieke partij
1. N-VA

2. CD&V
3. Open VLD
4. Groen
5. SP.A
6. Vlaams Belang
7. PVDA
8. Lokale partij

V21: Direct citaat of parafrasering secundaire bron [Numerieke waarde]

Wordt de secundaire bron geciteerd of geparafraseerd?

1. Citaat
2. Parafrase

V22: Secundaire bron in audiovisueel element [Numerieke waarde]

Komt de secundaire bron voor in het audiovisueel element?

0. Nee
1. Ja

Opnieuw dezelfde strikte codering als bij V18.

V23: Wat is de tertiaire bron in het nieuwsartikel? [Numerieke waarde]

0. Geen tertiaire bron
1. Meerderheid
2. Oppositie
3. Gemeenteraadslid/BCSD
4. Lokale administratie
5. Burgerbeweging
6. Burger
7. Lokale ondernemer
8. Lokale organisatie
9. Parket, advocaat, rechter, aanklager
10. Andere: (TEKST)
11. Hulpdiensten

12. Journalist zelf
13. Bovenlokale politici
14. Bovenlokale overheid
15. Bovenlokale organisatie
16. Bovenlokale onderneming
17. Andere media/journalist
18. Expert
19. Ziekenhuis
20. Vakbond
21. Leerkracht/leerling/school

De definities van de bovenstaande verschillende bronnen zijn hetzelfde als V15. Deze bron komt in de rangorde ook op ‘de derde plaats’. Indien één aangeduid, ga verder naar V24. Zo niet, ga verder naar V24 en vul “99” in bij al het onderstaande tot V27.

V24: Politieke partij tertiaire bron [Numerieke waarde]

Wordt er een politieke partij vernoemd?

Indien men een politieke actor (meerderheid/oppositie) aanduidt als bron, dient men na te gaan of hier ook een politieke partij bij vernoemd wordt. Zo ja, welke politieke partij wordt vernoemd?

0. Geen politieke partij
1. N-VA
2. CD&V
3. Open VLD
4. Groen
5. SP.A
6. Vlaams Belang
7. PVDA
8. Lokale partij

V25: Direct citaat of parafrasering tertiaire bron [Numerieke waarde]

Wordt de tertiaire bron geciteerd of geparafraseerd?

1. Citaat
2. Parafrase

V26: Tertiaire bron in audiovisueel element [Numerieke waarde]

Komt de tertiaire bron voor in het audiovisueel element?

- 0. Nee
- 1. Ja

Opnieuw dezelfde strikte codering als bij V18.

V27: Totaal aantal bronnen [Numerieke waarde]

Hoeveel bronnen komen voor in het artikel? De codeur telt alle bronnen in het nieuwsartikel, ook wanneer er meer dan drie bronnen zijn. Later hercodeert de onderzoeker dit naar respectievelijk ‘0 = geen bron’, ‘1 = één bron’, ‘2 = twee bronnen’, ‘3 = drie bronnen’, ‘4 = meer dan drie bronnen’.

V28: Gaat het nieuwsartikel over beleid inzake het thema? [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of het artikel over het beleid inzake een thema spreekt, dan wel enkel een zeker thema beschrijft. Dit gebeurt op basis van het gehele artikel. Wanneer het over beleid gaat, kan men zeggen dat het een politiek gegeven is.

- 0. Nee
- 1. Ja

Men kan spreken van beleid wanneer een zekere beslissing wordt genomen, aangekondigd/voorgesteld of is genomen door een politieke actor (= meerderheid/oppositie/gemeenteraadslid) in de context of wanneer men over politieke beslissingen spreekt. Wanneer men bijvoorbeeld louter een voetbalclub beschrijft, kan men dit niet zien als beleid. Indien een politicus zegt hoe ze een nieuwe voetbalkantine gaan bouwen, spreekt men wel over beleid. Wanneer het niet over beleid gaat, ga naar V36 en vul ‘99’ in bij de volgende variabelen tot V36.

V29: Is er sprake van balans van actoren? [Numerieke waarde]

De codeur bekijkt of de journalist een zekere balans voorziet in de context van het gehele nieuwsbericht. Er kan per definitie geen sprake van balans zijn als er geen secundaire/tertiaire bron is of wanneer deze secundaire/tertiaire bron gelijkaardig is aan de primaire /secundaire bron, wanneer bijvoorbeeld tweemaal de meerderheid die aan het woord komt.

Men spreekt van balans wanneer twee van elkaar verschillende bronnen aan het woord komen. Dit betekent niet per se dat ze een verschillende mening hebben (zie V30). Zo kan het zijn dat meerderheid en oppositie het met elkaar eens zijn.

- 0. Nee
- 1. Ja

V30: Is er sprake van een balans van standpunten? [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of de aangehaalde bronnen ook van mening verschillen. Als er niet meer dan één bron wordt aangehaald, kan er per definitie geen verschillende mening zijn. Indien bijvoorbeeld primaire en secundaire/tertiaire bron dezelfde mening hebben, kan men eveneens niet spreken van balans. Bronnen hoeven ook niet per se verschillend te zijn om balans te hebben. Zo kan het zijn dat twee ‘dezelfde’ bronnen alsnog een verschillende mening hebben, bijvoorbeeld wanneer er een discussie zou zijn binnen de meerderheid. Men dient deze variabele dus te registreren wanneer de aangehaalde bronnen verschillen van mening in de context van het hele artikel:

- 0. Nee
- 1. Ja
 - Coderen als 0: “Alle verschillende partijen vonden een compromis.” “De oppositie vindt het idee van de meerderheid goed en stelt voor om het snel mee uit te werken.”
 - Coderen als 1: “Meerderheidspartij Groen denkt er toch anders over dan hun coalitiepartner.”

EVALUATIE

V31: Positieve of negatieve gebeurtenis [Numerieke waarde]

Gaat het artikel over een positieve of negatieve gebeurtenis?

- 1. Negatieve gebeurtenis
- 2. Positieve gebeurtenis

De definities van deze gebeurtenissen zijn gebaseerd op Harcup & O’neill (2017).

Een **negatieve gebeurtenis** duidt men aan wanneer het gaat om een verhaal met voornamelijk negatieve elementen, zoals conflict, tragedie, dood, gewonden, verlies en verslagenheid.

Bijvoorbeeld ‘een levensgevaarlijk nieuw fietspad’ is een negatieve gebeurtenis.

Een **positieve gebeurtenis** duidt men aan wanneer het gaat om een verhaal met voornamelijk positieve elementen, zoals reddingen, oplossingen, herstel, doorbraken, overwinningen en vieringen.

Bijvoorbeeld een beleidsoplossing voor dat levensgevaarlijk fietspad is dan weer een positieve gebeurtenis.

V32: Algemene evaluatie in het nieuwsartikel [Numerieke waarde]

De codeur gaat na hoe de journalist een bepaald artikel frameet. Dit gebeurt in context van het gehele artikel, inclusief quotes, op basis waarvan een algemene evaluatie wordt gemaakt.

1. Negatief
2. Neutraal
3. Positief

Men spreekt van een **negatieve** evaluatie wanneer voornamelijk bronnen worden aangehaald die zich afwijzend uitlaten over een bepaald gegeven, mogelijk aangevuld met negatieve emoties en nadelige consequenties. Ook andere negatieve woorden kunnen dit aanduiden, zoals bijvoorbeeld ‘ontgoocheld’, ‘bang’, ‘ongerust’, ‘somber’, ‘verbolgen’, ‘onverantwoord’, ‘betreurenswaardig’, ‘conflict’, ‘incompetent’ et cetera.

Bijvoorbeeld: “Niet enkel de oppositie, maar ook de lokale bewoners vinden het een slecht idee. Het verdwijnen van de trage weg wordt een gevaar voor alle kinderen.”

Een **neutrale** evaluatie bestaat eruit wanneer zowel voor-als nadelen worden aangehaald, en dus ook bronnen die zowel voor als tegen zijn. Hier dient een balans te zijn tussen de ‘voor-en tegenstanders’. Een louter feitelijke beschrijving van een gebeurtenis is ook ‘neutraal’. De taal is hier ‘droger’ en geeft geen blijk van een specifiek voor of tegen iets te zijn.

Bijvoorbeeld: “De gemeente reageert op de vraag van de burgers.” “Er worden werken uitgevoerd door PIDPA.”

Een **positieve** evaluatie bestaat eruit wanneer er enkel voornamelijk bronnen worden aangehaald die enthousiast zijn over een bepaalde beslissing, mogelijk aangevuld met emoties en bevorderlijke consequenties. Ook andere positieve woorden kunnen dit aanduiden, zoals bijvoorbeeld ‘goed’, ‘positief’, ‘groei’, ‘geluk’, ‘vooruitgang’, ‘(mooie) kans’, ‘slag thuishalen’, ‘opportuniteit’, ‘engagement’, ‘liefde’, ‘genot’, ‘blij’, ‘dankbaar’, ‘constructief’, ‘enthousiast’, ‘geweldig’, ‘respectvol’, ‘visionair’, ‘waardevol’, ‘wonder’.

Bijvoorbeeld: “Niet alleen het bestuur reageert optimistisch, ook de burgers vinden de aankoop van een noodwoning een mooie kans om mensen te kunnen helpen.”

V33: Houdt de journalist politieke actoren verantwoordelijk? [Numerieke waarde]

Enkel bij negatieve gebeurtenissen.

0. Nee

1. Ja

Verantwoordelijkheidsattributie wordt hier gecodeerd wanneer de journalist een politieke actor (= meerderheid of oppositie) wijst op eerder gemaakte beslissingen/beloftes/acties of op nalatigheid. Dit kan ook geduid worden door woorden zoals “is verantwoordelijk voor”, “verantwoordelijkheid”, “aansprakelijk” en “schuldig”. Daarnaast codeert men dit ook wanneer men duidelijk aangeeft wie een bepaalde beslissing neemt/heeft genomen. Zo codeert men dit bijvoorbeeld wanneer men een schepen aanduidt die achter deze beslissing staat. Men codeert dit in de context van het gehele artikel, inclusief quotes.

Bijvoorbeeld: “De burgemeester had in het begin van het jaar gezegd dat geen enkel evenement zou doorgaan. Nu blijkt dan toch dat sommige zaken zouden moeten kunnen.”

Bijvoorbeeld: “De gemeente is verantwoordelijk voor het tijdig doorgeven van deze informatie.”

V34: Origineel artikel door medium [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of dit artikel een origineel artikel is.

0. Nee

1. Ja

Men spreekt van een **origineel** (= exclusief) artikel door een medium wanneer enkel dat medium bericht over een bepaald gegeven in een gemeente. Bijvoorbeeld wanneer enkel HLN iets zegt over een nieuwe brug in een gemeente en geen enkel ander medium dit doet, kan men ervan uitgaan dat dit een exclusief artikel is.

Men spreekt van een **niet-origineel** artikel wanneer verschillende media over een bepaald gegeven in een gemeente, bijvoorbeeld wanneer zowel HLN als RTV over iets berichten.

V35: Overeenkomstig met welk medium? [Numerieke waarde]

1. Het Laatste Nieuws

2. Het Nieuwsblad

3. Gazet van Antwerpen
4. RTV
5. Meer dan 1 medium (met zusterkrant)
6. Meer dan 1 medium (zonder zusterkrant)

Bij 'met zusterkrant' bedoelen we wanneer een artikel van een medium (minstens) overeenkomt met zowel Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen. Deze twee zitten immers in dezelfde mediagroep. 'Zonder zusterkrant' kan men dus aanduiden wanneer een artikel van een medium overeenkomt met meer dan één medium, maar niet met zowel Het Nieuwsblad als de Gazet van Antwerpen.

V36: News you can use/not use [Numerieke waarde]

De codeur gaat hier na of de nieuwsconsument iets is/iets kan doen met het nieuwsverhaal.

1. Use
2. Not use

News you can use gaat over zaken waar burgers iets mee zijn. Bijvoorbeeld informatie over een festival waar ze heen kunnen gaan, het openingsweekend van een nieuwe zaak, een oproep om te gaan stemmen et cetera. Dit zijn artikels waar mensen mee aan de slag kunnen.

News you can't use zijn artikels die eigenlijk geen 'gebruikswaarde' hebben voor de lezers ervan. Ze kunnen zich er wel in interesseren, maar ze kunnen er niet mee aan de slag. Dit zijn artikels die eerder 'om te weten' zijn, bijvoorbeeld een botsing van een auto tegen een boom, een rechtzaak, een bericht over een viergeslacht et cetera.

INDIEN NIET OVER BELEID

Men dient het onderstaande alleen te coderen als men heeft aangeduid dat het artikel in kwestie niet over beleid gaat. Als het wel over beleid gaat, vult men hieronder overal '99' in.

V37: Is het artikel informatief, dan wel entertainment? [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of het artikel voornamelijk informatief of entertainend bedoeld is.

1. Informatief
2. Entertainment

Een artikel is **informatief** wanneer de focus van het artikel ligt bij het overbrengen van informatie over bepaalde gegevens. Dit kan bijvoorbeeld de werken aan een weg zijn (zonder

dan een politieke beslissing te vernoemen), een rechtszaak, ongeval of de openingsuren van een bepaalde gemeentelijke dienst.

Een artikel is eerder **entertainend** wanneer de focus ligt op evenementen en (ontspannende) dingen die gebeuren in de omgeving. Dit gaat bijvoorbeeld over sfeerreportages van het lokale festival, nieuws over een stoet et cetera.

V38: Gaat het artikel over personen of dingen? [Numerieke waarde]

De codeur gaat na wat de focus van het niet-beleid gerelateerde artikels is.

1. Personen
2. Dingen/gebeurtenissen

Een artikel gaat over **personen** wanneer men inzoomt op een bepaald individu/een groep mensen. Een interview met Wout Van Aert en hoe hij zijn Ronde van Vlaanderen ervaarde is een voorbeeld hiervan.

Een artikel gaat over **dingen/gebeurtenissen** wanneer men meer spreekt over zaken die gebeuren of te doen zijn in een gemeente en wanneer het dus niet over de personen zelf gaat. Een lokaal evenement is bijvoorbeeld een ding, tenzij men natuurlijk de focus op de personen daar legt. Een wandeling in een gemeente is bijvoorbeeld ook een ding.

V39: Maatschappelijk belang of persoonlijk belang? [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of het artikel een zeker maatschappelijk belang heeft, dan wel een persoonlijk belang.

1. Maatschappelijk
2. Persoonlijk

Maatschappelijk belang gaat over nieuws dat voor meerdere burgers/de gemeenschap als geheel relevant is en/of bericht over een gebeurtenis met een effect op de samenleving. Voorbeelden hiervan zijn ‘een nieuwe brug die wordt aangelegd’, ‘een infoavond’, ‘een nieuwe straat’, ‘de algemene veiligheid’, ‘verkiezingen’, ‘een ongeval met een rechtstreeks gevolg op de maatschappij (zoals file)’.

Persoonlijk belang zal voornamelijk voorkomen wanneer men inzoomt op personen. Dit is nieuws dat eerder over een bepaalde persoon/een individu gaat of geen effect heeft op de hele

samenleving. Dit is nuttig voor ‘jezelf’. Voorbeelden hiervan zijn ‘weetjes’, ‘ongevallen’, ‘focus op enkelingen’, ‘herdenking’ en ‘een evenement van een lokale organisatie’.

V40: Positieve of negatieve gebeurtenis [Numerieke waarde]

Gaat het artikel over een positieve of negatieve gebeurtenis?

1. Negatieve gebeurtenis
2. Positieve gebeurtenis

De definities van deze gebeurtenissen zijn gebaseerd op Harcup & O'Neill (2017).

Een **negatieve gebeurtenis** duidt men aan wanneer het gaat om een verhaal met voornamelijk negatieve elementen, zoals conflict, tragedie, dood, gewonden, verlies en verslagenheid.

Bijvoorbeeld ‘sluikstort’ is een negatieve gebeurtenis.

Een **positieve gebeurtenis** duidt men aan wanneer het gaat om een verhaal met voornamelijk positieve elementen, zoals reddingen, oplossingen, herstel, doorbraken, overwinningen en vieringen. Bijvoorbeeld een oplossing voor de sluikstort is dan weer een positieve gebeurtenis.

V41: Algemene evaluatie in het nieuwsartikel [Numerieke waarde]

De codeur gaat na hoe de journalist een bepaald artikel frameet. Dit gebeurt in context van het gehele artikel, inclusief quotes, op basis waarvan een algemene evaluatie wordt gemaakt.

1. Negatief
2. Neutraal
3. Positief

Men spreekt van een **negatieve** evaluatie wanneer voornamelijk bronnen worden aangehaald die zich afwijzend uitlaten over een bepaald gegeven, mogelijk aangevuld met negatieve emoties en nadelige consequenties. Ook andere negatieve woorden kunnen dit aanduiden, zoals bijvoorbeeld ‘ontgoocheld’, ‘bang’, ‘ongerust’, ‘somber’, ‘verbolgen’, ‘onverantwoord’, ‘betreurenswaardig’, ‘conflict’, ‘jammer’, ‘incompetent’ et cetera.

Bijvoorbeeld: “Dan toch geen scoutsfuif. De jeugdbeweging vindt het jammer dat ze het niet kunnen organiseren, maar het weer laat het niet toe.”

Een **neutrale** evaluatie bestaat eruit wanneer zowel voor-als nadelen worden aangehaald, en dus ook bronnen die zowel voor als tegen zijn. Hier dient een balans te zijn tussen de ‘voor-en tegenstanders’ (in niet-beleidscontext). Daarnaast is het ook een neutrale evaluatie als het artikel een louter feitelijke beschrijving is.

Bijvoorbeeld: “De KLJ doet een wafelverkoop.” “Het lokale evenement wordt verlaat, maar er zullen meer opties zijn.”

Een **positieve** evaluatie bestaat eruit wanneer er enkel voornamelijk bronnen worden aangehaald die enthousiast zijn over een bepaalde beslissing, mogelijk aangevuld met emoties en bevorderlijke consequenties. Ook andere positieve woorden kunnen dit aanduiden, zoals bijvoorbeeld ‘goed’, ‘positief’, ‘groei’, ‘geluk’, ‘vooruitgang’, ‘(mooie) kans’, ‘slag thuishalen’, ‘opportuniteit’, ‘engagement’, ‘liefde’, ‘genot’, ‘blij’, ‘dankbaar’, ‘constructief’, ‘enthousiast’, ‘geweldig’, ‘respectvol’, ‘visionair’, ‘waardevol’, ‘wonder’.

Bijvoorbeeld: “Iedereen is blij dat er weer een jaarlijkse avondmarkt komt.”

V42: Origineel artikel door medium [Numerieke waarde]

De codeur gaat na of dit artikel een origineel artikel is.

- 0. Nee
- 1. Ja

Men spreekt van een **origineel** (= exclusief) artikel door een medium wanneer enkel dat medium bericht over een bepaald gegeven in een gemeente. Bijvoorbeeld wanneer enkel HLN iets zegt over een lokaal evenement in een gemeente en geen enkel ander medium dit doet, kan men ervan uitgaan dat dit een exclusief artikel is.

Men spreekt van een **niet-origineel** artikel wanneer verschillende media berichten over een bepaald gegeven in een gemeente, Bijvoorbeeld wanneer zowel HLN als het Nieuwsblad en RTV over iets berichten.

V43: Overeenkomstig met welk medium? [Numerieke waarde]

- 1. Het Laatste Nieuws
- 2. Het Nieuwsblad
- 3. Gazet van Antwerpen
- 4. RTV
- 5. Meer dan 1 medium (met zusterkrant)
- 6. Meer dan 1 medium (zonder zusterkrant)

Bij ‘met zusterkrant’ bedoelen we wanneer een artikel van een medium (minstens) overeenkomt met zowel Het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen. Deze twee zitten immers in dezelfde mediagroep. ‘Zonder zusterkrant’ kan men dus aanduiden wanneer een

artikel van een medium overeenkomt met meer dan één medium, maar niet met zowel Het Nieuwsblad als de Gazet van Antwerpen.

HANDMATIGE HERCODERING

V44: Algemeen exclusief [Numerieke waarde]

Na de codering van zowel ‘exclusief’ bij beleid en bij niet-beleid, maakt de codeur een nieuwe variabele aan. Hier plaatst hij de exclusieve artikels van zowel beleid als niet-beleid in dezelfde kolom (wel bij telkens het juiste artikel, dus op dezelfde rij als de originele exclusiviteit stond). Op deze manier krijgt hij een overzicht van de algemene exclusiviteit van de artikels. Dezelfde categorieën worden behouden als bij de originele variabelen.

V45: Algemeen overeenkomstig

Dit werkt volgens hetzelfde principe als het bovenstaande. Hier brengt de onderzoeker in kaart tussen welke media er in het algemeen een overlap is.

V46: Algemeen positieve/negatieve gebeurtenis

Dit werkt volgens hetzelfde principe als het bovenstaande. Hier brengt de onderzoeker in kaart wat de algemene tendens is van de artikels met betrekking tot positieve en negatieve gebeurtenissen.

V47: Algemene evaluatie

Dit werkt volgens hetzelfde principe als het bovenstaande. Hier brengt de onderzoeker in kaart wat de algemene evaluatie is van de artikels.

11.2 Krippendorff's alpha

V1_Codeur	Geen alpha nodig
V2_Item	Geen alpha nodig
V3_Medium	Geen alpha nodig
V4_Datum	Geen alpha nodig
V5_Aantal pagina's krant	Geen alpha nodig
V6_Aantal pagina's lokale katern	Geen alpha nodig
V7_Aantal artikels lokale katern	Geen alpha mogelijk
V8_Titel artikel	Geen alpha nodig
V9_Naam journalist	Geen alpha nodig
V10_Naam gemeente	Geen alpha nodig
V11_Grootte gemeente	Geen alpha mogelijk
V12_Soort Artikel	.92
V13_Voorkomen audiovisuele elementen	1
V14_Thema artikel	.93
V15_Primaire bron	.77
V16_Politieke partij primaire bron	1
V17_Citaat/parafrase primaire bron	.92
V18_Primaire bron in audiovisueel element	.96
V19_Secundaire bron	.81
V20_Politieke partij secundaire bron	.88
V21_Citaat/parafrase secundaire bron	.86
V22_Secundaire bron in audiovisueel element	1
V23_Tertiaire bron	.75
V24_Politieke partij tertiaire bron	1
V25_Citaat/parafrase tertiaire bron	.83
V26_Tertiaire bron in audiovisueel element	.92
V27_Aantal bronnen in artikel	.89
V28_Beleid	.82
V29_Balans actoren	.83
V30_Balans standpunten	.76
V31_Positieve/negatieve gebeurtenis (beleid)	.78

V32_Evaluatie (beleid)	.74
V33_Verantwoordelijkheidsattributie	.81
V34_Exclusiviteit (beleid)	Geen alpha mogelijk
V35_Overeenkomstig met medium (beleid)	Geen alpha mogelijk
V36_Informatief of entertainment	.81
V37_Personen of dingen	.81
V38_News you can use/not use	.82
V39_Maatschappelijk of persoonlijk belang	.84
V40_Positieve of negatieve gebeurtenis (geen beleid)	.84
V41_Evaluatie (geen beleid)	.76
V42_Exclusiviteit (geen beleid)	Geen alpha mogelijk
V43_Overeenkomstig met medium (geen beleid)	Geen alpha mogelijk
V44_Algemeen exclusief	Geen alpha mogelijk
V45_Algemeen overeenkomstig	Geen alpha mogelijk
V46_Algemeen positieve negatieve gebeurtenis	Geen alpha mogelijk
V47_Algemene evaluatie	Geen alpha mogelijk

Duiding bij Krippendorff's alpha

Deze alpha berekenden we op basis van 50 overlappende artikels, gecodeerd door twee codeurs (de onderzoeker zelf en een medestudent). Beide codeurs komen dus wel uit de opleiding Politieke Communicatie en hebben een gelijkaardige achtergrond, wat de codering enigszins vergemakkelijkt. Bovendien gaven we een korte codeertraining. Hieronder gaan we verder in op aanpassingen aan het codeboek en beslissingen over het al dan niet berekenen van een alpha.

V1 tot en met V6 hebben geen alpha nodig omwille van het gegeven dat dit zeer algemene metavariabelen zijn. V3, V5 en V6 vulden we bovendien automatisch in op basis van de dataverzameling. Hetzelfde gold ook voor V8, V9 en V10.

Bij V7 is geen alpha mogelijk omdat het aantal artikels pas op het einde van de volledige codering kon berekend worden. Ook bij V11 konden we geen alpha berekenen omdat we pas na de volledige codering invulden of dit al dan niet een grote gemeente was. Dit gebeurde op basis van gegevens van de Vlaamse Overheid. De marge voor fouten was hier klein, aangezien men door de naam van de gemeente op te zoeken heel snel kon zien of het al dan niet een grote gemeente was (+18.000 inwoners of niet).

Bij V12 tot en met V15 zijn er geen aanpassingen aan het codeboek gebeurd. De eerste drie variabelen waren voor beide codeurs zeer duidelijk. De primaire bron ligt hier iets lager omdat het niet altijd simpel was om uit de context af te leiden welke bron het was, maar we kozen ervoor om dit toch als een optie te houden om zo de validiteit hoger te maken. Hetzelfde geldt dan ook voor V19 en V23.

V16 had origineel een alpha van .84, wat enigszins vreemd was aangezien een partij duidelijk aangegeven wordt. Hier bleek dat één van de codeurs vergeten was om de partij aan te duiden bij 'andere' als bron. Deze fout bespraken we en haalden we eruit. Bij V20, de partij bij een secundaire bron, bleek de variatie te ontstaan door het gegeven dat een codeur een secundaire bron was vergeten en dan ook een partij was vergeten aan te duiden. Bij V24 kregen we een hoge alpha omdat er weinig (om niet te zeggen niet) een politicus met partij aan bod kwam als tertiaire bron.

V31 had origineel een alpha van .60, wat te laag was om betrouwbaar te zijn. Hier bleek de moeilijkheid te zitten in het gegeven dat een artikel soms beide (zowel een positieve als negatieve gebeurtenis) bleek te bevatten. Een voorbeeld hiervan is een artikel over sluikstorten (= negatieve gebeurtenis), maar dit wordt een positief artikel wanneer er een oplossing is voor het sluikstorten. De ene codeur codeerde hier op basis van wat hij/zij eerst tegenkwam, terwijl de andere dit op basis van het hele artikel deed. Dit spraken we door en we beslisten om dit in de context van het hele artikel te doen. De alpha steeg vervolgens duidelijk. Hetzelfde gold voor V40, hoewel het bij niet-beleid duidelijker was wanneer het al dan niet om een positieve gebeurtenis ging.

Bij V32 voerden we geen veranderingen door voor de evaluatie, hoewel deze alpha ook lager is dan de rest, maar nog steeds betrouwbaar. We spraken wel af om meer op het woordgebruik te letten, hier werd dan ook de nadruk op gelegd in het codeboek. Bij de evaluatie in de context van 'geen beleid' (V41) was er wel een aanpassing nodig. Deze alpha lag origineel op .55, wat te laag is. Hier bleek het probleem vooral te zitten in de 'neutrale' categorie. Bij niet-beleid waren er niet altijd duidelijke voor- of tegenstanders. We voegden de nuance toe in het codeboek dat men 'neutraal' ook mocht aanduiden wanneer er geen duidelijke evaluatie is over de situatie, dus bijvoorbeeld in een louter feitelijke beschrijving van een gegeven zoals een ongeval. Een ongeval is wel een negatieve gebeurtenis, maar als men dit eerder feitelijk beschrijft, codeerden we dit dan ook als neutraal evaluatie. Wanneer men dan weer adjectieven zoals 'gruwelijk' zou toevoegen, zouden we het als negatief coderen. Na deze aanpassing steeg de alpha opnieuw duidelijk.

V33 had origineel een alpha van .60, wat eveneens te laag zou zijn. De ene codeur codeerde enkel in een negatieve context, terwijl de andere dit ook in een positieve context deed. We beslisten om dit nog enkel in de negatieve context te coderen (zie codeboek). De alpha werd hierdoor een stuk hoger.

Bij V34, V35 en V42 tot en met V47 was het niet mogelijk om een alpha te berekenen. Dit omwille van het feit dat we deze variabelen pas konden invullen aan het einde van de volledige codering. Een vergelijking tussen media gaat immers pas wanneer alle nieuwsverhalen van alle media zijn gecodeerd. Ook de 'algemene' variabelen konden pas wanneer alle andere variabelen ingevuld waren.

V36 had origineel een alpha van .67, wat eerder twijfelachtig is. Hier bleek dat de ene codeur informatie over entertainment als informatie zag, terwijl de andere dit als entertainment zag. Hier beslisten we dan ook duidelijk dat alles wat met entertainment te maken heeft (ook de info erover) als entertainment bestempeld wordt.

Bij V17, V18, V21, V22, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V37, V38, V39 voerden we geen aanpassingen door in het codeboek.

11.3 Tabellen resultatensectie

TABEL 10

Thema's bij politiek beleid ($N = 140$)

	Verschillende media									
	Het Laatste Nieuws		Het Nieuwsblad		Gazet van Antwerpen		RTV		Totaal	
	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>
Mobiliteit	12,8	5	21,9	7	15,8	9	8,3	1	15,7	22
Ruimtelijke ordening	10,3	4	9,4	3	19,3	11	25,0	3	15,0	21
Leefmilieu en klimaat	17,9	7	18,8	6	10,5	6	8,3	1	14,3	20
Sport	10,3	4	15,6	5	10,5	6	8,3	1	11,4	16
Lokaal verenigingsleven, zachte kalender en cultuur	10,3	4	9,4	3	7,0	4	0,0	0	7,9	11
Onderwijs en opvang	5,1	2	9,4	3	7,0	4	0,0	0	6,4	9
Verkiezingen	10,3	4	0,0	0	8,8	5	0,0	0	6,4	9
Criminaliteit, veiligheid en justitie	5,1	2	3,1	1	5,3	3	25,0	3	6,4	9
Openbare werken	7,7	3	6,3	2	3,5	2	8,3	1	5,7	8
Gezondheid, sociale zaken en welzijn	2,6	1	6,3	2	5,3	3	0,0	0	4,3	6
Patrimonium en geschiedenis	5,1	2	0,0	0	3,5	2	8,3	1	3,6	5
Economie en financiën	0,0	0	0,0	0	3,5	2	8,3	1	2,1	3
Ongevallen en brand	2,6	1	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,7	1
Totaal	100	39	100	32	100	57	100	12	100	140

Chi (45) = 37.201, $p = .789$; Cramer's $V = .298$

TABEL 11

Thema's bij news you can use/can't use ($N = 934$)

	Nieuws om te gebruiken of niet?					
	Use		Not use		Totaal	
	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>
Lokaal verenigingsleven, zachte kalender en cultuur	47,2	142	7,1	45	20,0	187
Criminaliteit, veiligheid en justitie	1,7	5	27,2	172	19,0	177
Ongevallen en brand	3,0	9	22,7	144	16,4	153
Politiek	17,6	53	13,7	87	15,0	140
Human interest	5,0	15	8,1	51	7,1	66
Economie en financiën	4,3	13	5,1	32	4,8	45
Onderwijs en opvang	2,0	6	5,1	32	4,1	38
Gezondheid, sociale zaken en welzijn	3,7	11	3,5	22	3,5	33
Mobiliteit	2,7	8	1,9	12	2,1	20
Leefmilieu en klimaat	2,3	7	2,1	13	2,1	20
Andere	2,0	6	1,9	12	1,9	18
Ruimtelijke ordening	4,3	13	0,6	4	1,8	17
Openbare werken	4,0	12	0,6	4	1,7	16
Patrimonium en geschiedenis	0,3	1	0,5	3	0,4	4
Totaal	100	301	100	633	100	934

Chi (36) = 31.669, $p < .675$; Cramer's $V = .275$

11.4 Verklaring op eer

Verklaring op Eer

Ik, ondergetekende, aanvaard de volgende voorwaarden en bepalingen van deze verklaring:

In het kader van het uitvoeren van mijn Masterproef aan de Universiteit Antwerpen (UAntwerpen) binnen de faculteit Sociale Wetenschappen, zal ik toegang krijgen tot (technische en andere) informatie van UAntwerpen en/of derde partijen, in geschreven, elektronische, mondelinge, visuele of eender welke andere vorm, met inbegrip van (maar niet beperkt tot) documenten, kennis, data, tekeningen, foto's, filmmateriaal, modellen en materialen. Deze informatie wordt gezamenlijk met informatie voortkomend uit het door mij uitgevoerde onderzoek beschouwd als 'Vertrouwelijke Informatie'.

Ik zal de Vertrouwelijke Informatie uitsluitende aanwenden voor het uitvoeren van het onderzoek in kader van mijn studies binnen UAntwerpen. Ik zal:

- a) de Vertrouwelijke Informatie voor geen enkele andere doelstelling gebruiken;
- b) de Vertrouwelijke Informatie niet zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van UAntwerpen op directe of indirecte wijze publiek maken of aan derden bekendmaken.
- c) de Vertrouwelijke Informatie noch geheel noch gedeeltelijk reproduceren.

Voor de uitvoering van mijn werk verbind ik mij ertoe om alle onderzoeksdata en ideeën niet vrij te geven tenzij met uitdrukkelijke toestemming van mijn promotor(en).

Na de beëindiging van mijn Masterproef zal ik alle verkregen Vertrouwelijke Informatie en kopieën daarvan, die nog in mijn bezit zouden zijn, aan UAntwerpen terugbezorgen.

Naam: Miguel Vissers

Adres: Mezenhof 18 - 2590 Berlaar

Geboortedatum en -plaats : 14/10/1999 te Duffel

Datum: 31/05/2021

Handtekening:

